

E drejta evropiane e konkurrencës

Trajnim për gjyqtarët nga Kosova
Prishtinë, 27-29 tetor 2025

EXCELLENCE IN
EUROPEAN LAW

Folës

Enver Fejzullahu, drejtor ekzekutiv, Akademia e Drejtësisë e Kosovës, Prishtinë

Małgorzata Kozak, profesor-asistent, Universiteti i Utrehtit

Manuel Kellerbauer, këshilltar ligjor, Shërbimi Ligjor, Komisioni Evropian, Bruksel

David Lekić, Agjencia Sllovene për Mbrojtjen e Konkurrencës, Lubjanë

Ljiljana Pavlić, këshilltar kryesor ekonomik, Agjencia Kroate për Mbrojtjen e Konkurrencës, Zagreb

Mahir Tutuli, Kryetari i Gjykatës Komerciale të Kosovës

Tema kryesore

- Roli i gjyqtarëve
- Përkufizimi i tregut
- Provat ekonomike
- Tregjet digjitale
- Çështje lidhur me zbatimin e nenit 101 të TFBE
- Abuzimi me pozitën dominuese në tregjet tradicionale dhe digjitale
- Të provuarit e dëmit dhe llogaritja e kompensimit
- Ekzekutimi privat i së drejtës së konkurrencës

Gjuha
Shqip

Numri i ngjarjes
225DT43

Organizatorët
Dr. Virginia Pavel (ERA) në bashkëpunim me Akademinë Gjyqësore Kroate dhe Qendrën e Trajnimit Gjyqësor të Sllovenisë

E drejta evropiane e konkurrencës: Trajnim për gjyqtarët nga Kosova

E hënë, 27 tetor 2025

08:30 Mbërritja dhe regjistrimi i pjesëmarrësve

08:45 **Hapja e seminarit**
Virginia Pavel, Enver Fejzullahu, Mahir Tutuli

I. I. Perspektivat gjyqësore mbi përkufizimin e tregut dhe provat ekonomike

09:00 **Roli në zhvillim i gjyqësorit në të drejtën e konkurrencës**
Manuel Kellerbauer

09:30 Diskutim

09:45 **E drejta e konkurrencës në udhëkryq: të drejtat themelore, mbrojtja e konsumatorit dhe industrinë e rregulluara**
Manuel Kellerbauer

10:15 Diskutim

10:30 Pushim për kafe

11:00 **Orientimi në përkufizimin e tregut**

- Parimet dhe konceptet ekonomike
- Implikimet për vendimmarrjen gjyqësore
- Trendet dhe sfidat aktuale në përkufizimin e tregut (Njoftimi i ri për përkufizimin e tregut, RRPBMV/VBER e re, Udhëzimet e rishikuara horizontale)
- Përkufizimi i tregut në gjykata: fushat më të kontestuara

Ljiljana Pavlic

12:00 Diskutim

12:15 Drekë

II. Neni 101 i TFBE në praktikë: përkufizimi i tregut, ekzekutimi dhe sfidat gjyqësore

13:30 **Përkufizimi i tregut në epokën digjitale: përshtatja ndaj transformimeve**

- Karakteristikat e tregjeve digjitale
- Përshtatja e mjeteve tradicionale
- Sfidat në vlerësimin e fuqisë tregtare
- Ndërveprimi mes të drejtës së konkurrencës dhe rregullimit

Manuel Kellerbauer

14:30 Diskutim

14:45 **Kuptimi i provave ekonomike**

- Thjeshtësimi i testeve ekonomike që përdoren në përkufizimin e tregut për vendimmarrjen gjyqësore
- Domethënia dhe pranueshmëria e provave ekonometrike në gjykata
- Vlerësimi i cilësisë dhe besueshmërisë së provave ekonomike
- Interpretimi i të dhënave në rastet e përkufizimit të tregut dhe të abuzimit me pozitën dominuese

Ljiljana Pavlic

15:30 Diskutim

16:00 Pushim për kafe

16:30 **Studim rasti/Kazus: përkufizimi i tregjeve në raste komplekse**
Ljiljana Pavlic

17:15 Fundi i ditës së parë të seminarit

19:30 Darka

Objektivi

Ky seminar synon të pajisë gjyqtarët me një përditësim gjithëpërfshirës mbi zhvillimet kryesore në të drejtën e BE-së në fushën e konkurrencës, me fokus në përkufizimin e tregut, provat ekonomike dhe trendet më të fundit në ekzekutimin e normave antitrust. Përmes analizave të ekspertëve dhe studimeve të rasteve praktike, gjyqtarët do të thellojnë kuptimin e tyre mbi çështjet komplekse të konkurrencës, përfshirë tregjet digjitale, abuzimin me pozitën dominuese dhe ekzekutimin privat të së drejtës së konkurrencës. Në këtë mënyrë, seminari synon të rrisë ndërgjegjësimin e gjyqtarëve lidhur me ekzekutimin publik dhe privat në fushën e së drejtës së konkurrencës, si dhe të përmirësojë kapacitetin e tyre për trajtimin e çështjeve antitrust.

Do të mësoni për...

- rolin e gjyqtarëve në aplikimin e së drejtës së konkurrencës
- rregullat dhe sfidat e reja në përkufizimin e tregut
- vlerësimin e provave ekonomike në rastet e konkurrencës
- të drejtën e konkurrencës në tregjet digjitale
- çështjet kyç në zbatimin e nenit 101 të TFBE
- abuzimin me pozitën dominuese në tregjet tradicionale dhe digjitale
- aspektet problematike antitrust në tregun e punës
- të provuarit e dëmit dhe llogaritjen e kompensimit në ekzekutimin privat

Vendi i mbajtjes

Hotel Sirius
Agim Ramadani 10000, Prishtinë

Kush duhet të marrë pjesë?

Gjyqtarë, prokurorë, gjyqtarë në trajnimin fillestar dhe staf gjyqësor nga Kosova.

Rreth projektit

Seminari është pjesë e një projekti të gjerë për të ofruar trajnime mbi të drejtën e BE-së në fushën e konkurrencës për gjyqtarët nga Kosova dhe Maqedonia e Veriut.

E martë, 28 tetor 2025

08:45 Mbërritja dhe regjistrimi i pjesëmarrësve

III. Sigurimi i aplikimit efektiv të dispozitave antitrust: standardet e provës dhe sfidat praktike

09:00 **Zbatimi i nenit 101 të TFBE – pjesa 1. Marrëveshjet horizontale**

- Parimet dhe përjashtimet
- Trendet dhe sfidat aktuale në vlerësimin sipas nenit 101 të TFBE
- Neni 101 i TFBE në gjykata: fushat më të kontestuara

Manuel Kellerbauer

09:45 Diskutim

10:00 **Zbatimi i nenit 101 të TFBE – pjesa 2. Marrëveshjet vertikale**

- Parimet dhe përjashtimet
- Trendet dhe sfidat aktuale në vlerësimin sipas nenit 101 të TFBE
- Neni 101 i TFBE në gjykata: fushat më të kontestuara

Małgorzata Kozak

11:00 Diskutim

11:15 Pushim për kafe

11:30 **Barra e provës dhe standardet provuese**

- Barra e provës në nenin 101 të TFBE – rregulla dhe përjashtimet
- Prova të mjaftueshme se ka marrëveshje anti-konkurrese
- Prova të mjaftueshme se ka praktikë të bashkërenduar

David Lekić

12:00 Diskutim

12:15 Drekë

IV. Zbatimi praktik i neneve 101 dhe 102 të TFBE

13:30 **Punëtori praktike – hapat e vlerësimit të një shkeljeje sipas nenit 101 të TFBE**

Małgorzata Kozak

14:45 Pushim për kafe

15:15 **Zbatimi i nenit 102 të TFBE**

- Parimet dhe përjashtimet
- Sjelljet përjashtuese dhe teoritë e dëmit — si të dallohet konkurrenca e themeltë nga abuzimi
- Trendet dhe sfidat aktuale në vlerësimin sipas nenit 102 të TFBE

Ljiljana Pavlic

16:15 Diskutim

16:30 **Vlerësimi i justifikimeve objektive dhe mbrojtjeve të efikasitetit sipas nenit 102 të TFBE**

- Llojet e argumenteve të mbrojtjes
- Barra dhe standardi i provës
- Jurisprudenca përkatëse
- Si të vlerësohet proporcionaliteti

David Lekić

17:30 Diskutim

17:45 Fundi i ditës së dytë të seminarit

Pika kontakti

Dr Virgina Pavel
Drejtues kursi
Seksioni i së Drejtës
Evropiane në Biznes
E-Mail: vpavel@era.int

Nathalie Dessert
Asistent
Tel.: +49(0)651-93737-220
E-Mail: ndessert@era.int

Bashkë-financuar nga Bashkimi
Evropian

Ky dokument është përgatitur për Komisionin Evropian. Megjithatë, ai pasqyron vetëm pikëpamjet e autorëve, dhe Komisioni nuk mund të mbahet përgjegjës për asnjë përdorim që mund t'i bëhet informacionit të përfshirë këtu.

E mërkurë, 29 tetor 2025

08:45 Mbërritja dhe regjistrimi i pjesëmarrësve

V. Sfidat në zhvillim lidhur me nenet 101 dhe 102 të TFBE

- 09:00 **Punëtori praktike: hapat e vlerësimit të një shkeljeje sipas nenit 102 të TFBE**
- Seancë interaktive: aplikimi i udhëzimeve të përditësuara dhe teorive të dëmit në raste konkrete
  - Diskutim në seancë plenare
- Małgorzata Kozak*
- 10:15 Diskutim
- 10:30 **Ekzekutimi privat i së drejtës së konkurrencës: sigurimi i kompensimit efektiv**
- Kuadri ligjor dhe roli i gjykatave kombëtare
  - Barra e provës dhe standardet provuese
  - Ndërveprimi me ekzekutimin publik
  - Kuantifikimi i dëmit dhe vlerësimi i kompensimit
  - Paditë kolektive dhe pretendimet përfaqësuese
- David Lekić*
- 11:30 Diskutim
- 11:45 Pushim për kafe
- 12:15 **Punëtori praktike – vlerësimi i dëmit**
- Małgorzata Kozak*
- 13:30 Drekë e lehtë
- 14:30 Mbyllja e seminarit

Orari është sipas CET
(Orës Qendrore Evropiane)

Kushtet e pjesëmarrjes

1. Seminari u drejtohet gjyqtarëve, prokurorëve, gjyqtarëve në trajnim fillestar dhe stafit gjyqësor nga Kosova.
2. Numri i vendeve të lira për seminarët trajnuese është i kufizuar. Çdo aplikues do të marrë një përgjigje pas afatit të aplikimit. Pjesëmarrja konfirmohet vetëm pas marrjes së një përgjigjeje me shkrim nga Akademia e Drejtësisë e Kosovës. Do të hartohet një listë rezervë për aplikuesit që nuk janë pranuar fillimisht. Në rast anulimesh, vendet e liruara do t'u ofrohen aplikuesve në listën rezervë.
3. **Pjesëmarrja është falas.**
4. ERA mbulon dy dreka, një drekë të lehtë, një darkë, pijet gjatë ngjarjes dhe dokumentacionin online të seminarit.
5. Certifikatat e pjesëmarrjes do të lëshohen pas përfundimit të seminarit trajnues.
6. Pjesëmarrja në kursin online nga ERA, të përgatitur si pjesë e këtij projekti të financuar nga BE-ja, është parakusht dhe detyrim përpara pjesëmarrjes në seminar. Kursi online është i qasshëm këtu: <https://elearning-comp.balkans.era.int>
7. Pjesëmarrja në të gjithë programin e seminarit është e detyrueshme. Po ashtu, është i detyrueshëm edhe plotësimi i formularit të vlerësimit të seminarit. Mospjesëmarrja në të gjithë kursin dhe/ose mosplotësimi i formularit të vlerësimit nënkupton automatikisht që pjesëmarrësi nuk ka të drejtë të pajiset me certifikatën e pjesëmarrjes.
8. Ju lutemi vini re se, në rast të anulimit pas afateve përkatëse dhe pa arsye legjitime, ERA do t'ju faturojë shpenzimet që lindin si pasojë e kësaj.
9. Një listë e pjesëmarrësve, përfshirë adresën profesionale të secilit, do të vihet në dispozicion të të gjithë pjesëmarrësve, përveç nëse Akademia e Drejtësisë e Kosovës merr një kundërshtim me shkrim nga pjesëmarrësi jo më vonë se një javë përpara fillimit të ngjarjes.

Trajnim në Ligjin Evropian të Konkurrencës për Gjyqtarët nga Kosova

Dr. Manuel Kellerbauer

Këshilltar Ligjor në Shërbimin Ligjor të Komisionit Evropian

**Mendimet e shprehura i përkasin folësve. Ato nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht qëndrimet e Komisionit Evropian.
Sjellja e kompanisë përdoret për qëllime ilustruese dhe nuk pasqyron domosdoshmërisht sjelljen reale të kompanive.**

Ligji i Konkurrencës i BE-së Pjesa I: Hyrje

- I. Roli në zhvillim i gjyqësorit në ligjin e konkurrencës**
- II. E Drejta e Konkurrencës në kryqëzimin e rrugëve: të drejtat themelore, mbrojtja e konsumatorit dhe industritë e rregulluara**
- III. Përkufizimi i tregut në epokën digjitale: përshtatja ndaj transformimeve**
  - Karakteristikat e tregjeve digjitale
  - Përshtatja e mjeteve tradicionale
  - Sfidat në vlerësimin e fuqisë së tregut
  - Ndërveprimi midis ligjit të konkurrencës dhe rregullimit
- IV. Zbatimi i Nenit 101 të TFEU – Marrëveshjet horizontale**
  - Parimet dhe përjashtimet
  - Trendet aktuale dhe sfidat

I. Roli në zhvillim i gjyqësorit

I. Roli në zhvillim i gjyqësorit

— Jurisdikcionet dhe Procedurat

— Kronologjia

- **1960-1989**
- **1990-2010**
- **2011–tani**
- **Sfidat e ardhshme**

I. Roli në zhvillim i gjyqësorit

Ligji i Konkurrencës i BE-së: Procedurat dhe Jurisdikcionet

- **Procedurat para Gjykatave të BE-së:**
  - Veprime për anulim kundër vendimeve të Komisionit
  - Masat e përkohshme nëse ekziston rreziku i dëmit të rëndë të pakthyesëm
  - Vendime paraprake me kërkesë të gjykatave të Shteteve Anëtare
- **Procedurat para Gjykatave Kombëtare**
  - Kundër një vendimi të një autoriteti kombëtar të konkurrencës
  - Zbatimi privat i rregullave të konkurrencës së BE-së
- **Procedurat para Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut**

I. Roli në zhvillim i gjyqësorit

1960-të deri në 1989:

- GJBE pranon se Komisioni vepron si **hetues dhe si vendimmarrës**;
- GJBE-ja kryesisht ushtron vetëpërmbytje, por herë pas here edhe juridiksion të pakufizuar për **të ulur gjobat** (si në Pioneer, Çështjet C-100-103/80);
- Rastet e hershme (si Consten & Grundig, Çështja C-56/64) **ndihmojnë në vendosjen e themelit** të nenëve 101 dhe 102, por Komisioni formëson politikën.

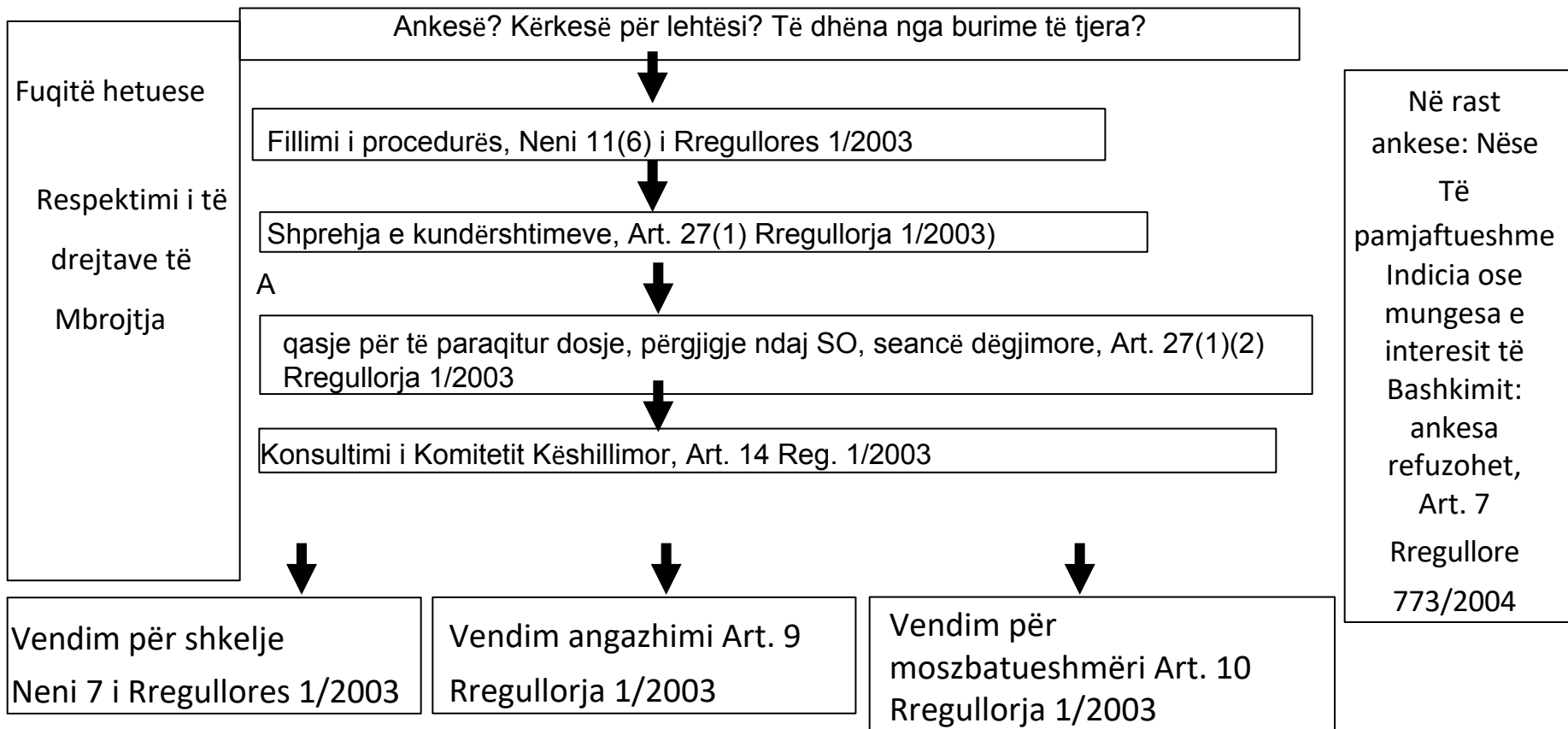
I. Roli në zhvillim i gjyqësorit

1990 deri në 2010

- Gjykatat e BE-së luajnë një rol më të vendosur në anulimin e vendimeve për defekte procedurale, duke kontrolluar arsyetimin ekonomik dhe proporcionalitetin e gjobave.
- Rastet si Solvay (T-30/91); Airtours (T-342/99) ose Schneider/Legrand (T-310/01) tregojnë një vëzhgim gjyqësor të thelluar, duke përfshirë të drejtat e mbrojtjes dhe vlerësimet komplekse ekonomike.

Hapat kryesorë të një hetimi antimonopol të Komisionit

I. Roli në zhvillim i gjyqësorit

2011 – deri tani:

- Gjykatat e BE-së ushtrojnë rishikim intensiv mbi substancën dhe procedurën, duke përfshirë të drejtat themelore (përfshirë ECHR) dhe procesin e duhur.
- Vendimet kryesore si Intel (C-413/14 P; C-240/22 P) ose Qualcomm (T-235/18) pasqyrojnë një ndryshim drejt një qasjeje më ekonomike ndaj nenit 102 të TFEU, duke i kërkuar Komisionit të marrë në konsideratë të gjitha provat relevante dhe të kryejë analiza ekonomike të paprekshme.

I. Roli në zhvillim i gjyqësorit

Sfidat e ardhshme:

- 1) Dëshmi në lidhje me të dhënat e përdorura për analizat ekonomike**
"dëshmi të sakta dhe të qëndrueshme për të mbështetur bindjen e fortë se shkelja është kryer"
Toshiba Samsung Storage, T-8/16, §385
- 2) Problemi i njohurive gjatë vendosjes së të dhënave të caktuara**
"duke marrë parasysh [kostot dhe çmimet e saj] i mundëson [ndërmarrjes dominuese] të vlerësojë ligjshmërinë e sjelljes së saj, gjë që është në përputhje me përgjegjësinë e saj të veçantë sipas Nenit 102"
Telia Sonera, C-52/09, § 44
- 3) Të ashtuquajturat "Faktorë të pakuantifikueshëm"**

I. Roli në zhvillim i gjyqësorit

Sfidat e ardhshme:

"Lëvizja drejt zbatimit të bazuar në efekte të nenit 102 të TFEU ngre pyetjen nëse standardi i lartë i së drejtës materiale që Gjykatat e Bashkimit i kanë dhënë mund të çojë pa dashje në rezultate të padëshiruara"

Kolega nga DG e Konkurrencës e Komisionit (Competition Policy Brief, mars 2023, f.4)

Komisioni "krijoi vetë mjerimin e vet" duke tepruar me rëndësinë e konkurrentit po aq efikas në prioritetet e zbatimit që publikoi në vitin 2009

Drejtori i tyre i Përgjithshëm Olivier Guersent (N. Hirst, Raporti MLex i 27 marsit 2023)

Competition

II. E drejta e konkurrencës në kryqëzimin e rrugëve

të drejtat themelore, mbrojtja e konsumatorit, industrinë e rregulluara

II. Komp. Kryqëzimi: Të Drejtat Themelore

- Roli dyfishtë i Komisionit (hetues + vendimmarrës) dhe pajtueshmëria e tij me **nenin 6 të ECHR**.
- Ndikimi i **të drejtave themelore** në zbatim (p.sh. gjykim i drejtë, e drejta për t'u dëgjuar, e drejta për privatësi).
- Balancimi i **efikasitetit me të drejtat individuale** — mësimet nga rastet si *Menarini*, *Qualcomm* ose *Deutsche Bahn*.

1. E drejta për një gjykim të drejtë në nenin 6 të KED-së

Autoriteti i Konkurrencës (AK) heton dhe vendos sanksione. A është kjo e **pajtueshme me Konventën Evropiane të të Drejtave të Njeriut?**

- Gjobat e vendosura nga Autoritetet e Konkurrencës janë **akuza penale** (Neni 6(1) i KED-së), megjithatë jashtë "bërthamës së fortë" të së drejtës penale.
- Përputhet me KEDN-në nëse organi gjyqësor ka **juridiksion të plotë** për ta anuluar vendimi i Gjykatës së Apelit mbi bazën e të gjitha gabimeve faktike dhe ligjore Menarini kundër Italisë (Aplikimi 43509/08), § § 38–44, 58–59

➤ **Kjo kusht përmbushet** për gjobat e vendosura nga Komisioni si CA. Shih nenin 263 të TFEU, nenin 31 të Rregullores 1/2003.

Lexo: Wils, Pajtueshmëria me të Drejtat Themelore e Zbatimit të Ligjit Antimonopol të BE-së, *World Competition* 37, nr. 1 (2014): 5–26.

E drejta për t'u dëgjuar

Vendimet duhet të bazohen vetëm në elementë faktikë dhe ligjorë mbi të cilët palët kanë mundur të shprehin qëndrimet e tyre

Art. 27 i Rregullores 1/2003, parimi i përgjithshëm i së drejtës së BE-së, Art. 41(2) i Kartës së të Drejtave Themelore të BE-së

- Palët njoftohen me një "Deklaratë të Kundërshtimeve" ('SO');
- Palëve u jepet qasje në dosje;
- Palët mund të komentojnë me shkrim dhe në një seancë dëgjimore formale gojore;

Shkeljet çojnë në anulimin e Vendimit të Komisionit

nëse ato mund të kishin ndikuar në rezultatin e procedurës.

një "shans i vogël" mjafton.

C-265/17 P, *United Parcel Service*, § 56 (për bashkim); T-235/18, *Qualcomm*, § 295: njohuria e informacionit të dhënë Komisionit në takime të pa-regjistruara
me palë të treta mund të kishte qenë e rëndësishme për mbrojtjen e aplikantit

E drejta për respektimin e jetës familjare, Neni 8 i ECHR

Sipas nenit 8 të ECHR, ambientet e biznesit mund të inspektohen nëse ekzistojnë masa të mjaftueshme mbrojtëse kundër keqpërdorimit

KEDNJ, Posevini kundër Bullgarisë, 63638/14 [2017], § 69; Shih gjithashtu Naumenko kundër Letonisë, Ap. 50805/14 [2022], § 45 e më pas; **C-693/20, Intermarché, § § 32 e më pas.**

Inspektimet e Komisionit janë të ligjshme sipas nenit 8 duke marrë parasysh këto masa mbrojtëse:

- **Shpjegimi i arsyeve** kufizon fushën e vendimeve të inspektimit
- **Të drejtat e mbrojtjes** duhet të garantohen
- Komisioni **nuk mund të përdorë forcë** për të kryer inspektimet
- Ndërhyrja e autoriteteve kombëtare në rast kundërshtimi shkakton **mekanizmat kombëtarë të rishikimit**
- **Mjetet juridike ex post facto para Gjykatave të BE-së** ekzistojnë, ato mund të çojnë në përjashtimin e provave ose në dëmshpërblim.

Shih rastet T-289/11, § § 64-113; C-583/13 P, §§31-34 Deutsche Bahn

II. Shih Crossroads: Mbrojtja e Konsumatorit

- Zbatimi privat dhe lehtësimi i kërkesave për dëmshpërblim sipas Direktivës për Dëmshpërblimet (2014/104/BE)
- Mirëqenia e konsumatorit si qëllim sipas Nenit 102 të TFEU – në favor të ndërmarrjeve dominuese?

Zbatimi privat dhe lehtësimi i kërkesave për dëmshpërblim

- Neni 101(2) TFEU: "Çdo marrëveshje ose vendim i ndaluar sipas këtij neni , do të jetë *automatikisht* i pavlefshëm"
- Nenet 101 (1) dhe 102 prodhojnë efekte të drejtpërdrejta në marrëdhëniet midis individuat dhe krijojnë të drejta për individët e përfshirë të cilat gjykatat kombëtare duhet t'i mbrojnë" (ECJ Çështja 127/73 (*BRT dhe SABAM* [1974] ECR 51, në f. 16))
- Art. 101 (3) TFEU i zbatueshëm drejtpërdrejt që nga 1/5/2004: cf. Art. 1 (1)-(3) Rregullorja 1/2003

Zbatimi privat dhe lehtësimi i kërkesave për dëmshpërblim

- Në mungesë të rregullave të Komunitetit që rregullojnë këtë çështje, i takon sistemit ligjor kombëtar të çdo Shteti Anëtar të përcaktojë rregullat e detajuara që qeverisin ushtrimin e atij të drejtë, përfshirë ato mbi zbatimin e konceptit të marrëdhënies shkakësore , i siguar që parimet e të vërehet barazia dhe efektiviteti."
(GJBE, Çështjet e Bashkuara C-295/04 deri në C-298/04, Manfredi, paragrafi 64)
- Shih gjithashtu Recitalin 11 të Direktivës për dëmshpërblimet:
Të gjitha rregullat kombëtare që rregullojnë ushtrimin e së drejtës për kompensim për dëmin që rrjedh nga shkelja e nenit 101 ose 102 të TFEU-së, përfshirë ato që lidhen me aspekte të cilat nuk trajtohen në këtë Direktivë, siç është nocioni i lidhjes shkakësore midis shkeljes dhe dëmit, duhet të respektojnë parimet e efektivitetit dhe të barazisë. [...]

Neni 102 i TFEU-së dhe mbrojtja e konsumatorit

Neni 102 i TFUE nuk synon të sigurojë që konkurrentët më pak efikasë se ndërmarrja me pozitë dominuese të qëndrojnë në treg

Post Danmark, C-209/10, § 21; Intel C-413/14, § 133; C-240/22 P, Intel §26

Konkurrentët më pak efikasë janë "më pak tërheqës për konsumatorët nga këndvështrimi i, ndër të tjera, çmimit, zgjedhjes, cilësisë ose inovacionit."

Post Danmark, C-209/10, § 22, 38

Competition

Neni 102 i TFEU-së dhe mbrojtja e konsumatorit

Shmangia e kufizimeve të panevojshme të sjelljes së kompanisë:

Qasja e konkurrentit më efikas shmang mbrojtjen e panevojshme të konkurrentëve që nuk ofrojnë asgjë për konsumatorët

Sfida: Si të përcaktohet nëse një konkurrent është tërheqës për konsumatorët nga këndvështrimi i çmimit, zgjedhjes, cilësisë ose inovacionit?

III. Komp. Kryqëzimi: Industritë e Rregulluara

Rregullimi sektorial (telekomunikacionet, energjia, platformat digjitale etj.) plotëson ligjin e konkurrencës, p.sh.

- Jurisprudenca mbi facilitetet thelbësore dhe detyrimet e aksesit (Bronner, Microsoft, Slovak Telecom).
- Ligji për Tregjet Dixhitale (DMA) dhe marrëdhënia e tij me Nenin 102 të TFEU.

Refuzimi për Furnizim: Testi Ligjor

Sipas testit ligjor të vendosur nga Gjykata e Drejtësisë në **Oscar**

Bronner, refuzimi për të dhënë akses në infrastrukturë është abuziv vetëm nëse:

- (i) infrastruktura është e domosdoshme për të kryer aktivitetin e palës që kërkon akses; (të qenit ekonomikisht i pamundur për t'u kopjuar në shkallë më të vogël nuk mjafton)
- (ii) mosdhënia ka të ngjarë të eliminojë të gjithë konkurrencën efektive në një treg të mëtjshëm ose në një treg fqinj;
- (iii) mospranimi nuk mund të justifikohet objektivisht

C-7/97, *Oscar Bronner* (skemë kombëtare e shpërndarjes në shtëpi për gazetatat)

Kur në lojë është **një e drejtë pronësie intelektuale**, refuzimi duhet gjithashtu të parandalojë **shfaqjen të një produkti të ri** për të cilin ekziston kërkesë e mundshme nga konsumatorët.

Lexoni T-201/04 Microsoft, § § 332-334; T-301/04 Clearstream, §§ 144-149.

III. Krahاسimi Crossroads: Industritë e Rregulluara Kur ekziston një detyrim rregulator (si nën BE-në telekomunikacionet rregullatore kuadër) për the operatorit dominues për të dhënë akses në infrastrukturën e tij, testi klasik i padëshmueshmërisë së Bronner nuk zbatohet në të njëjtën mënyrë.

C-165/19 P Slovak Telekom, paragrafët 45-59.

Mungesa e përputhshmërisë me GDPR tregon se ndërmarrja dominuese nuk konkuron mbi bazë të merituar dhe fiton një avantazh konkurrues të padrejtë, duke përbërë kështu një abuzim shfrytëzues në kuptimin e nenit 102 të TFEU

C-252/21 *Meta Platforms* (facebook), paragrafi 47

III. Përkufizimi i tregut në epokën digjitale

III. Përkufizimi i tregut në epokën digjitale

Mjetet tradicionale ende zbatohen, por mund të kenë nevojë për përshtatje

- Përkufizimi i tregut është hapi i parë në vlerësimin e dominimit (Art. 102 TFEU), marrëveshje të caktuara (Art. 101 TFEU) dhe bashkimet.
- Ndiemon në identifikimin e pjesëve/fuqisë së tregut, zëvendësueshmërisë dhe kufizimeve konkurruese.
- Në tregjet digjitale, kufijtë zbehen — produktet shpesh janë "falas," me shumë anë dhe në zhvillim të vazhdueshëm.
- Testi tradicional SSNIP (rritje e vogël, por e rëndësishme dhe jo e përkohshme e çmimit) nuk përshtatet gjithmonë lehtë.

Pse i përcaktojmë tregjet?

Përcaktimi i tregut shpesh përcakton rezultat:

- Pasojat procedurale (p.sh. në kontrollin e bashkimit të kompanive në BE)
- Formëson analizën e thelluar, në veçanti:
  - Pozicion dominues (Art. 102 TFEU)
  - Efekt i ndjeshëm i kufizimit të konkurrencës (Neni 101 TFEU)
  - Port i sigurt (Rregulloret e Përrjashtimit në Blok)
  - Përputhshmëria me Tregun e Brendshëm (Kontrolli i Bashkimit të Ndërmarrjeve në BE)

Zëvendësimi në anën e kërkesës dhe të ofertës

- **Zëvendësimi në anën e kërkesës (tregu i produkteve)**

Pika e nisjes dhe forca disiplinore më efektive

- A mund të kalojë klienti te një produkt ose shërbim tjetër?
- Faktorë të rëndësishëm: karakteristikat e produktit; përdorimi i synuar; preferencat; imazhi i produktit, çmimi.

- **Zëvendësimi nga ana e furnizimit**

Menjëhershmeria dhe efektiviteti duhet të jenë të barabarta me DSS

- A mund të ndryshojë furnizuesi produktin ose shërbimin që i nevojitet klientit?
- Faktorë të rëndësishëm: koha dhe kostot e shkaktuara për ndërrimin

Zëvendësimi në anën e furnizimit në epokën digjitale

Sot, klientët mund të marrin parasysh nëse një produkt prodhohet duke përdorur teknologji më të qëndrueshme apo jo. Dallimet midis kanaleve të shpërndarjes, duke përfshirë ato online dhe offline, ose korniza rregullatore mund të jenë gjithashtu të rëndësishme. Për më tepër, zgjedhjet e klientit mund të jenë subjekt i paragjyqimeve sjellore, si tendenca për të zgjedhur opsionin e paracaktuar të ofruar.

Njoftimi i Komisionit për përkufizimin e tregut 2024, §50

Testi SSNIP

Një mjet për vlerësimin e zëvendësimit të kërkesës

Ne supozojmë një rritje hipotetike, të vogël por të rëndësishme (5–10%) dhe jo të përkohshme të çmimeve nga një monopolist hipotetik

Çfarë do të bënin klientët për t'u përgjigjur kësaj rritjeje çmimesh? Do të kalonin te zëvendësuesit apo te furnizues të tjerë?

Sa do të kalonin? Mjaftueshëm për ta bërë rritjen jo fitimprurëse?

Shënim: nuk ka detyrim për të kryer testin SSNIP, lloje të tjera dëshmish janë gjithashtu të vlefshme

Njoftimi i Komisionit për përkufizimin e tregut 2024, §31 me referenca të mëtejshme

Përkufizimi i tregut: Era Dixhitale

Efektet e rrjetit/tregjet me shumë anë

Platformat me shumë anë mbështesin ndërveprimet midis grupeve të ndryshme të përdoruesve, duke krijuar një situatë ku kërkesa nga një grup përdoruesish ndikon në kërkesën nga grupet e tjera.

Shembuj:

Apple App Store (zhvilluesit e aplikacioneve dhe përdoruesit);
Amazon marketplace (shitësit dhe klientët)

Definimi i tregut: Era Dixhitale

Efektet e rrjetit/tregjet me shumë anë

Kur përcaktohen tregjet, duhet të merren parasysh efektet indirekte të rrjetit midis grupeve të përdoruesve në anët e ndryshme të platformës.

Kur këto efekte janë të forta dhe shërbimet e ofruara palëve të ndryshme janë të lidhura ngushtë ose thelbësore për një transaksion të vetëm, një ndryshim çmimi në njërën anë ndikon ndjeshëm në kërkesën në anën tjetër, kështu që konkurrenca zhvillohet në platformë si një e tërë.

=> Tregu përkatës i produktit përfshin **të gjitha grupet e përdoruesve** (p.sh., si përdoruesit ashtu edhe zhvilluesit).

Definimi i tregut: Era Dixhitale

Platformat me shumë anë mund të furnizojnë një produkt për një grup përdoruesish me **çmim monetar zero**, ose madje me çmim negativ, për të tërhequr përdoruesit të produktet e ofruara në anët e tjera të platformës dhe për të monetizuar produktet e tyre në ato anë.

Çmimet monetare zero mund të jenë një pjesë integrale e strategjisë së biznesit të platformave me shumë anë. Fakti që një produkt ofrohet me çmim monetar zero nuk nënkupton që nuk ekziston një treg i rëndësishëm për atë produkt.

Përcaktimi i tregut: Era Dixhitale

Për produktet me çmim zero, parametrat jo-çmimorë si funksionalitetet e produktit, përdorimi i synuar, dëshmitë e zëvendësimit të mëparshëm ose hipotetik, barrierat ose kostot e ndërrimit, si ndërveprimi me produkte të tjera, portabiliteti i të dhënave dhe veçoritë e licencimit janë veçanërisht relevante.

Alternativat ndaj SSNIP-it mund të përfshijnë vlerësimin e sjelljes së klientëve të produktit me çmim zero në reagim ndaj një uljeje të vogël, por të rëndësishme dhe jo të përkohshme të cilësisë ('SSNDQ').

Shih AT.40099 – Google Android, §286 e më pas; Çështja T-604/18, § 174-181

Ndërveprimi me Ligjin për Tregjet Dixhitale

- **Qëllimi:**

Për të rregulluar "*gatekeepers*" — platformat e mëdha digjitale që kontrollojnë aksesin midis përdoruesve biznesorë dhe konsumatorëve në shërbimet themelore të platformës (motorët e kërkimit, dyqanet e aplikacioneve, rrjetet sociale, etj.).

- **Qëllimi:**

Sigurori **konkurrueshmëri** dhe **drejtësi** në tregjet digjitale duke vendosur detyrime *ex ante* — para se të ndodhë sjellje anti-konkurruese.

- **Ideja kryesore:**

Në vend që të reagojë ndaj abuzimeve (siç parashikohet nga Neni 102 i TFEU), DMA i **parandalon ato në mënyrë proaktive** përmes rregullave të qarta dhe preskriptive.

Gatekeeper Designations

Gatekeeper

Core Platform Service

- Alphabet
- Amazon
- Apple
- ByteDance
- Meta
- Microsoft

SOCIAL NETWORK

- Tiktok
- Facebook
- Instagram
- LinkedIn

INTERMEDIATION

- Google Maps
- Google Play
- Google Shopping
- Amazon Marketplace
- App Store
- Meta Marketplace

ADS

- Google
- Amazon
- Meta

BROWSER

- Chrome
- Safari

OPERATING SYSTEM

- Google Android
- iOS
- Windows PC OS

N-IICS

- Whatsapp
- Messenger

VIDEO SHARING

- Youtube

SEARCH

- Google Search

Shërbimet e Komunikimit Ndërpersonal të Pavarura nga Numri (NI-ICS) janë shërbime të komunikimit ndërpersonal që nuk lidhen me burimet e numërimit të caktuara publikisht

Competition

Ndërveprimi me Ligjin për Tregjet Dixhitale

Nenet 101 dhe 102 të TFEU-së dhe ato përkatëse kombëtare rregullat kombëtare të konkurrencës [...] kanë si objektiv mbrojtjen e konkurrencës së pandërruar në treg.

[**DMA**] ndjek një **objektiv** që është **plotësues, por i ndryshëm** [...] që synon të sigurojë që tregjet ku janë të pranishëm ruajtësit e portave të jenë dhe të mbeten të kontestueshme dhe të drejta, pavarësisht nga efektet aktuale, potenciale ose të supozuara të sjelljes së një ruajtësi portash të mbuluar nga [DMA] mbi konkurrencën në një treg të caktuar. Prandaj, [DMA] [...] **duhet të zbatohet pa paragjykim ndaj zbatimit të tyre.**

DMA, parashtimi 10, theksi i shtuar.

Competition

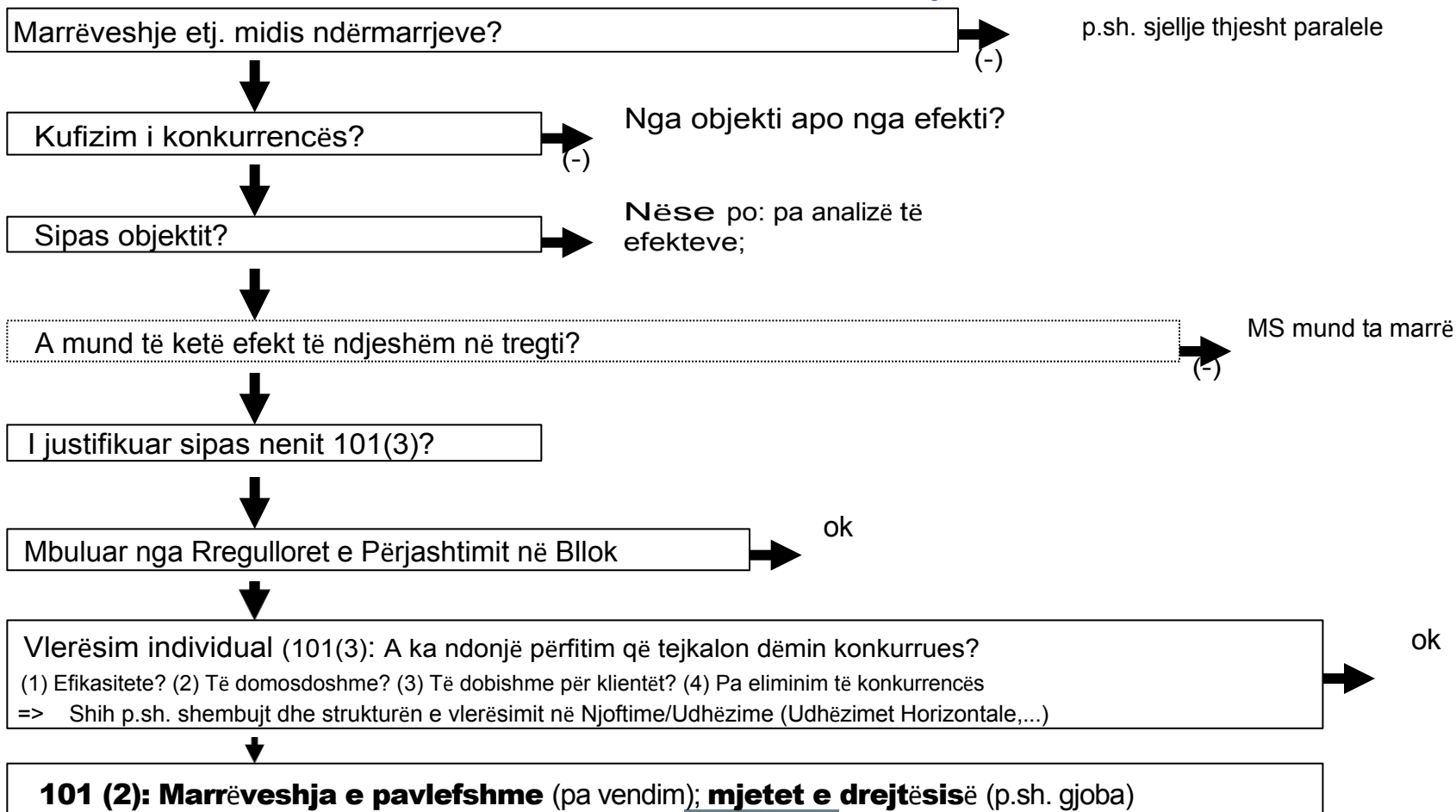

IV. Zbatimi i nenit 101 të TFEU – Marrëveshjet horizontale

Neni 101 - Përmbledhje

2. Marrëveshje/Vendim i Shoqatës/Praktikë e përbashkët

a) *Marrëveshje* midis *ndërmarrjeve*

- për të ekzistuar një marrëveshje mjafton që ndërmarrjet në fjalë të kenë shprehur qëllimin e tyre të përbashkët për t'u sjellë në treg në një mënyrë të caktuar
- ekzistenca e përputhjes së vullnetit midis të paktën dy palëve, forma në të cilën manifestohet nuk ka rëndësi për sa kohë që përbën shprehjen besnike të qëllimit të palëve

(Lexoni T-41/96, Bayer, në paragrafët 67, 69)

2. Marrëveshje/Vendim i Shoqatës/Praktikë e përbashkët

a) Faktorë që nuk përjashtojnë konstatimin e një marrëveshjeje

- një ndërmarrje ishte *të detyruar* në një marrëveshje nga ndërmarrje tjetër
- marrëveshja nuk u *zbatua kurrë*
- Personi që hyri në marrëveshje *nuk kishte autoritetin* për ta bërë këtë
- Nuk është arritur një marrëveshje formale për të gjitha çështjet

2. Marrëveshje/Vendim i Shoqatës/Praktikë e përbashkët

Standardi i provës:

Dëshmitë duhet të jenë mjaft të besueshme, të sakta dhe të qëndrueshme për të mbështetur bindjen e fortë se ndërmarrja ka kryer shkeljen.

Por: "Ekzistenca e një praktike ose marrëveshjeje antikonkurruese duhet të nxirret nga një sërë rastësish dhe treguesish të cilët, kur merren së bashku, mund, në mungesë të një shpjegimi tjetër të besueshëm, të përbëjnë prova të një

shkelje të rregullave të konkurrencës."

Çështja C-441/11 P, *Verhuizingen Coppens*, paragrafi 70 dhe jurisprudenca e cituar

2. Marrëveshje/Vendim i Shoqatës/Praktikë e përbashkët

Praktikë e koordinuar

- një formë koordinimi midis ndërmarrjeve që, pa arritur në fazën ku është lidhur një marrëveshje në kuptimin e vërtetë të fjalës, me vetëdije zëvendëson rreziqet e konkurrencës me bashkëpunim praktik midis tyre

(shih C-48 etj/69, ICI, në paragrafin 64, C-8/08 T-Mobile NL, paragrafi 26)

=> Përfshin çdo formë kontakti midis konkurrentëve, përmes së cilës eliminohet pasiguria në lidhje me sjelljen e njëri-tjetrit në treg

Praktikë e përbashkët (I)

Një praktikë e përbashkët është një formë koordinimi që

pa arritur fazën e një marrëveshjeje, në mënyrë të vetëdijshme zëvendëson rreziqet e konkurrencës me bashkëpunim praktik ndërmjet ndërmarrjeve

Shih Çështjen 48/69 ICI, § 64, Çështjen C-8/08 T-Mobile NL, § 26

⇒Ai mbulon çdo formë bashkëpunimi me konkurrentët, me të cilën hiqet pasiguria mbi sjelljen e njëri-tjetrit

Praktikë e Përbashkët (I)

A është Adaptimi i Mençur një Praktikë e Përbashkët?

Praktikë e përbashkët (II)

Ndërmarrjet mund të përshtaten në mënyrë inteligjente me kushtet ekzistuese ose sjelljes së parashikuar të konkurrentëve të tyre

Rastet e bashkuara C-89/85 etj. Pulpë druri II, paragrafët 61-72

Vendimtare në lidhje me sjelljen paralele:

A mund të shpjegohet ndryshe përveçse me bashkërendim?

Shih Çështjen T-442/08 CISAC; kufizime territoriale të ngjashme si rezultat i një vendimi logjik dhe të pavarur të çdo shoqërie mbledhëse.

Praktika e përbashkët (III)

Elementët përbërës të një praktike të përbashkët

1) Një formë kontakti midis konkurrentëve

2) Bashkëpunimi zëvendëson me vetëdije rreziqet e konkurrencës 3) Sjellja

pasuese në treg si pasojë

Shih Udhëzimet për Bashkëpunim Horizontal, paragrafët 60-63 me referenca të jurisprudencës

Pretendimi i sjelljes pasuese

Në rastet e shkëmbimeve me konkurrentët, ekziston një supozim se kjo sjellje do të rezultojë nga dëshira për të bashkëpunuar, përveç

nëse

kompania mund të paraqesë prova që koncernacioni nuk ka pasur asnjë ndikim në sjelljen e saj në treg.

p.sh. distancim publik/deklaratë e qartë se nuk dëshiron të marrë të dhëna të tilla

Praktikë e Koordinuar: pyetje të shpeshta

Po sikur

- një ndërmarrje zbulon sjelljen e saj të ardhshme për një konkurrent?**
- ndërmarrja merr pjesë në një takim ku konkurrentët zbulojnë planet e çmimeve?**
- ndërmarrja bën një njoftim unilateral për shtyp për të rritur çmimet?**

Praktika e koordinuar: përgjigjet më të shpeshta

- **Praktika e përbashkët kërkon kontakte të ndërsjella**

Kjo kusht përmbushet kur një konkurrent i zbulon një tjetri qëllimet ose sjelljen e tij të ardhshme në treg, kur ky i fundit e kërkon këtë ose, të paktën, e pranon.

T-25/95 etj., Cimenteries, §1849.

- **Pjesëmarrja në një mbledhje ku konkurrentët zbulojnë planet e çmimeve mund të përfshihen nga Neni 101 i TFEU**

T-202/98 etj. Tate & Lyle §54.

- **Njoftimet publike unilaterale zakonisht nuk përbëjnë praktikë të përbashkët përveç nëse është pjesë e strategjisë për arritjen e një kuptimi të përbashkët**

Udhëzime horizontale, § 63.

Sfidat aktuale: Algoritmet

Pjesëmarrja në një takim ku një ndërmarrje zbulon planet e çmimeve për konkurrentët e saj ka të ngjarë të përfshihet nga neni 101(1), edhe në mungesë të një marrëveshjeje të qartë për të rritur çmimet.

Në të njëjtën mënyrë, futja e një rregulli çmimesh në një mjet algoritmik të përbashkët (*për shembull, çmimi më i ulët në platformat/dyqanet online përkatëse +5%, ose çmimi i një konkurenti -5%*), mund të bjerë nën nenin 101(1), edhe në mungesë të një marrëveshjeje të qartë për të harmonizuar çmimet në të ardhmen.

Shih Udhëzimet mbi zbatueshmërinë e nenit 101 të TFEU-së për marrëveshjet horizontale të bashkëpunimit, §397

Sfidat aktuale: Algoritmet

Kur një mjet algoritmik për vendosjen e çmimeve përdoret **në mënyrë të pavarur dhe** mbi bazë të **të dhënave të disponueshme publikisht**, zakonisht nuk ka praktikë të përbashkët

Arsye: Adaptimi i zgjuar nuk përbën praktikë të përbashkët

Sfida: Po për një AI të mjaftueshëm të fuqishëm për të zhvilluar strategji efektive koordinimi?

Sfidat aktuale: Algoritmet

Kur një ndërmarrje merr informacion tregtar të ndjeshëm nga një konkurrent (qoftë në një takim, me telefon, elektronikisht *ose si hyrje në një mjet algoritmik*), supozohet se do ta marrë parasysh këtë informacion dhe do ta përshtasë sjelljen e saj në treg në përputhje me të, përveç nëse reagojë me një deklaratë të qartë se nuk dëshiron të marrë këtë informacion ose e raporton atë te autoritetet administrative

Udhëzime mbi zbatueshmërinë e Nenit 101 të TFEU-së për marrëveshjet horizontale të bashkëpunimit, § 397

Sfidat aktuale: Algoritmet

Përplasje me Kod:

Konkurrentët mbi përdorimin e algoritmeve që përfitojnë nga të dhëna të ndjeshme.

Shih Çështjen C-74/14 Eturas në lidhje me agjencitë e udhëtimit që përdorin një sistem të përbashkët kompjuterik rezervimi, i cili në përgjithësi kufizon zbritjet që u ofrohen klientëve në 3%: **praktikë të koordinuar**

Sfidat aktuale: Algoritmet

Qendër dhe Rreze:

Shkëmbimet e informacionit tregtar të ndjeshëm midis konkurrentëve mund të ndodhin përmes një pale të tretë (për shembull një ofrues shërbimi i palës së tretë, duke përfshirë një platformë ose ofrues të mjeteve të optimizimit të palës së tretë).

Një platformë online mund të veprojë si nyje ku ajo lehtëson, koordinon ose zbaton shkëmbimet e informacionit midis përdoruesve biznesorë të platformës, për shembull, për të siguruar margjina të caktuara ose nivele çmimesh.

Udhëzime mbi zbatueshmërinë e nenit 101 të TFEU-së për marrëveshjet e bashkëpunimit horizontal, § 402

Sfidat aktuale: Algoritmet

- mund të gjenerojnë efikasitete, të reduktojnë kostot dhe barrierat e hyrjes.
- mund të përdoren gjithashtu për të monitoruar (të mëparshme) marrëveshje anti-konkurruese midis konkurrentëve, për të zbuluar devijime çmimesh në kohë reale dhe për të bërë mekanizmat ndëshkues më efektivë.
- Mund të përdoret për t'u pajtuar mbi parametrat thelbësorë të konkurrencës për të lehtësuar koluzionin (koluzion me kod).

Parimet kryesore:

- nëse praktikat e çmimeve janë të paligjshme kur zbatohen jashtë linje, ato me shumë gjasa do të jenë gjithashtu të paligjshme kur zbatohen online.
- Ndërmarrjet që angazhohen në praktika të paligjshme të çmimeve nuk mund të shmangin përgjegjësinë me arsyetimin se çmimet e tyre janë përcaktuar nga algoritmet. Algoritmet janë të krahaseshme me punonjësit ose me këshilltarët e jashtëm që punojnë nën "udhëheqjen ose kontrollin" e një firme.

Trajnim në Ligjin Evropian të Konkurrencës për Gjyqtarët nga Kosova

Faleminderit për vëmendjen tuaj!

Mendimet e shprehura janë të folësve. Ato nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht qëndrimet e Komisionit Evropian. Sjellja e kompanisë përmendet për qëllime ilustruese dhe nuk pasqyron domosdoshmërisht sjelljen reale të kompanive.

Competition

Bashkë-financuar nga Bashkimi Evropian

LËVIZJE NËpër përkufizimin e tregut

Ljiljana Pavlic

Këshilltari Kryesor Ekonomik, Agjencia Kroate e
Konkurrencës

Trajnim për gjyqtarët nga Kosova
Prishtinë, 27. 10. 2025.

Përmbledhje e seancës

Parimet themelore

Testi i monopolistit hipotetik

Zëvendësueshmëria nga ana e kërkesës

Zëvendësueshmëria nga ana e ofertës

Mbledhja e provave

Shembull i tregut me oferta

Trendet aktuale dhe sfidat në përcaktimin e tregut

Rishikimi gjyqësor

Parimet themelore

- Konkurenca ndodh në një treg – përkufizimi i tij është thelbësor për zbatimin e rregullave antimonopol dhe të kontrollit të bashkimit
- Përcaktimi i pasaktë i tregut mund të çojë në një vlerësim ligjor të pasaktë
- Fuqia e tregut nuk ekziston në abstrakt
Ajo ekziston në lidhje me një treg
- Tregu i përkatës përfshin një produkt ose grup produktesh ose shërbimesh (të ndërrueshme/zëvendësueshme) dhe zonën gjeografike që ofrojnë kufizim konkurrues mbi produktet/shërbimet dhe zonën nën hetim
- Dy dimensione të tregut relevant: tregu i produktit dhe tregu gjeografik

Parimet themelore

- Njoftimi për Përcaktimin e Tregut përcakton kriteret kryesore dhe provat që Komisioni përdor për të përcaktuar tregjet relevante kur zbaton ligjin e konkurrencës së BE-së
- Përcaktimi i tregut është një mjet që Komisioni përdor për të identifikuar dhe përcaktuar kufijtë e konkurrencës midis ndërmarrjeve
- Qëllimi kryesor i përcaktimit të tregut është të identifikojë në mënyrë sistematike kufizimet konkurruese efektive dhe të menjëhershme me të cilat përballen ndërmarrjet e përfshira kur ofrojnë produkte të caktuara në një zonë të caktuar
- Përcaktimi i tregut çon në identifikimin e konkurrentëve të rëndësishëm të ndërmarrjes/ndërmarrjeve të përfshira kur ato ofrojnë ato produkte, si dhe të klientëve të rëndësishëm.
- Vetëm produktet që ushtrojnë kufizime konkurruese efektive dhe të menjëhershme brenda kornizës kohore përkatëse bëjnë pjesë të të njëjtit treg përkatës si ato të ndërmarrjes/ndërmarrjeve të përfshira, ndërsa kufizimet e tjera më pak efektive, ose thjesht potenciale, konsiderohen si pjesë e vlerësimit konkurrues.

Parimet themelore

- Njoftimi për Përcaktimin e Tregut bazohet në një qasje klasike të "kufizimeve"
- E ushtrimit të fuqisë së tregut mund të kufizohet nga zëvendësueshmëria në anën e kërkesës, zëvendësueshmëria në anën e ofertës dhe nga konkurrenca e mundshme
- Zëvendësueshmëria në anën e kërkesës luan një rol kryesor në përcaktimin e tregut, ndërsa zëvendësueshmëria në anën e ofertës është e rëndësishme vetëm në rrethana të kufizuara
- Konkurenca potenciale nuk merret parasysh kur përcaktohet tregu i rëndësishëm, por është e rëndësishme në vlerësimin e fuqisë reale të tregut të subjektit nën hetim pasi tregu i rëndësishëm të jetë përcaktuar
- Përcaktimi i tregut është një mjet ndërmjetës për të strukturuar dhe lehtësuar vlerësimin konkurrues në rastet e përshtatshme dhe nuk është një hap i detyrueshëm në të gjitha vlerësimet

Parimet themelore

Përdorimi i Komisionit të përkufizimit të tregut:

- (a) në vlerësimet sipas Nenit 102 të TFEU, Komisioni zakonisht përcakton tregun përkatës kur vlerëson ekzistencën e një pozicioni dominues;
  - (b) në vlerësimet sipas Rregullores për Bashkimin, Komisioni rregullisht përcakton tregun përkatës kur vlerëson efektet në konkurrencë të një përqendrimi;
  - (c) në vlerësimet sipas nenit 101 të TFEU, Komisioni zakonisht përdor përkufizimin e tregut kur vlerëson marrëveshjet që kanë si efekt parandalimin, kufizimin ose shtrembërimin e konkurrencës.
- Përkundrazi, Komisioni zakonisht nuk e përcakton tregun përkatës kur vlerëson marrëveshjet që kanë si objekt parandalimin, kufizimin ose shtrembërimin e konkurrencës, të tilla si marrëveshjet kartel, dhe nuk ka asnjë detyrim për ta bërë këtë.

Testi i monopolistit hipotetik

Testi SSNIP

Rritje e vogël, por e rëndësishme dhe jo kalimtare e çmimeve (5-10%)

Testi i monopolistit hipotetik

Një treg është koleksioni më i ngushtë i produkteve në një zonë ku, për një monopolist hipotetik të këtyre produkteve, do të ishte e mundur dhe fitimprurëse të zbatohet një SSNIP, ku ushtrimi i fuqisë së tregut është i mundur

SSNIP mund të aplikohet vetëm në çmimin konkurrues

Cili është tregu më i vogël që ia vlen të monopolizohet?

Testi i monopolistit hipotetik

Caktimi i tregut më të vogël relevant

- Filloni me produktet fokale të shqetësimit – tregu kandidat

Pyetje: A do të jetë në gjendje monopolisti hipotetik të rrisë çmimin e mallit në tregun kandidat me 5-10% mbi nivelin konkurrues

Nëse po, ndalo – tregu kandidat është një treg i rëndësishëm

Nëse jo, përsëritni hapat duke zgjeruar tregun kandidat me shtimin e produktit tjetër më të mirë zëvendësues derisa të mund të përcaktoni një treg që mund të monopolizohet me fitim

Reagimet e kërkesës së konsumatorit konsiderohen thelbësore

- Pijet me gaz me limon, alternativa më e mirë tjetër pijet me gaz me portokall...

Nëse tregu i pijeve me gaz me limon nuk ia vlen të monopolizohet, atëherë:

A do të jetë në gjendje monopolisti hipotetik të rrisë çmimin e pijeve me gaz me limon dhe portokall me 5-10% mbi nivelin konkurrues?...

Humbje kritike

- Sasia e kalimeve që e bën rritjen e çmimit të papërfitueshme

5-10% e rritjes së çmimit është fitimprurëse nëse marzhi më i lartë i fituar nga klientët që nuk ndryshojnë është më i madh se kërkesa e devijuar (fitimi i humbur)

5-10% e rritjes së çmimit nuk është fitimprurëse nëse marzhi më i lartë i fituar nga klientët që nuk ndryshojnë është më i ulët se kërkesa e devijuar (fitimi i humbur)

Në praktikë – sa humbet

Nëse humbasin 100 njësi 45 në pije me shije portokalli, 30 në pije me shije kola, 20 në pije energjike, 5 në pije uji

Raporti i devijimit nga produkti A në produktin B tregon sasinë e vëllimit të humbur të produktit A që shkon te produkti B

Raporti i devijimit nga limoni gazozor te portokalli është 45% (nga 100 volumet e humbura, 45 shkuan te portokalli)

E dobishme për renditjen e afërsisë së zëvendësuesit ndaj produktit fokale

Zëvendësueshmëria në anën e kërkesës

- Është mënyra tradicionale e përcaktimit të një tregu
- Shikon problemin nga ana e konsumatorit
- Në terma ekonomike, pyetja përkatëse ka të bëjë me elasticitetet
- Nëse çmimi i x rritet me 10%, me çfarë përqindjeje bie kërkesa? - sa kërkesë largohet për një rritje çmimi
- Nëse rënia e kërkesës është e madhe, rritja e çmimit nuk është fitimprurëse; tregu për x nuk ia vlen të monopolizohet
- Aftësia e kompanive për të rritur çmimet (ose për të ulur cilësinë) do të varet nga shkalla në të cilën konsumatorët kalojnë te ofertat konkurruese

Zëvendësueshmëria në anën e kërkesës

- Klientët më të prirur për t'u kaluar nganjëherë quhen klientë 'margjinalë' dhe konkurrenca varet nga preferencat e konsumatorëve marginalë
- Fallacia e pafuqishme në rastin United Brands

Gabimi qëndron në logjikën se një produkt është një treg i veçantë vetëm sepse disa konsumatorë nuk mund të kalojnë te ai. Analiza e saktë duhet të përqendrohet te konsumatori marginal, i cili është ai më i priruri të kalojë te një zëvendësues nëse çmimet rriten.

Rasti i Komisionit Evropian kundër United Brands, i cili argumentoi se bananet ishin një treg i veçantë sepse konsumatorët "pa dhëmbë" (fëmijët e vegjël dhe të moshuarit) nuk mund të kalonin te to.

Ne nuk duhet të bieni në gabimin e fallacisë së të dhëmbëve

Zëvendësueshmëria në anën e kërkesës

- Përkufizimi gjeografik i tregut duhet të kontrollohet në lidhje me karakteristika të tilla si

Preferencat lokale ose kombëtare

Modelet e blerjes

Diferencimi i produktit

- A do të kalonin klientët te furnizues të vendosur në zona të tjera në rastin e SSNIP?

Dëshmi

- Përkufizimi gjeografik i tregut - dëshmi mbi kohën/distancën që klientët janë të gatshëm të udhëtojnë
- Nëse konsumatorët janë të gatshëm të udhëtojnë një kohë mesatare të caktuar, 15 minuta, për të arritur në një dyqan ushqimor, atëherë çdo dyqan është i kufizuar në mënyrë konkurruese nga çdo dyqan brenda 15 minutash udhëtim

Jo kaq e thjeshtë

Mundësia që madhësia dhe kapaciteti i dyqaneve të ndikojnë në perceptimin nëse dyqanet konkurrojnë në të njëjtin treg produkti apo jo

Hipermarketet, dyqanet e vogla lokale...

- Shitja me pakicë mund të jetë lokale, por edhe kombëtare – zinxhirë zëvendësues

Zëvendësueshmëria në anën e ofertës

Shikon se sa lehtë prodhuesit mund të zëvendësojnë prodhimin e tyre si reagim ndaj rritjes së çmimit

Shikon problemin nga ana e prodhuesit

Kushtet e nevojshme që tregu të zgjerohet bazuar në zëvendësimin e ofertës janë që shumica, nëse jo të gjithë, furnizuesit të jenë në gjendje të kalojnë prodhimin midis produkteve në gamën e produkteve të lidhura, pa pësuar kosto të konsiderueshme të mëtejshme të pakthyeshme ose rreziqe, të kenë nxitjen për ta bërë këtë kur ndryshojnë çmimet relative ose kushtet e kërkesës, dhe të mund të ofrojnë të gjitha produktet në të njëjtën gamë në mënyrë efektive në afat të shkurtër

Shembull i përkufizimit të tregut

- Stacionet e karburantit në autostradë përbëjnë një treg të veçantë produktesh të rëndësishme krahasuar me ato në rrugët e zakonshme, jashtë autostradës
- Nga ana e kërkesës – çmime më të larta në autostradë, ekzistenca e tarifave të kalimit, markat premium në autostradë, humbje kohe dhe vështirësi për të dalë nga autostrada për të karikuar
- Nga ana e ofertës – barriera të larta hyrjeje për të hapur një stacion karburanti në autostradë, duhet të marrë pjesë në tender, të marrë me qira tokën nga operatori i autostradës, leje të veçanta

Mbledhja e provave

- Anketa, intervista me klientë, kërkesë për informacion

Çfarë do të bënin nëse çmimi i mallit do të rritej me 5-10%?, Cilat produkte i konsiderojnë të zëvendësueshme? – ndryshim hipotetik, ndryshime të mëparshme nëse ka pasur

- Dokumentet e brendshme të kompanive
- Matjet statistikore të zëvendësimit
- Sjellja reale e ndërrimit

Ndikimi i çmimeve të veprimeve, kur produkti është jashtë stokut cila është alternativa më e mirë drejt së cilës kthehen klientët

Analiza e ofertave

- Kur kompanitë gjenerojnë një pjesë të konsiderueshme të të ardhurave nga tenderët, është e nevojshme të identifikohen:

- Cilat kompani konkurrojnë dhe fitojnë të njëjtat ose të ngjashme tendera

Analysis	Questions that can be addressed
Participation	○ Is (firm) participation indicative of product fit and of closeness? ○ How often do the parties meet? ○ How concentrated are tenders where the parties meet?
Win / loss	○ How often do the Parties lose to each other? ○ Do the Parties have a significant impact on the probability of each other being awarded a tender?
Probit	○ Does participation by one party affect the probability of the other winning, in econometric analysis (controlling for other factors)?
Margins	○ Are margins affected by participation by the other party (controlling for other factors)? ○ Is the evolution of margin at different stages of the bidding process affected? ○ What is the level of gross margins?

Shembull i përkufizimit të tregut

M.8677 Siemens / Alstom

Definimi i tregut të produktit

- Komisioni konsideron se trenat me shpejtësi të barabartë ose mbi 250 km/h ("trena me shpejtësi të lartë dhe shumë të lartë") duhet të konsiderohen si një treg produkti i veçantë, i ndryshëm nga trenat ndërqytetas që nuk janë në gjendje të ofrojnë të njëjtën shpejtësi shërbimi
- Komisioni gjithashtu konsideron se tregu mund të nën-segmentohet më tej në bazë të shpejtësisë, duke dalluar kështu trenat me shpejtësi të barabartë ose mbi 300 km/h ("trena me shpejtësi shumë të lartë") si një treg më të ngushtë relevant
- Megjithatë, çështja nëse tregu për trenat me shpejtësi të lartë dhe shumë të lartë duhet të segmentohet më tej në këtë bazë mund të lirohet e hapur për qëllimet e këtij Vendimi, pasi Transaksioni ngre shqetësime për konkurrencën në të dy përkufizimet e mundshme të tregut.

Shembull i përkufizimit të tregut

M.8677 Siemens / Alstom

Përcaktimi gjeografik i tregut

- Të paktën **EEA + Zvicra**
- Kërkesa të ndryshme dhe më të rrepta teknike që dallojnë EEA-në nga pjesa tjetër e botës, pjesëmarrja e një grupi tjetër konkurrentësh kur bëjnë oferta në thirrjet për tender brenda EEA-së krahasuar me pjesën tjetër të botës dhe ndryshimet e çmimeve për shkak të kostove shtesë të lidhura me standardet specifike të EEA-së
- Zvicra përfshirë – arsyet: ngjashmëria e konkurrentëve
- Oferta për kontrata, afërsia gjeografike dhe ndërlidhjet, dhe ekzistenca e rregullave teknike të ngjashme
- Mundësisht **në mbarë botën, përveç Kinës, Japonisë dhe Koresë së Jugut** (të mbyllura për furnizues të huaj)

Shembull i përkufizimit të tregut

M.8677 Siemens / Alstom

Type of analysis	Useful for?	Data available?
Participation and winning rates	Importance of the parties	Y
Conditional participation and winning rates	Closeness	Y
Average number of bidders	Actual market concentration	Y
Impact of Alstom's presence on Siemens' winning probability	Closeness	Y/N

Njoftimi për Përkufizimin e Tregut 2024

- Njoftimi i rishikuar është përditësimi i parë i tekstit që nga miratimi i tij në vitin 1997
- Ai ofron më shumë transparencë dhe parashikueshmëri për ndërmarrjet dhe merr më mirë parasysh ndryshimet në ekonomi, në krye të të cilave është zhvillimi i tregjeve digjitale

Ky version i rishikuar përmban një sërë përmirësimesh, duke përfshirë:

- 1.konsideratë më e madhe e parametrave të konkurrencës jo-çmimore, të tilla si inovacioni dhe cilësia e produkteve dhe shërbimeve, duke përfshirë qëndrueshmërinë mjedisore, qëndrueshmërinë;
- 2.udhëzime të reja në lidhje me tregjet digjitale dhe karakteristikat e tyre specifike (tregje me shumë palë, efekte rrjeti të tërthorta dhe ekosisteme digjitale);
- 3.sqarime në lidhje me qasjen e Komisionit ndaj tregjeve shumë inovative;
- 4.shpjegime të mëtejshme mbi teknikat sasiore, si testi SSNIP (rritje e vogël, por e rëndësishme dhe jo kalimtare e çmimit), që Komisioni mund të përdorë kur përcakton një treg;
- 5.udhëzime të zgjeruara mbi burimet e mundshme të provave (të tilla si dokumentet e brendshme të pjesëmarrësve në treg) dhe mënyrën se si ato duhet të vlerësohen nga Komisioni

Rregullorja e Përjashtimit Vertikal në Blok (VBER)

- Kufizimet vertikale mund të hyjnë në portin e sigurt të VBER-it nëse plotësojnë dy kërkesa: marrëveshja përkatëse duhet të jetë pa kufizime të forta dhe pjesët e tregut të palëve nuk duhet të tejkalojnë 30% në tregun përkatës
- Nëse na duhen kuotat e tregut, duhet të përcaktojmë tregun mbi të cilin ato llogariten
- Neni 3 dhe Neni 8 i VBER-it, së bashku me Kapitullin 5 të Udhëzimeve Vertikale dhe Njoftimin për Përcaktimin e Tregut, përcaktojnë se si të përcaktohet tregu i përkatës dhe si të llogariten pjesët e tregut përkatëse
- Për qëllimet e zbatimit të pragjeve të pjesës së tregut të parashikuara në Nenin 3 zbatohen rregullat e mëposhtme:
  - (a) pjesa e tregut e furnizuesit do të llogaritet bazuar në të dhënat e vlerës së shitjeve në treg dhe pjesa e tregut e blerësit do të llogaritet bazuar në të dhënat e vlerës së blerjeve në treg. Nëse të dhënat e vlerës së shitjeve në treg ose të vlerës së blerjeve në treg nuk janë në dispozicion, mund të përdoren vlerësime të bazuara në informacione të tjera të besueshme të tregut, duke përfshirë vëllimet e shitjeve dhe blerjeve në treg, për të përcaktuar pjesën e tregut të ndërmarrjes së përfshirë;
  - (b) pjesët e tregut do të llogariten bazuar në të dhënat që lidhen me vitin kalendarik të mëparshëm

Rregullorja e Përjashtimit të Bllokut Horizontal

- Më 1 qershor 2023 Komisioni Evropian miratoi dhe publikoi Rregulloren e Përjashtimit të Bllokut për Kërkimin dhe Zhvillimin ("**R&Z** BER") dhe Rregulloren e Përjashtimit të Bllokut për Specializimin ("**Specialisation** BER"), të cilat së bashku njihen si Rregulloret Horizontale të Përjashtimit të Bllokut ("HBERs"), të shoqëruara nga Udhëzimet Horizontale të rishikuara ("Udhëzimet").
- Udhëzimet ofrojnë udhëzime mbi mënyrën e zbatimit të Rregulloreve HBER dhe mbi vlerësimin e llojeve të tjera të marrëveshjeve të bashkëpunimit (të tilla si shkëmbimi i informacionit, marrëveshjet për kërkim dhe zhvillim, marrëveshjet e prodhimit, marrëveshjet e blerjeve të përbashkëta, marrëveshjet e komercializimit, marrëveshjet e standardizimit dhe kushtet standarde). Udhëzimet përfshijnë gjithashtu një kapitull të ri mbi vlerësimin e marrëveshjeve për qëndrueshmëri
- Ekziston një qartësi dhe fleksibilitet më i madh në lidhje me llogaritjen e pjesëve të tregut për qëllimin e zbatimit të R&D BER, Specialization BER (HBER), duke përfshirë udhëzime në Udhëzimet për mënyrën e zbatimit të HBER.
- Nuk janë bërë ndryshime në pragjet e pjesës së tregut – 25%, 20%, në kushtet për përjashtime, as në listat e kufizimeve të ndaluara dhe të përjashtuara
- Për qëllimet e BER-it të Specializimit, tregu i përkatës është tregu i produktit dhe ai gjeografik, të cilëve u përkasin produktet e prodhuara në kuadër të marrëveshjes së specializimit, dhe, për më tepër, kur këto produkte janë produkte ndërmjetëse që përdoren plotësisht ose pjesërisht në mënyrë të kapur nga një ose më shumë palë si inpute për produkte të mëtejshme, tregjet e produktit dhe ato gjeografike, të cilëve u përkasin këto produkte të mëtejshme

Rishikimi gjyqësor

Gjyqësia ka dy funksione të rëndësishme në zbatimin e politikës së konkurrencës: të sigurojë respektimin e procesit të duhur procedural dhe të zbatojë në mënyrë të saktë dhe të qëndrueshme parimet themelore të së drejtës së konkurrencës. Kështu, gjykatat i nënshtrojnë politikat ekonomike sundimit të ligjit.

(OECD)

Rishikimi gjyqësor

AT.39612 Krka, Tovarna Zdravil | Servier SAS | Laboratoires Servier | Teva Pharmaceuticals Europe B.V. | Biogaran | Teva (UK) Limited | Unichem Laboratories | NICHE GENERICS | Lupin | Mylan

Vendimi i Komisionit Evropian (2014)

Përmes një blerjeje teknologjie dhe një serie marrëveshesh për patenta me rivalë gjenerikë, Servier zbatoi një strategji për të përjashtuar konkurrentët dhe për të vonuar hyrjen e barnave kardiovaskulare gjenerike më të lira, në dëm të buxheteve publike dhe pacientëve, duke shkelur rregullat antitrust të BE-së

- Komisioni Evropian miratoi një vendim për shkelje, duke konstatuar se marrëveshjet në fjalë:
- Përbënin kufizime të konkurrencës si nga objekti ashtu edhe nga efekti, në shkelje të ndalimit të marrëveshjeve antikonkurruese sipas Nenit 101 të Traktatit për Funksonimin e Bashkimit Evropian (TFEU)
- Formuan pjesë të një strategjie përjashtuese të zbatuar nga Servier, që përbënte një abuzim me pozitën dominuese në shkelje të Nenit 102 të TFEU-së
- Perindropil dhe versionet e tij gjenerike përbënin një treg të rëndësishëm dhe që Servier ishte dominues në atë treg
- Komisionin Evropian vendosi gjoba totale prej 427,7 milionë eurosh ndaj Servier dhe prodhuesve të barnave gjenerike

Rishikimi gjyqësor

Vendimi i Gjykatës së Përgjithshme (2018)

- Gjykata e Përgjithshme vendosi se Komisioni Evropian, kur aplikoi rregullat për abuzimin me pozicionin dominues, kishte përcaktuar gabimisht tregun përkatës si të kufizuar vetëm në versionet origjinale dhe ato gjenerike të perindoprilit
- Në veçanti, Gjykata e Përgjithshme përfundoi se Komisioni European gaboi kur e konsideroi perindoprilin të ndryshëm (në aspektin e përdorimit terapeutik) nga inhibitorët e tjerë të ACE-së, nënvlerësoi prirjen e pacientëve të trajtuar me perindopril për të ndryshuar medikamentet dhe i dha tepër rëndësi faktorit çmim në analizimin e kufizimeve konkurruese
- Prandaj, Gjykata e Lartë vlerësoi se Komisioni nuk kishte arritur të provojë se tregu i produktit të përfunduar ishte i kufizuar vetëm në molekulën e perindoprilit, kur kjo e fundit mund të ishte e ekspozuar ndaj presioneve konkurruese jo-çmimore nga barnat e tjera të së njëjtës klasë terapeutike
- Në fund, ajo nuk u pajtua me përfundimin e Komisionit Evropian se Servier mbante një pozitë dominuese në disa tregje dhe anuloi pjesën e vendimit që lidhej me keqpërdorimin e pozitës dominuese. Komisioni Evropian apeloj këtë aspekt të vendimit.

Rishikimi gjyqësor

Mendimi i Avokatit të Përgjithshëm (2022)

- Prokurorja e Përgjithshme Kokott vlerësoi se Gjykatës e Lartë i mungonte arsyetimi i mjaftueshëm dhe i kundërt kur anuloi pjesën e vendimit të Komisionit Evropian mbi përkufizimin e tregut përkatës për qëllimet e zbatimit të dispozitave për keqpërdorimin e pozitës dominuese.
- Ajo vlerësoi se Gjykata e Drejtësisë gaboi kur bazoi vlerësimin e saj të tregut përkatës vetëm në karakteristikat objektive të produkteve në fjalë, në këtë rast zëvendësueshmëria terapeutike
- Sipas mendimit të Avokates së Përgjithshme Kokott, gjithashtu është e nevojshme të përcaktohet nëse një zëvendësueshmëri e tillë krijon një kufizim efektiv konkurrues, duke marrë parasysh kushtet e konkurrencës dhe strukturën e kërkesës dhe ofertës në tregun përkatës

Rishikimi gjyqësor

Vendimi i Gjykatës së Drejtësisë së Bashkimit Evropian (2024)

- Sa i përket përkufizimit të tregut përkatës për qëllimet e vlerësimit të keqpërdorimit të pozitës dominuese, Gjykata e Drejtësisë së BE-së sërish u pajtua me Avokatin e Përgjithshëm dhe rrëzoi gjetjet e Gjykatës së Përgjithshme
- Gjykata konstatoi se GC gaboi kur vendosi se tregu përkatës ishte më i gjerë se perindoprili
- Gjykata e Drejtësisë së BE-së vlerësoi se analiza nuk duhej të kufizohej vetëm në një analizë funksionale, duke theksuar rëndësinë e analizimit të elasticitetit kryq të çmimit të kërkesës për produktet farmaceutike, duke përcaktuar nëse konsumatorët e një produkti që i nënshtrohet një rritjeje të vogël por të përhershme të çmimit do të kalonin te produktet zëvendësuese
- Gjykata e Drejtësisë së BE-së përfundoi se Gjykata e Përgjithshme ishte mbështetur në "arsye të pasakta" kur konstatoi se Komisioni Evropian kishte përcaktuar tregun përkatës në mënyrë shumë të ngushtë. Përcaktimi i tregut përkatës është thelbësor për të përcaktuar nëse Servier ka keqpërdorur një pozitë dominuese përmes një kombinimi të zgjidhjes së mosmarrëveshjeve të patentave me konkurrentët gjenerikë dhe "blerjeve vrasëse" të teknologjive rivale.

Rishikimi gjyqësor

- GJBE mbajti një qasje "të ngushtë" për përcaktimin e tregut të produktit – në këtë rast, në nivel molekular.
- Sa i përket shkeljes së abuzimit me pozitën dominuese nga Servier, Gjykata e Drejtësisë nuk u pajtua me theksin e Gjykatës së Përgjithshme mbi presionet konkurruese jo-çmimore për qëllimin e përcaktimit të tregut përkatës. Gjykata e Drejtësisë vuri në dukje se, pavarësisht nga karakteristikat specifike të sektorit farmaceutik, *"zëvendësueshmëria ekonomike midis produkteve mjekësore duhet të vlerësohet në dritën e ndryshimeve në shitjet midis produkteve mjekësore të destinuara për të njëjtën indikacion terapeutik, të shkaktuara nga ndryshimet në çmimet relative të atyre produkteve mjekësore"*
- Prandaj, Gjykata e Drejtësisë së BE-së i ktheu pjesë të çështjes Gjykatës së Përgjithshme për të rishqyrtuar shkeljen e abuzimit me pozitën dominuese dhe gjobën e zbatueshme

Faleminderit për vëmendjen tuaj

Savska cesta 41/XIV, Zagreb www.aztn.hr agencija.ztn@aztn.gov.hr

Bashkë-financuar nga Bashkimi Evropian

Kuptimi i provave ekonomike

Ljiljana Pavlic

Këshilltari Kryesor Ekonomik, Agjencia Kroate e Konkurrencës

Trajnim për gjyqtarët nga Kosova
Prishtinë, 27. 10. 2025.

Përmbledhje e seancës

Hyrje në temë

Përdorimi i ekonomisë

Çështjet e të dhënave

Teknikat sasiore

Vlerësimi i dëmeve

Çështja e të drejtës së mbrojtjes

Pratika e së drejtës së konkurrencës është shumë shpesh, nëse jo gjithmonë, e bazuar në fakte.

"Faktet ekonomike" që nevojiten për një analizë të duhur në të drejtën e konkurrencës janë, përveç informacionit dhe provave më rrethanore, në një fazë të caktuar të mbledhura dhe dorëzuara sipas metodave dhe modeleve ekonometrike, të cilat jo vetëm prodhojnë të dhëna, por gjithashtu përpiqen të nxjerrin nga këto shifra informacionin që është i rëndësishëm për zbatimin e rregullave të konkurrencës.

de Ghelke

Shkalla në të cilën konceptet dhe metodat ekonomike përdoren dhe zbatohen ndryshon sipas:

- Grumbulli i rregullave ligjore që duhen zbatuar (p.sh., procedurat antitrust ose kontrolli i bashkimit),
- Situata procedurale ose fazat e procedurave (nga procedurat administrative deri te procedurat e apelit para juridiksioneve të kompetente),
- Natyra e çështjes (kontrolli ex-ante i një bashkim-tregimi, vlerësimi i ekzistencës së një pozicioni dominues, analiza e klauzolave kontraktuale, gjetja e provave të sjelljes karteliste),
- Natyra dhe intensiteti i rishikimit gjyqësor

- Gjykata e Drejtësisë, që nga vendimi i saj historik në Technique Minière të vitit 1966, ka konfirmuar vazhdimisht se, në konstatimin e një kufizimi të konkurrencës, duhet të merret parasysh e gjithë konteksti ekonomik në të cilin konkurrenca do të zhvillohej në mungesë të marrëveshjes në fjalë
- Kjo përfshin "natyra dhe sasia... e produkteve të mbuluara nga marrëveshja" dhe "pozicionin e palëve në tregun e produkteve në fjalë".
Rasti 56/65 *Société Technique Minière kundër Maschinenbau Ulm*,
[1966]

Përdorimi i ekonomisë

- Intensiteti më i lartë i përdorimit të ekonomisë, si në aspektin e volumit të të dhënave ashtu edhe të analizës ekonomike, ndodh pashmangshmërisht në fushën e kontrollit të bashkimit, në fazën e procedurave administrative dhe në vendimet
- Në rend të dytë për nga rëndësia në vlerësimin ekonomik, me shumë diferencë, është interpretimi dhe zbatimi i Nenit 102 të TFUE, rastet e keqpërdorimit të pozitës dominuese, një fushë e së drejtës ku jurisprudenca e gjykatave të Bashkimit luan një rol vendimtar
- Zbatimi i Nenit 101 TFUE, në kontrast, tregon shumë më pak ose thuajse aspak arsyetim ekonomik. Ekonomia mund të jetë e rëndësishme në vlerësimin e "efekteve" të një marrëveshjeje ose sjelljeje.
- Për shkak se kartelat janë shkelje "sipas objektit", këto raste prandaj nuk kërkojnë ndonjë analizë të thelluar. Do të nevojitet shumë analizë ekonomike në mosmarrëveshjet për kërkesat për dëmshpërblim.
- Arsyetimi ekonomik mund të kërkohet aty ku efikasitetet duhet të demonstrohen (dhe të sasiten) në kuadër të një vlerësimi sipas nenit 101 §3 TFUE.

Vlerësime komplekse ekonomike

- Përkufizimi i tregut përkatës të një produkti ose shërbimi mbi bazën e analizës së elasticitetit të ofertës dhe kërkesës.
- Metodatat e llogaritjes së kostove për të përcaktuar nëse çmimi është mbi kostot variabël mesatare, kostot fikse totale ose kostot inkrementale
- Metodatat dhe testet, duke përfshirë llogaritjet e kostove dhe të marzhit të fitimit, për të dalluar një "konkurrues po aq efikas" dhe aftësinë e tij për të hyrë në treg ose për të qëndruar aty
- Zgjedhja e një metode llogaritjeje për normën e rikuperimit të kostove dhe zbatimi i kësaj metode
- Caktimi i rëndësisë së një tregu të kontestueshëm
- Caktimi i një ngushtimi të marzhit bazuar në tarifatat dhe kostot e një ndërmarrjeje të integruar vertikalisht
- Metodatat për të përcaktuar mundësinë e çmimeve supra-konkurruese në rast të përqendrimit ose fuqisë së tregut

Çështjet e të dhënave

- Edhe pse shumë lloje të të dhënave janë potencialisht të disponueshme, shpesh është shumë sfiduese
- për të mbledhur të dhëna të dobishme dhe të besueshme për analizën e çështjeve të konkurrencës
- Të dhënat specifike për shitjet, çmimet dhe kostot rrallë janë në dispozicion publik
- Kompanitë vetë nuk ruajnë domosdoshmërisht të dhëna të detajuara mbi shitjet ose kostot
- Të dhënat kontabël janë të disponueshme, por ato mund të paraqesin një sërë sfidash për analizën ekonomike

Probleme me të dhënat

Probleme me të dhënat e kontabilitetit

- Niveli i agregimit

Raportet e kontabilitetit zakonisht krijohen për të paraqitur masa agregative të firmës performancë

Të dhënat e disponueshme mund të mos bëjnë dallimin midis të ardhurave nga produkte të ndryshme

ose shërbimet e ofruara nga firma; nuk ka informacion të veçantë për kostot e produkteve të ndryshme

- Natyra e standardeve kontabël

Parimet e kontabilitetit nuk përputhen domosdoshmërisht me parimet ekonomike në dallimin midis kostove fikse dhe variabël

Teknikat sasiore

- Analiza e korrelacionit të çmimeve
- Analiza e stacionaritetit
- Analiza e elasticitetit të çmimit
- Analiza e humbjeve kritike
- Analiza e ndërrimit
- Simulimi i bashkimit
- Analiza çmim/koncentrim
- Analiza e goditjes
- Studime të ofertave
- Vlerësimi i dëmeve

Analiza e korrelacionit të çmimeve

- Analizon në çfarë mase çmimet e dy produkteve lëvizin së bashku me kalimin e kohës.
- Nëse çmimi i një mallit kufizon çmimin e tjetrit, dy seritë e çmimeve ndjekin një model të ngjashëm.
- Nevoja për të sasinë e lëvizjes së niveleve të çmimeve së bashku me kalimin e kohës. Kjo matet me koeficientin e korrelacionit.
- Interpretimi i koeficientit:

Koeficienti i korrelacionit përcaktohet matematikisht në mënyrë që të luhatet gjithmonë midis +1 (lëvizje perfekte së bashku) dhe -1 (lëvizje perfekte në mënyrë të kundërt ndaj njëra-tjetrës). Një korrelacion zero do të thotë se nuk ka asnjë lidhje statistikore midis dy serive

Analiza e korrelacionit të çmimeve

Bashkimi Neste/Perrier

- Komisioni Evropian e përcaktoi fillimisht tregun përkatës të produktit si **ujë burimi në shishe**, një qëndrim që u kundërshtua nga Nestlé
- Nestlé argumentoi se tregu duhej të ishte **pije freskuese joalkoolike**, që përfshin ujin e paketuar dhe pijet e gazuara
- Uji në shishe dhe pijet e gazuara – treg i njëjtë apo i veçantë
- Pasi agjencia përgatiti seri të krahasueshme të çmimeve mesatare për çdo markë pije në shishe 1,5 l, u llogaritën korrelacionet midis çifteve të ndryshme të markave të pijeve në kategoritë e ndryshme të pijes që potencialisht konkurrojnë në të njëjtin treg

Analiza e korrelacionit të çmimeve

Rasti i bashkimit Neste/Perier

Koeficientët e korrelacionit:

Akoma-akoma 0.89

Stil-shkumëzuese 0.90

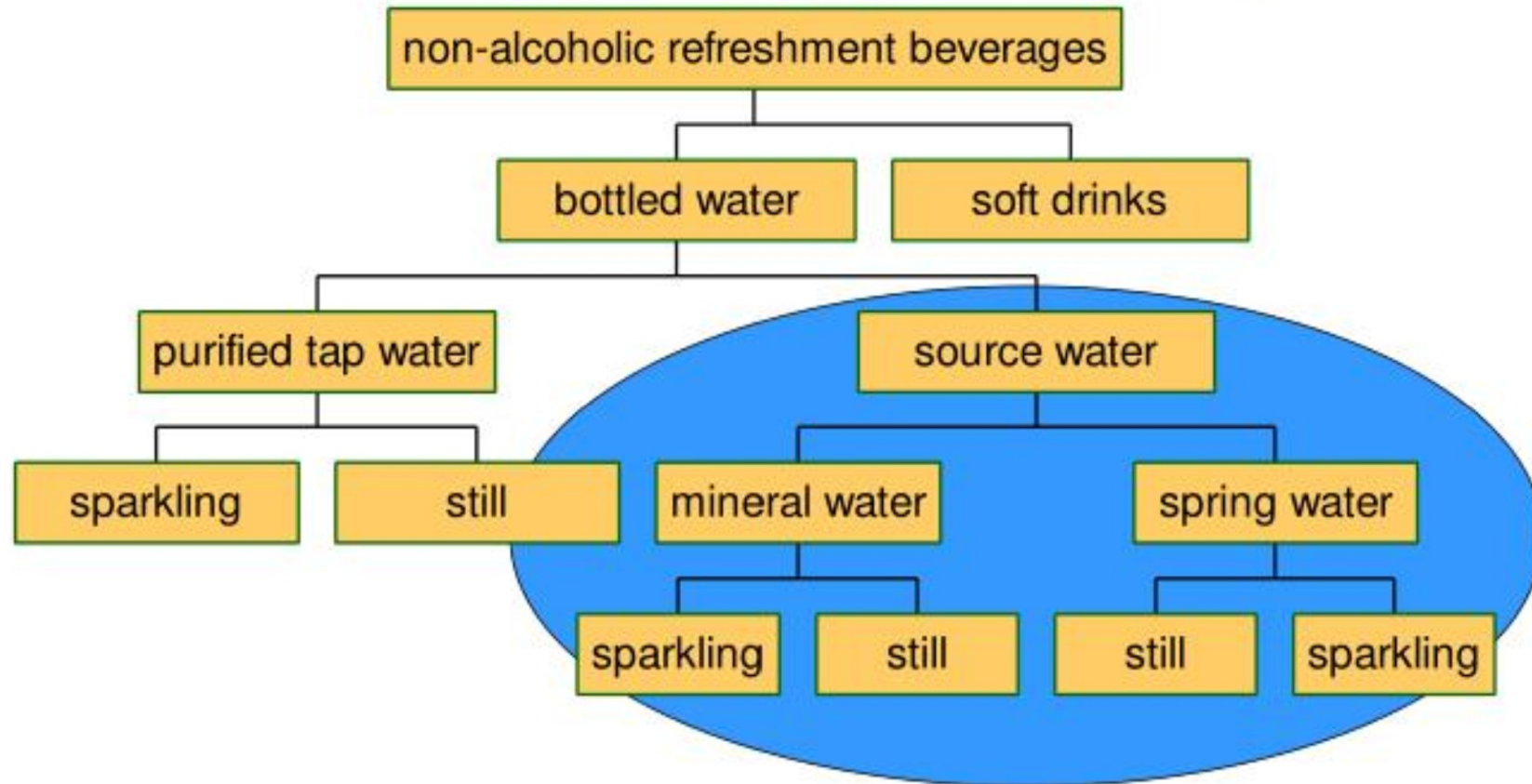
Flluskuese-flluskuese 0.94

Koeficienti mesatar i korrelacionit midis çmimit të markave të ujit të qetë dhe atyre të gazuar ishte 0.90. Prandaj, markat e ujit të qetë ishin përafërsisht po aq të korreluara me markat e ujit të gazuar sa me njëra-tjetrën. Kjo sugjeronte se të dy llojet e produkteve të ujit ishin pjesë e të njëjtit treg relevant

Analiza zbuloi se çmimet e markave të ujit në shishe, pavarësisht nëse ishin me gaz apo të qeta, ishin shumë të korreluara me njëra-tjetrën, por ishin negativisht ose shumë dobët të korreluara me çmimin e pijeve të gazuara, madje edhe për markat e ujit në shishe dhe pijet e gazuara të shitura nga e njëjta kompani

Këto rezultate, së bashku me dëshmi të tjera, sugjerojnë fuqishëm se pijet e gazuara nuk duhej të përfshiheshin në tregun përkatës antimonopolistik

Udhëzimi i tregut relevant Nestlé/Perrier

Analiza e stacionaritetit

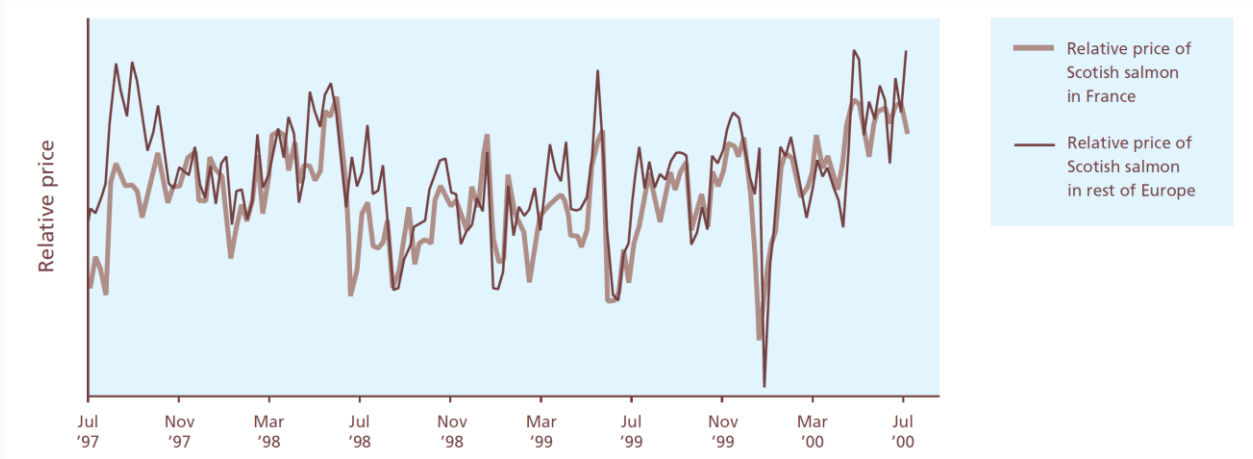
Variant më i sofistikuar i analizës së korrelacionit të çmimeve

Bashkimi i Nutreco Holding NV/Hydro Seafood GSP

- Palët zotëronin fermat e salmonit dhe prodhonin salmon të pastruar në Skoci. A konkurrojnë salmoni skocez dhe salmoni norvegjez në të njëjtin treg produkti? Nëse do të kishte një treg të vetëm për të gjithë salmonin e pastruar, a ishte ky treg kombëtar apo në mbarë EEA?
- Rezultatet treguan se çmimi i salmonit skocez në raport me çmimin e salmonit norvegjez në Mbretërinë e Bashkuar duket se ndryshon rastësisht rreth një vlerë konstante afatgjatë, gjë që sugjeron se çmimi relativ është stacionar. Testi ekonometrik për stacionaritet konfirmon se çmimi relativ i salmonit skocez është stacionar - salmoni skocez dhe norvegjez i pastruar konkurrojnë në të njëjtin treg produkti në Mbretërinë e Bashkuar

Analiza e stacionaritetit

Çmimet relative të salmonit skocez si në Francë ashtu edhe në pjesën tjetër të Evropës duket se ndryshojnë rastësisht rreth një vlerë konstante afatgjatë gjatë periudhës, gjë që sugjeron se të dy çmimet relative janë stacionare. Kjo përshtypje u konfirmua nga testet ekonometrike, të cilat gjetën se çmimet relative të salmonit skocez në Mbretërinë e Bashkuar dhe në pjesën tjetër të Evropës ishin stacionare. Kjo përputhet me një treg gjeografik për salmonin që përfshin Mbretërinë e Bashkuar dhe Francën, si dhe vende të tjera evropiane

Rezultatet e analizës së stacionaritetit u pranuan - një treg i vetëm i EEA-së për salmonin e kultivuar të pastruar

Analiza e elasticitetit të çmimit & Analiza e humbjes kritike

Elasticiteti i çmimit

- Ekonometria për të vlerësuar reagimin e kërkesës për një produkt ose grup produktesh ndaj një ndryshimi të çmimit. Sa më elastike të jetë kërkesa, aq më e vogël është mundësia që një rritje çmimi të jetë fitimprurëse.
- Kjo elasticitet e vetë-çmimit të kërkesës mat në çfarë mase humbet të ardhurat kur çmimi rritet
- Matja e saktë kërkon përdorimin e analizës ekonometrike

Humbje kritike

- Adreson pyetjen e thjeshtë: Sa shitje duhet të humbasin që një rritje hipotetike e çmimit të jetë fitimprurëse

Analiza e ndërrimit

- Përdor analizë ekonometrike, dëshmi dokumentare të brendshme të kompanisë ose rezultatet e sondazheve për të vlerësuar në çfarë mase dy produkte janë konkurrentë veçanërisht 'të afërt'
- Përfshin vlerësimin e afërsisë së konkurrencës midis produkteve (ose markave) të palëve që bashkohen, duke analizuar sjelljen e konsumatorit
- Analiza e raportit të devijimit
- Bashkimi Volvo/Renault

Dëshmitë mbi kalimin e klientëve treguan se dy markat që po bashkoheshin nuk ishin zëvendësues të afërt, pavarësisht pjesëve relativisht të larta në tregjet e prekura. Në Francë (ku palët bashkuese do të kishin pasur një pjesë tregu pas bashkimit prej rreth 50% të shitjeve të kamionëve) analiza tregoi se relativisht pak klientë të kamionëve kaluan midis Volvo-s dhe Renault-it. Përkundrazi, klientët e të dy kompanive kishin tendencë të kalonin te prodhues të tjerë kamionësh, si Scania dhe DAF.

Kjo dëshmi sugjeroi se kamionët Volvo dhe Renault nuk ishin zëvendësues të ngushtë

Simulimi i bashkimit

- Teknika e analizës sasiore duke përdorur modele formale ekonomike. Në industri të përqendruara me produkte të diferencuara, për shembull, aplikohet modeli i oligopolistit Bertrand. Vlerat e parametrave kryesorë të modelit bazohen në fakte të vëzhguara të bashkimit nën rishikim.
- Fokusi i hetimit është te faktet dhe supozimet që kanë rëndësi
- Një qasje teknikisht shumë kërkuese që kombinon elasticitetet e kërkesës me një supozim mbi natyrën e konkurrencës për të vlerësuar drejtpërdrejt efektet unilaterale të një bashkimi të propozuar mbi çmimet dhe prodhimet e pjesëmarrësve në treg
- Simulimi i bashkimit nuk duhet të përdoret i vetëm për të vlerësuar çështjet e konkurrencës që lidhen me një bashkim; ai duhet të konsiderohet si një plotësues i teknikave ekzistuese

Analiza çmim/koncentrim

- Në ekonomi, objekti kryesor i 'analizës së përqendrimit të çmimeve' është të vlerësojë nëse çmimet rriten me përqendrimin e tregut
- Heton nëse çmimet janë më të larta në tregje ku ka pak aktorë (koncentrim i lartë i tregut), sesa në tregje ku ka shumë aktorë (koncentrim i ulët i tregut)
- Analizat çmim/përqendrim dhe marzh/përqendrim kanë tërheqjen se mund të arrihen rezultate të fuqishme me të dhëna të thjeshta. Në formën e tyre më të thjeshtë, vetëm të dhëna për çmimin, marzhin dhe pjesën e tregut

Analiza e shokut

- Një ndryshim i papritur dhe i paparashikueshëm, qoftë në ofertë apo në kërkesë, mund të japë një pasqyrë kyçe mbi kushtet konkurruese në një treg, bazuar në mënyrën se si klientët dhe/ose konkurrentët kanë reaguar ndaj ngjarjes
- Baza e këtij qasjeje është se reagimet e konsumatorëve dhe prodhuesve ndaj ngjarjeve të caktuara – veçanërisht atyre të papritura – mund të zbulojnë shumë rreth natyrës së konkurrencës në një treg
- Shokë: greva, mbyllje të papritura të fabrikave, mungesa të stokut, aktivitet promovues dhe reklamimi, fërkime tregtare, lëvizje të papritura të kursit të këmbimit, ndryshim teknologjik, hyrje në treg, ndërhyrje rregullatore

Analiza se si shitjet dhe çmimet në pikën ekzistuese të shitjes u ndikuan nga hapja e llojeve të ndryshme të pikave lokale rivale

Studime ofertash

- Studimet e ofertimit mund të prodhojnë rezultate të dobishme në situata ku konkurrenca merr formën e ofertimit për kontrata.
- Në veçanti, studimet e ofertimit mund të përdoren për të hetuar se sa kompani janë të nevojshme për rezultate konkurruese dhe në çfarë mase dy kompani që bashkohen janë konkurrentë 'të afërt'.
- Analiza e pjesëmarrjes

Lloji më i thjeshtë i analizës sasiore që mund të kryhet në tregjet e ofertimit është të merret në konsideratë shkalla në të cilën palët që bashkohen kanë marrë pjesë në tendera, dhe, në veçanti, kanë konkurruar njëra kundër tjetrës

Në nivelin më të thjeshtë, kjo kërkon informacion që identifikon, për çdo tender që ka ndodhur gjatë një periudhe kohe në tregun përkatës, identitetin e ofertuesve që morën pjesë në tender

Vlerësimi i dëmeve

- Vlerësimi i dëmeve nga kartelat e caktimit të çmimeve, sjellja përjashtuese si shtrydhjet e marzhit, sjellja shfrytëzuese përmes çmimeve të tepruara...
- Qasja ndaj vlerësimit të dëmeve është të krahasohen rezultatet aktuale me vlerësimet e asaj se çfarë do të kishin qenë rezultatet 'pa' veprimet e palës ose palëve shkelëse
- Kjo përfshin një analizë kundërfaktuale, duke vendosur palën e dëmtuar në pozicionin ku do të ishte pa shkelje
- Sfida është të vlerësohet se cili do të ishte çmimi pa shkelje

Nëse dihet kur supozohet se ka filluar koluzioni, atëherë një krahasim i thjeshtë i çmimeve gjatë periudhës së pretenduar të koluzionit me çmimet në periudhën përpara ose pas mund të jetë shpesh shumë informues. Alternativisht, mund të jetë gjithashtu e mundur të krahasohen çmimet në zonat (ose për klientët) ku pretendohet se ka ndodhur koluzion me çmimet në zonat (ose për klientët) ku pranohet se koluzion nuk ka funksionuar.

Një analizë e thelluar e dëmeve, megjithatë, zakonisht do të kërkojë që çmimet "but for" të vlerësohen ekonometrikisht, duke përdorur një model regresioni për të vlerësuar se cilat do të ishin çmimet sikur koluzioni të mos kishte funksionuar.

Të drejtat e mbrojtjes

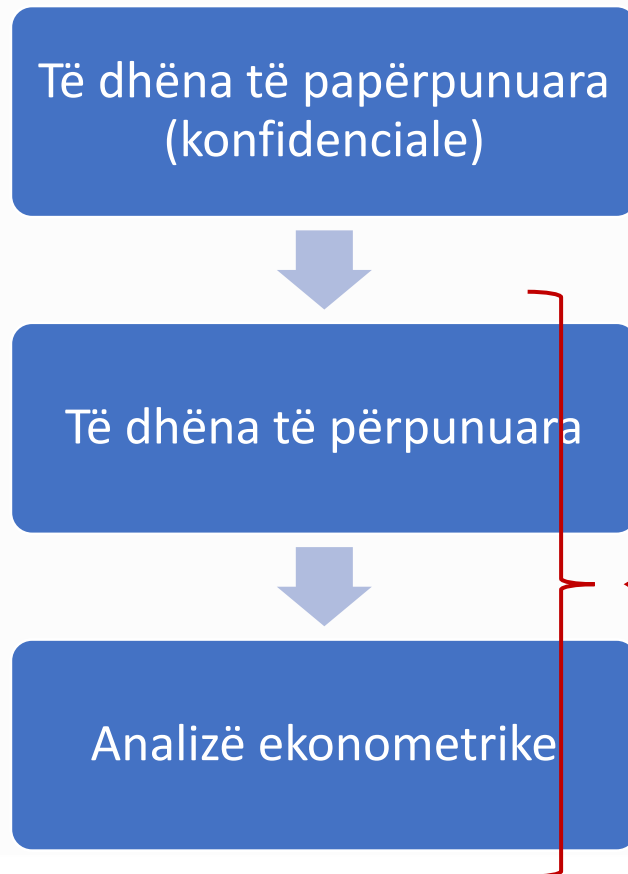
Bashkimi UPS/TNT – vendimi i Komisionit Evropian 2013

- Komisioni Evropian e gjeti SIEC-in në ofrimin e shërbimit të dërgesës ekspres brenda SEE-së për paketa të vogla në 15 Shtete Anëtare – bazuar në krijimin ose forcimin e një pozicioni dominues
- Gjykata e Përgjithshme anuloi vendimin e Komisionit për shkak procedural: shkelje e të drejtave të mbrojtjes së UPS nga Komisioni kur përdori një model ekonometrik për të parashikuar efektet e çmimeve të transaksionit

Të drejtat e mbrojtjes

- Gjykata vlerësoi se modeli ekonometrik i përdorur nga Komisioni në vendimin përfundimtar nuk ishte i njëjti me atë të diskutuar gjatë procedurës administrative.
- Sipas Gjykatës, Komisioni bëri disa ndryshime "të cilat nuk mund të konsiderohen të parëndësishme"
- Gjykata vlerësoi se Komisioni duhej t'i komunikonte UPS-së versionin përfundimtar të modelit ekonometrik para miratimit të vendimit
- Gjykata gjithashtu deklaroi se, për të shkelur të drejtat e mbrojtjes, aplikanti nuk ka nevojë të demonstrojë se, në mungesë të parregullësisë procedurale, vendimi i kontestuar do të ishte ndryshe në përmbajtje, por thjesht se ekzistonte "edhe një mundësi e vogël që [palë bashkuese] do të kishte qenë më në gjendje të mbrohej"

Çështja e të drejtave të mbrojtjes dhe konfidencialitetit

Qasje në skedar (pas SO)

Të dhënat e përpunuara të përdorura në analizën ekonometrike
Kodi i STATA-s

A mjafton kjo për të siguruar të drejta efektive të mbrojtjes?

Çdo palë mund të verifikojë që të dhënat e saj individuale janë përpunuar saktë

Çdo palë mund të verifikojë analizën ekonometrike të kryer nga agjencia e konkurrencës

Çdo palë mund të kryejë një analizë eko-metrike të re

duke përdorur të dhëna të përpunuara
duke përdorur informacion të disponueshëm publikisht

por pa përdorur të dhëna konfidenciale individuale

FALËNDERIME PËR VËMENDJEN TUAJ

Savska cesta 41/XIV, Zagreb www.aztn.hr agencija.ztn@aztn.gov.hr

Ljiljana Pavlic

Trajnim për gjyqtarët nga Kosova
Prishtinë, 27. 8. 2025.

STUDIM RASTI

Tregu i rëndësishëm në raste komplekse

Në Vendimin e UEFA-s, në të cilin Komisioni Evropian lejoi bashkimin e të drejtave për ndeshjet nga UEFA, KE përcaktoi tregun përkatës të sipërm si tregun e blerjes së të drejtave të transmetimit televiziv për ndeshjet e futbollit që zhvillohen rregullisht gjatë gjithë vitit. Me këtë përkufizim të tregut përkatës, KE e dalloi futbollin nga përmbajtjet e tjera sportive, si dhe garat e rregullta vjetore të klubeve nga garat njëherëshe (si Kupa e Botës).

Bony mori vetëm disa paketa të të drejtave për Ligën e Kampionëve dhe Ligën e Evropës nga UEFA, ndërsa paketat e mbetura të të drejtave u morën nga transmetuesi kombëtar (FreeTV) për territorin e Radonisë. Kapacitetet teknike të platformës së Bony-t ofrojnë mundësinë për të ndjekur një numër shumë më të madh ndeshjesh sesa transmetimi klasik i FreeTV. Konkretisht, Liga e Kampionëve dhe Liga Europa i lejojnë shikuesit në Radoni të ndjekin edhe deri në 112 ndeshje shtesë të Ligës së Kampionëve dhe deri në 190 ndeshje shtesë të Ligës Europa, dhe e njëjta situatë është me ligën ^{e parë} kombëtare të Radonisë, ku, deri sa Bony mori të drejtat e transmetimit, mundësia për të ndjekur ndeshjet në transmetim të drejtpërdrejtë ishte përgjithësisht e kufizuar në rundet e derbeve.

Bony bleu paketa të vlefshme të të drejtave për këto kompeticione, duke i bërë pjesë të kanaleve të saj të ndryshme televizive së bashku me përmbajtje të tjera sportive që ka në portofolin e saj. Këto kanale televizive ofrohen operatorëve të Pay TV dhe u nënshkrua një marrëveshje ekskluziviteti vetëm me njërin prej tyre, K prime TV. K prime TV bleu nga Bony këto kanale televizive sportive të gatshme që përfshijnë, ndër të tjera, kompeticionet e UEFA-s dhe ligën ^{e parë} kombëtare të Radonisë.

Tregu për blerjen e përmbajtjes televizive (si paketat e UEFA-s) për përfshirje në kanalet televizive nuk karakterizohet nga një prani e konsiderueshme e operatorëve të Pay TV-së, por kryesisht nga operatorët e FreeTV-së dhe ofruesit e shërbimeve mediatike, si Bony – kanale individuale (p.sh. Eurosport, ESPN, kanalet VIASAT, etj.).

Operatorët e TV me pagesë nuk prodhojnë kanalet e tyre, por blejnë kanale të gatshme nga kompani si Bony, i përfshijnë ato në portofolin e tyre dhe i ofrojnë konsumatorëve përfundimtarë.

Bony propozoi për ushtrimin e përcaktimit të tregut që tregu për blerjen e përmbajtjes televizive për përfshirje në kanalet televizive të përbëhet nga një gamë e gjerë përmbajtjesh televizive (futboll, përmbajtje të tjera sportive, dokumentarë dhe filma artistikë e seriale, përmbajtje muzikore, përmbajtje për fëmijë dhe të rinj, etj.).

Për tregun e mëtejshëm, Bony propozoi tregun e përgjithshëm televiziv (tregu i TV me pagesë + FreeTV (transmetuesit kombëtarë televizivë)).

Për më tepër, Bony paraqiti pikëpamjen se përmbajtja e tij në UEFA dhe në ligën e kombëtare të Radonisë nuk përbën arsyen vendimtare për vendimin e përdoruesit për të zgjedhur një operator të caktuar PayTV. Bony pretendoi se kur zgjedh një shërbim Pay TV, përdoruesi përfundimtar kryesisht merr parasysh çmimin e shërbimit, dhe këto përmbajtje mund të përbëjnë vetëm një avantazh konkurrues për një operator të caktuar Pay TV, por në asnjë mënyrë një kusht paraprak për biznesin e çdo operatori Pay TV.

Pyetje të mundshme për diskutim:

1. Merreni parasysh segmentimet e mundshme të tregut ndërmjet ose brenda niveleve të zinxhirit të vlerës. Këto segmentime mund të rrjedhin nga:

- Përmbajtje
  - Sport/përmbajtje e gamës së plotë (ngjarje sportive, filma, muzikë...) – merrni parasysh pyetjen specifike nëse paketat që përfshijnë përmbajtje të UEFA-s nga Bony kufizohen nga përmbajtje të tjera si ngjarje sportive të tjera, filma, muzikë
  - Përmbajtje premium/jo-premium – a ka përmbajtje premium brenda përmbajtjes sportive, lloje të ngjarjeve sportive, brenda përmbajtjes së futbollit
- Modeli i transmetimit
  - Pay TV/FreeTV – ngjashmëritë, ndryshimet (modeli i të ardhurave), kufizimet e konkurrencës, i njëjti ose treg i ndryshëm i produktit përkatës

2. Merreni parasysh burimet e provave për ushtrimin e segmentimit të tregut – burimin e informacionit (kujt t'i bëni pyetje), pyetjet e mundshme, grupin e informacionit të kërkuar, teknikat

3. A do të mbështesnit pikëpamjen e Bony-t mbi përkufizimin e tregut? Alternativat?

Ligji i konkurrencës dhe marrëveshjet vertikale

*Trajnim në Ligjin Evropian të Konkurrencës
për gjyqtarët nga Kosova*

Vendosja e skenës

1. Vendosja e skenës
2. Skenarët e Integrimit Vertikal – Pse janë të rëndësishëm ligjërisht?
3. Arsyetimi dhe shqetësimet e konkurrencës për skemat vertikale
4. Korniza Ligjore e BE-së për Kufizimet Vertikale
5. Sfidat

1. Vendorsja e skenës

Commission fines fashion brands Gucci, Chloé and Loewe over €157 million for anticompetitive pricing practices

Commission fines **Chloé**, **Gucci** and **Loewe** for resale price maintenance (RPM) practices

Chloé, Gucci and Loewe restricted the commercial freedom of their distributors

This reduced competition between distributors and the brands' own stores

The three companies acknowledged the infringement. Their cooperation resolved the cases quicker and reduced their fines

The European Commission has fined fashion companies **Gucci**, **Chloé** and **Loewe** for fixing resale prices, in breach of EU competition rules. The Commission's investigation revealed that the three companies restricted the ability of the independent third-party retailers they work with to set their own online and offline retail prices for products designed and sold by Gucci, Chloé and Loewe under their respective brand names. This kind of anticompetitive behaviour increases prices and reduces choice for consumers.

Korniza e Nenit 101: Pesë hapa kumulativë

1. A janë të përfshira angazhime?

2. A ekziston koluzion midis atyre ndërmarrjeve?

3. A ka kjo koluzion një objekt të dukshëm ose efekt në konkurrencë?

4. A ka kjo koluzion një efekt të dukshëm në tregtinë midis Shteteve Anëtare?

5. A mund të përjashtohet kjo koluzion?

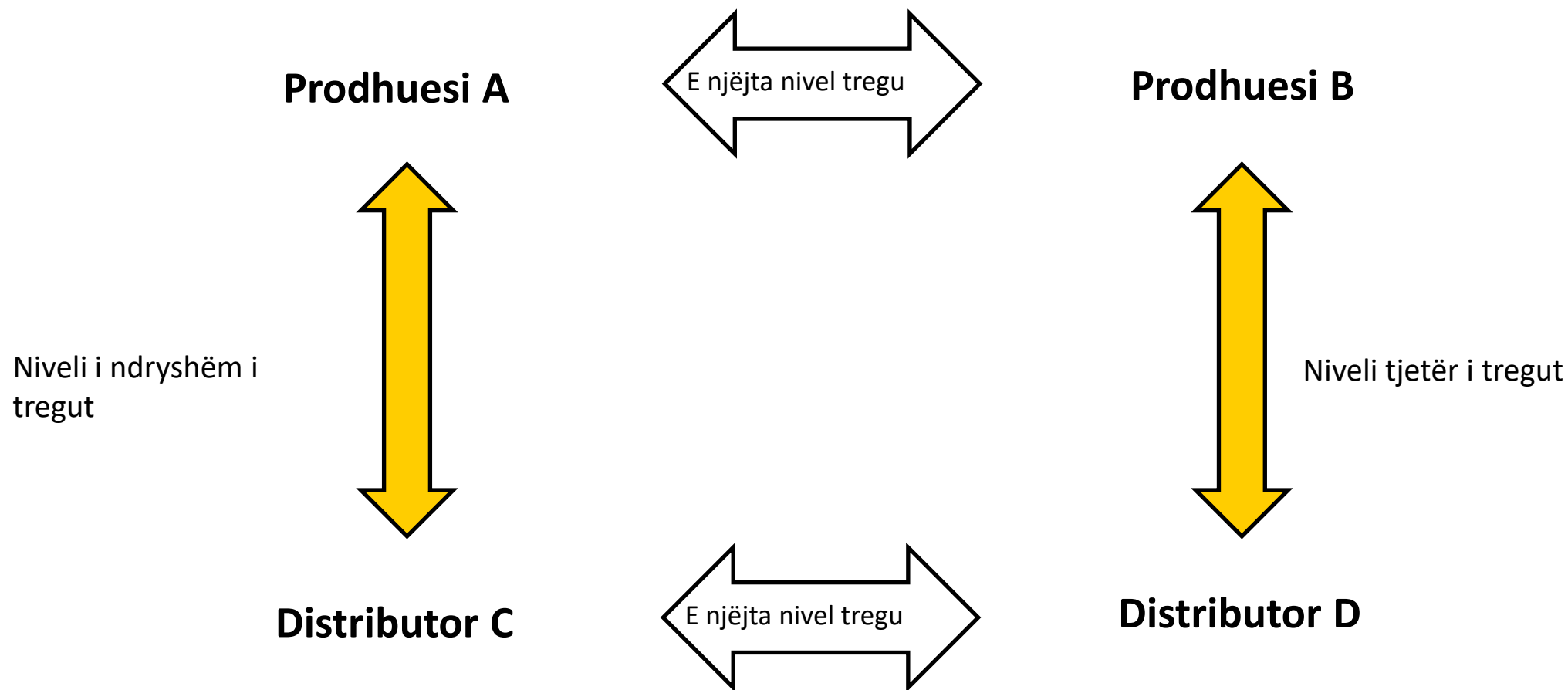

Korniza e Nenit 101: Pesë hapa kumulativë

Marrëveshjet që bien brenda fushës së nenit 101

Consten & Grundig, 56, 58/64

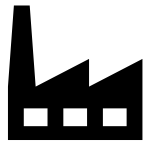

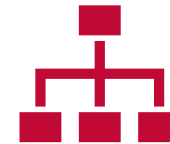
2. Skenarët e Integrimit Vertikal

– Pse janë të rëndësishme ligjërisht?

Integrimi vertikal dhe zinxhiri i shpërndarjes

Prodhuksi

Marrëveshjet brenda grupit kapital,
Viho, C-73/95

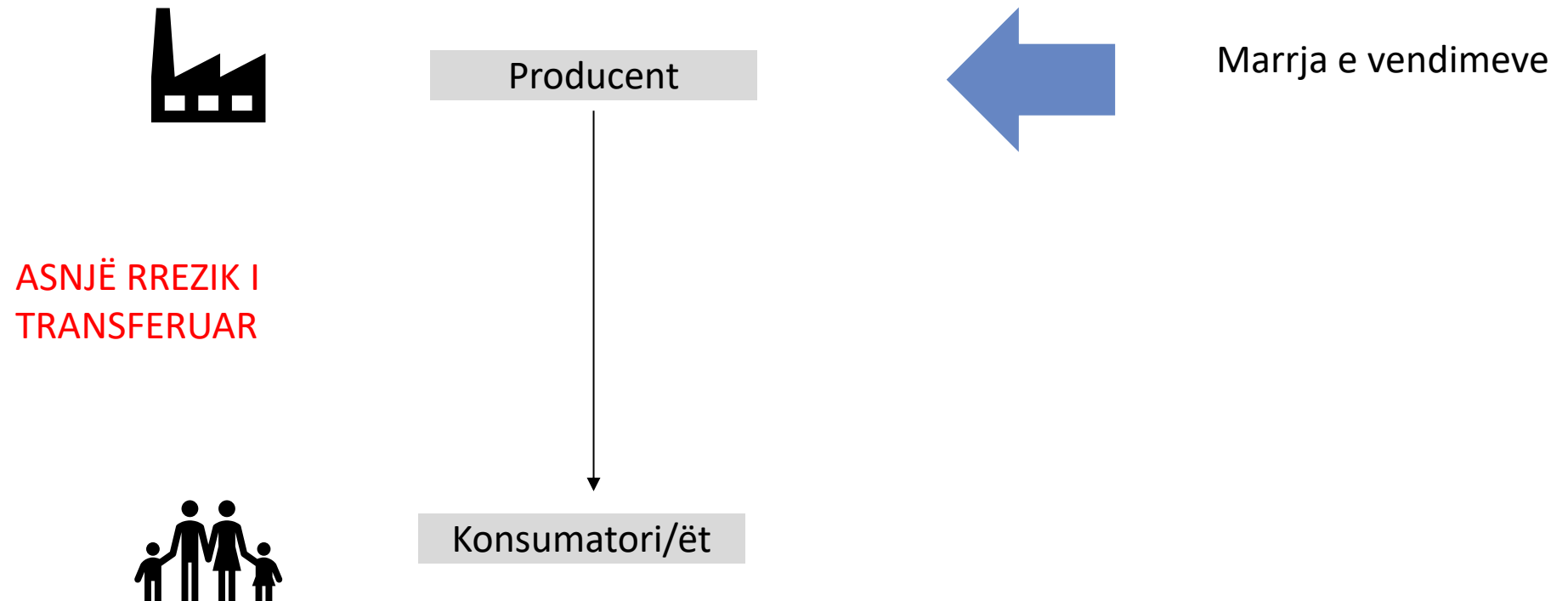
Skena e parë:
integrim vertikal

Konsumatori(ët)

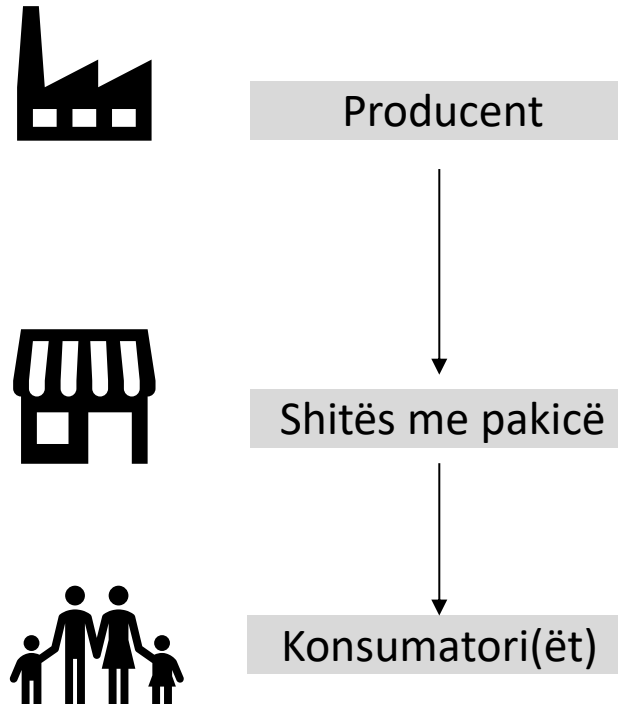
Integrimi Vertikal & Zinxhiri i Shpërndarjes

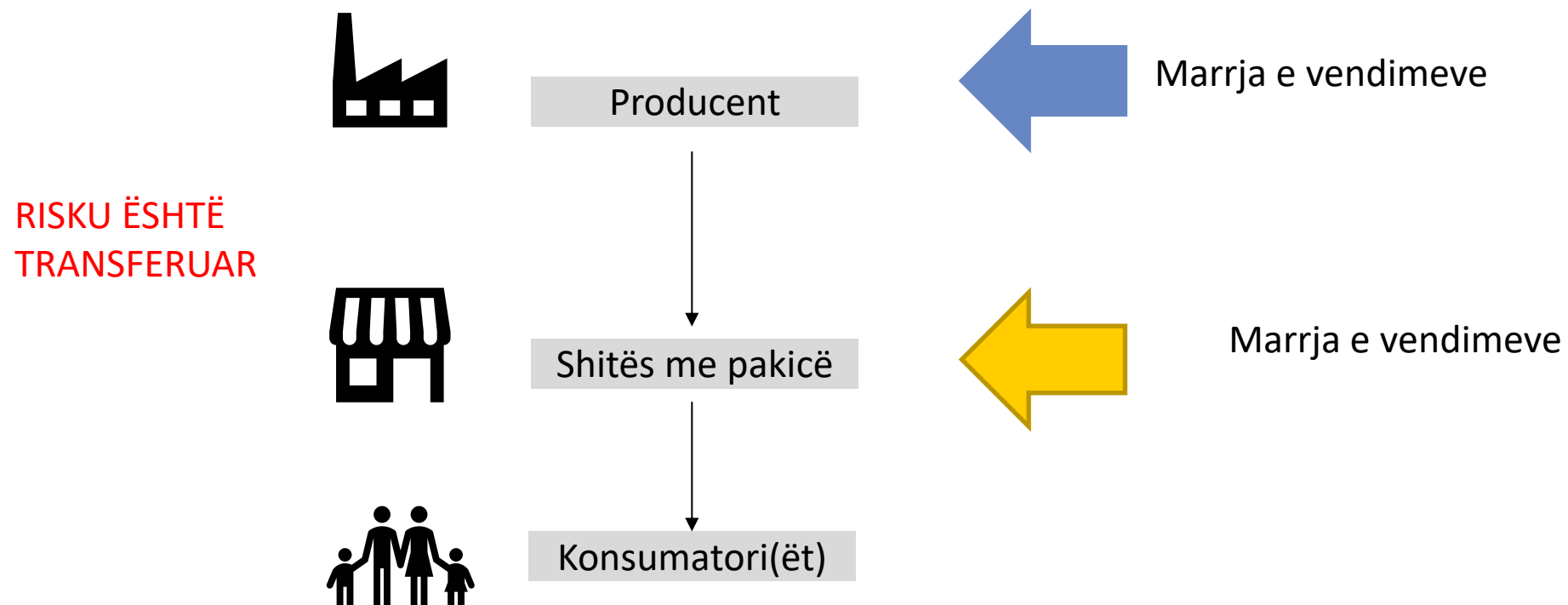

Integrimi Vertikal & Zinxhiri i Distribucionit

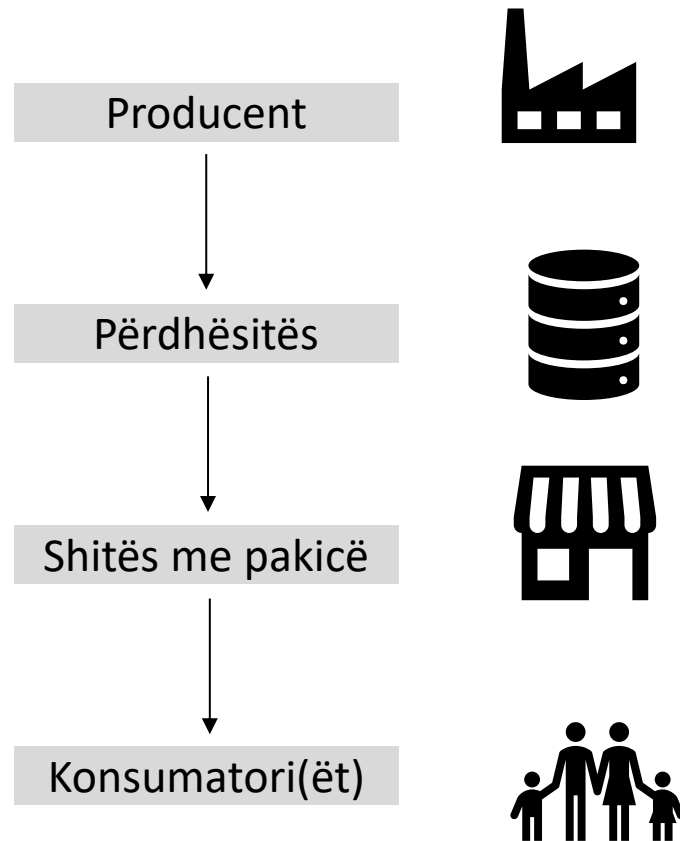
**Skenari i dytë: një
shitës i pavarur**

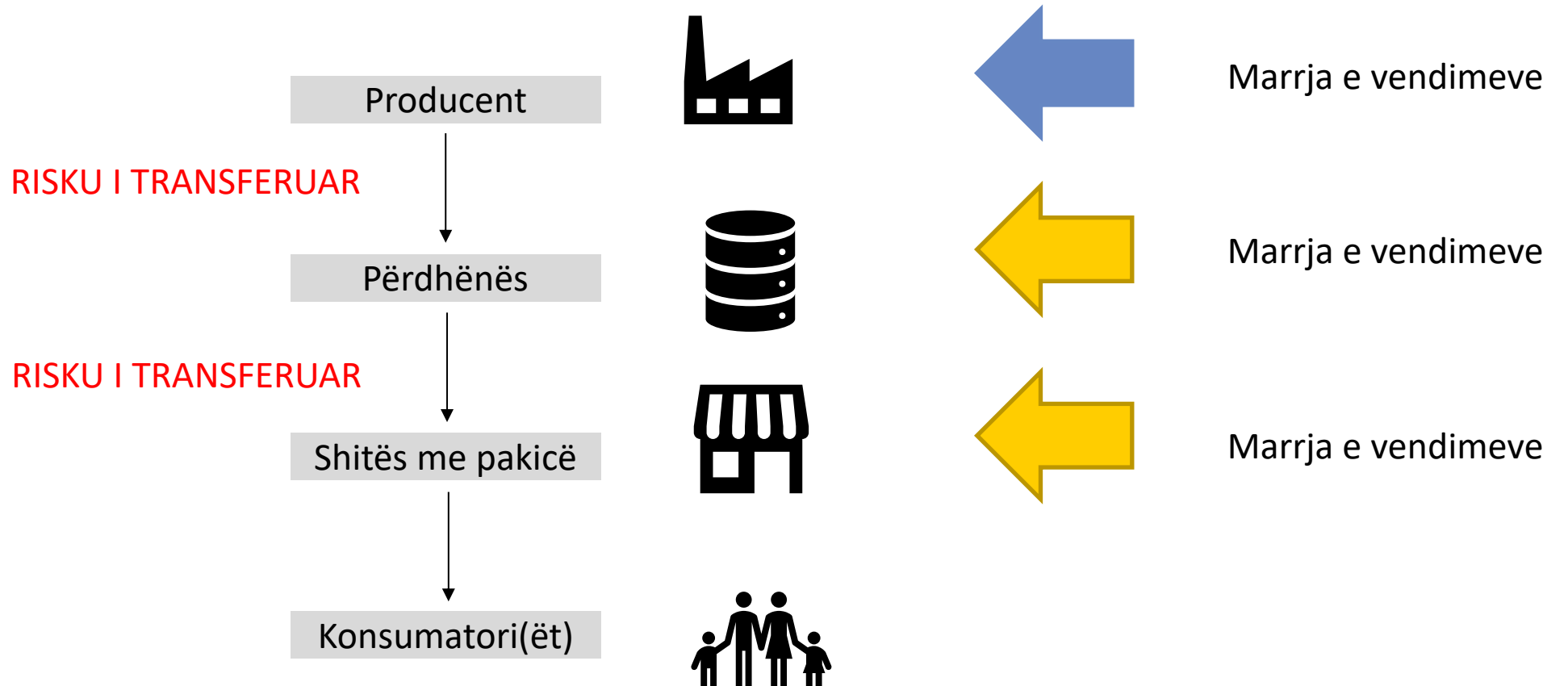
Integrimi vertikal & zinxhiri i shpërndarjes

Integrimi vertikal & zinxhiri i shpërndarjes

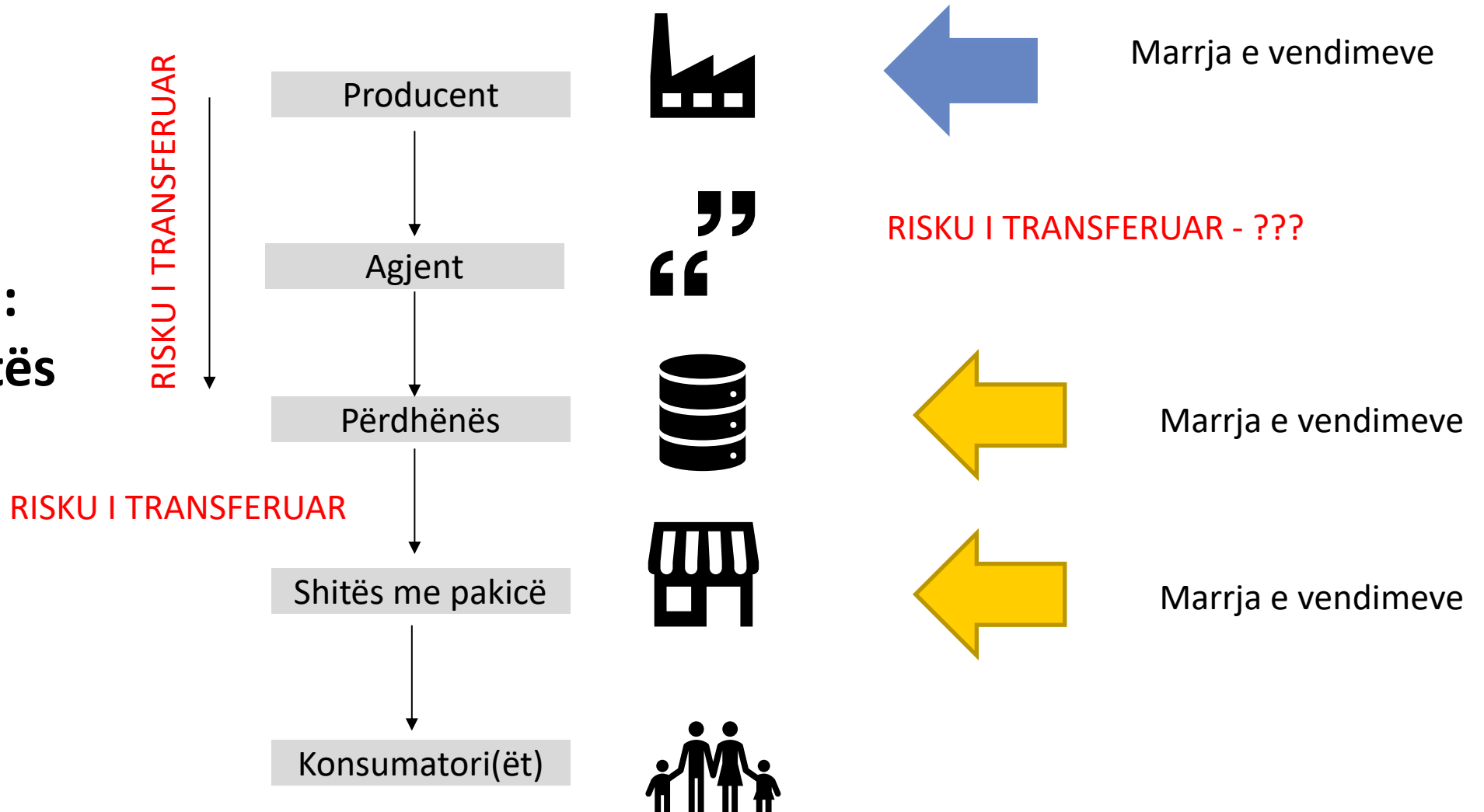

Integrimi Vertikal & Zinxhiri i Shpërndarjes

Integrim vertikal & zinxhiri i shpërndarjes

Skena e tretë:
Një ndërmjetës

3. Arsyetimi dhe shqetësimet e konkurrencës për Kufizimet Vertikale

Konkurenca ndërmjet markave/konkurenca brenda markës

Konkurenca brenda markës	Konkurenca ndërmjet markave
Konkurenca midis shitësve me pakicë ose shpërndarësve të së njëjtës markë . Konkurenca brenda markës mund të jetë në çmim ose në kushte jo-çmimore.	Kompanitë që marketojnë produkte të diferencuara shpesh zhvillojnë dhe konkurrojnë në bazë të markave ose etiketave .

Probleme ekonomike të lidhura me një zinxhir shpërndarjeje (por që gjithashtu krijojnë disa *efikasitete*)

Problemi i dyfishtë i marginalizimit

Problemet e përfituesve të padrejtë

Problemi i bllokimit

Mbrojtja territoriale e një shpërndarësi

Kufizime territoriale të vendosura mbi një shpërndarës

Ndërmarrja e ndarjes së klientëve

Kufizimet e klientëve

Detyrimet e moskonkurrencës dhe detyrimi i sasive

Detyrimet ekskluzive të furnizimit

Kërkesat ekskluzive të blerjes.

Kufizimet tipike të konkurrencës në marrëveshjet e shpërndarjes

Kujdeset kryesore të konkurrencës që lidhen me fuqinë e tregut

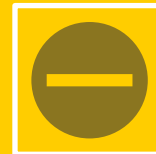
Efektet e sekuestrimit

Reduktimi i konkurrencës ndërmjet markave

Lehtësimi i koluzionit në nivelin e furnizuesit

Pengimi i integritetit të tregut

Ndër / Brenda – Kompetenca e Markës

Vlerësimi duhet gjithashtu të marrë parasysh se marrëveshjet vertikale midis ndërmarrjeve që operojnë në nivele të ndryshme të zinxhirit të prodhimit ose shpërndarjes janë përgjithësisht më pak të dëmshme se marrëveshjet horizontale midis ndërmarrjeve konkurruese që furnizojnë mallra ose shërbime të zëvendësueshme.

Në parim, kjo i detyrohet **natyrës komplementare** të aktiviteteve që kryejnë palët në një marrëveshje vertikale, gjë që zakonisht nënkupton se veprimet pro-konkurruese të një pale në marrëveshje do të përfitojnë palën tjetër dhe në fund do të përfitojnë konsumatorët. Në kontrast me marrëveshjet horizontale, palët në një marrëveshje vertikale prandaj kanë një nxitje për t'u pajtuar për çmime më të ulëta dhe nivele më të larta shërbimi, të cilat gjithashtu përfitojnë konsumatorët.

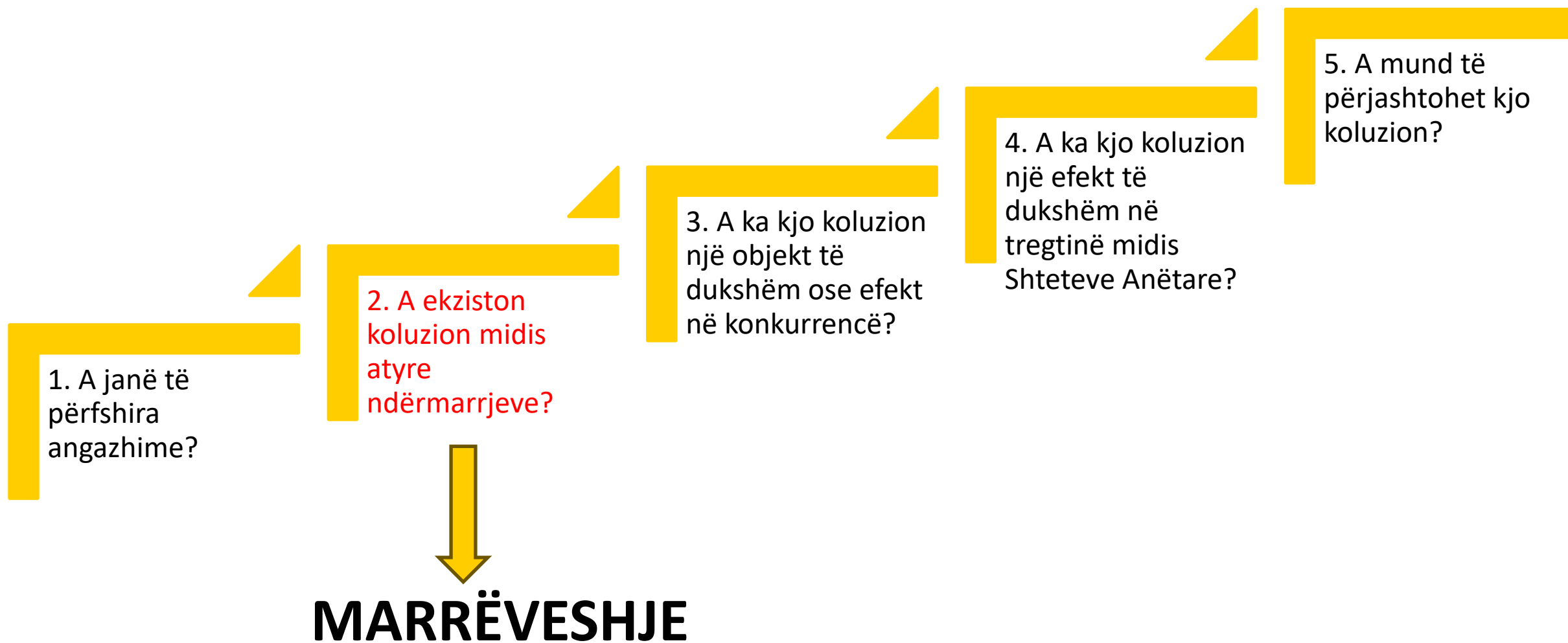
Udhëzimet Vertikale, par. 10

4. Korniza ligjore e BE-së për kufizimet vertikale

Korniza e Nenit 101: Pesë hapa kumulativë

Korniza e Nenit 101: Pesë hapa kumulativë

1. A janë të përfshira angazhime?

2. A ekziston koluzion midis atyre ndërmarrjeve?

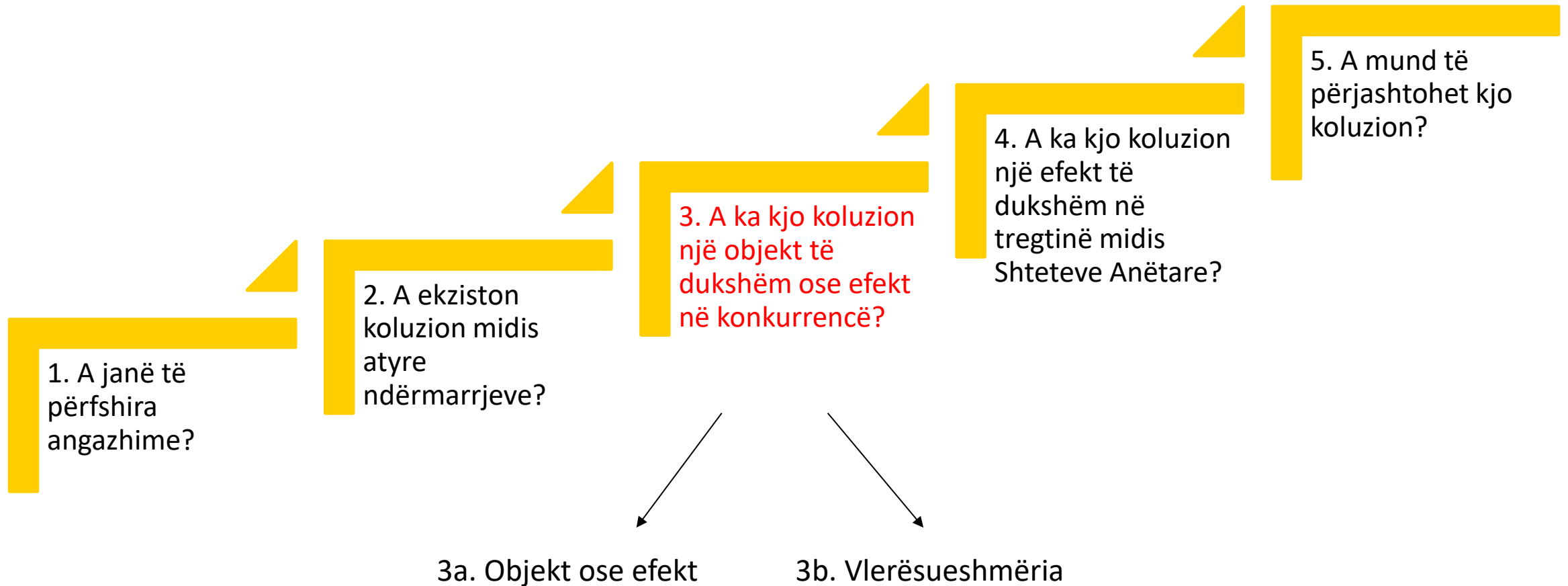
3. A ka kjo koluzion një objekt të dukshëm ose efekt në konkurrencë?

4. A ka kjo koluzion një efekt të dukshëm në tregtinë midis Shteteve Anëtare?

5. A mund të përjashtohet kjo koluzion?

Korniza e Nenit 101: Pesë hapa kumulativë

Hapi 3a. Objekt apo Efekt?

"Kriteri thelbësor ligjor për të përcaktuar nëse një marrëveshje përfshin një kufizim të konkurrencës 'sipas objektit' është, pra, konstatimi se një marrëveshje e tillë në vetvete tregon **një shkallë të mjaftueshme dëmi për konkurrencën**, sa të konsiderohet se nuk është e përshtatshme të vlerësohen efektet e saj. (...)

Megjithëse Gjykata tashmë ka vendosur se një fakt i tillë në asnjë mënyrë nuk e pengon një marrëveshje të përmbajë një kufizim të konkurrencës 'sipas objektit' (...) megjithatë, duhet të theksohet se marrëveshjet në fjalë në procedurat kryesore nuk janë ndër ato marrëveshje që pranohet se mund të konsiderohen, **nga vetë natyra e tyre**, të dëmshme për funksionimin e duhur të konkurrencës."

Maxima Latvija, C-345/14

Hapi 3a. *Super Bock Bebidas*, C-211/22, paragrafët 32-35

- Edhe marrëveshjet vertikale mund të kufizojnë konkurrencën nga ana objektive; megjithëse shpesh janë më pak të dëmshme se ato horizontale, ato megjithatë mund të kenë një potencial të konsiderueshëm kufizues
- Testi kryesor ligjor është nëse marrëveshja, nga natyra e saj, tregon **një shkallë të mjaftueshme dëmi për konkurrencën**
- Kjo kërkon vlerësimin e **përmbajtjes, objektivave dhe kontekstit** të marrëveshjes, duke përfshirë
  - natyra e mallrave/shërbimeve dhe
  - strukturën dhe kushtet e tregut).

Hapi 3b. Vlerësueshmëria = Kapen vetëm kufizimet me kuptim

Njoftim mbi marrëveshjet me rëndësi të vogël që nuk kufizojnë në mënyrë të ndjeshme konkurrencën sipas nenit 101(1) të Traktatit për Funksonimin e Bashkimit Evropian (**Njoftimi De Minimis**)

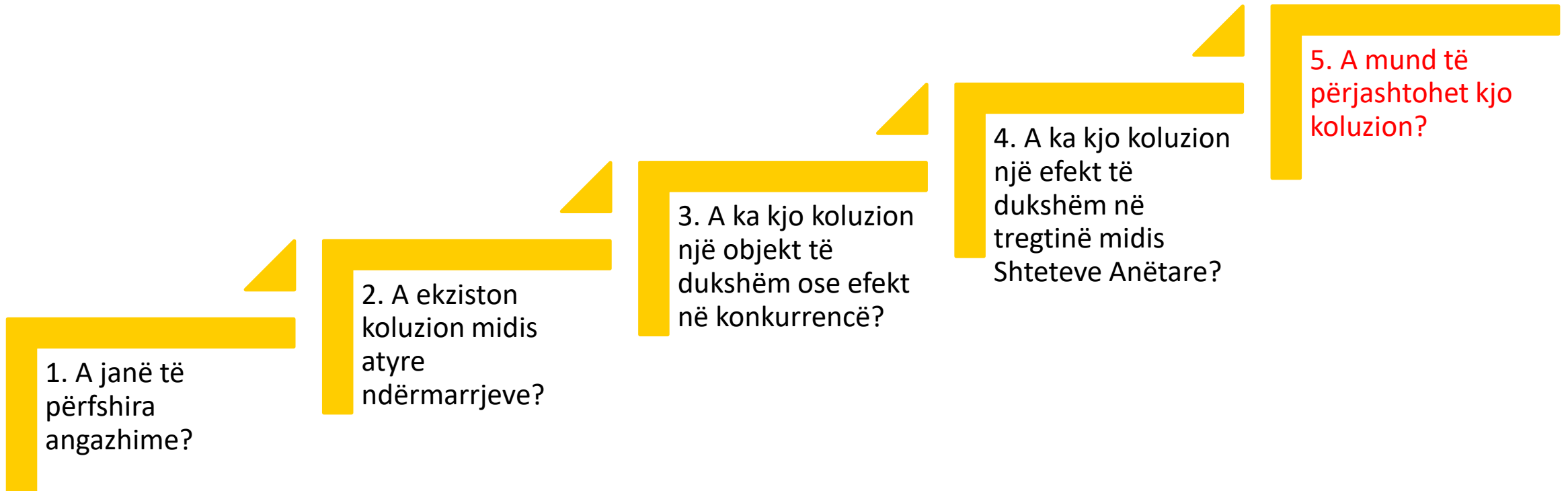

Njoftimi De Minimis zbatohet për pjesëmarrje tregu nën një nivel të caktuar.
Jo-konkurrentët: Pjesëmarrja në treg e secilës palë në marrëveshje **nuk tejkalon 15%** në asnjë nga tregjet përkatëse të prekura nga marrëveshja.

Përfashtimi De Minimis NUK mbulon kufizimet objektive.

Korniza e Nenit 101: Pesë hapa kumulativë

Hapi 5. Neni 101 (3) TFEU - Aplikimi

5a. Individuale →
zbatimi i të katër
kushteve

5b. Përrjashtim në bllok

- Plotësoni kushtet individuale
- Pragjet e pjesës së tregut
- Lista e zezë e kufizimeve "hard core"

Vetëvlerësimi nga kompanitë

Hapi 5. NENI 101 (3) – Përfjashtim Individual ose në Bllok, Ngarkesa e Provës

*Kur një marrëveshje mbulon nga një përfjashtim në bllok, palët në marrëveshjen kufizuese lirohen nga barra e tyre sipas Nenit 2 të Rregullores 1/2003 për të treguar se marrëveshja e tyre individuale plotëson secilën nga kushtet e Nenit 81(3). **Ata duhet vetëm të provojnë se marrëveshja kufizuese përfiton nga një përfjashtim në bllok.** Zbatimi i nenit 81(3) për kategori marrëveshjesh përmes rregullores së përfjashtimit në bllok bazohet në supozimin se marrëveshjet kufizuese që bien brenda fushës së tyre të zbatimit plotësojnë secilën nga katër kushtet e përcaktuara në nenin 81(3).*

Udhëzime për zbatimin e Nenit 81(3) të Traktatit

Hapi 5. Neni 101 (3) TFEU – Përjashtimi Individual: Kushtet Kumulative

Pozitiv	Negativ (NUK DUHET)
që kontribuon në përmirësimin e prodhimit ose shpërndarjes së mallrave ose në promovimin e përparimit teknik ose ekonomik,	të vendosin për ndërmarrjet e përfshira kufizime që nuk janë të domosdoshme për arritjen e këtyre objektivave,
ndërkohë që u lejon konsumatorëve një pjesë të drejtë të përfitimit që rezulton,	u ofrojnë këtyre ndërmarrjeve mundësinë e eliminimit të konkurrencës për një pjesë të konsiderueshme të produkteve në fjalë.

Komunikimi i Komisionit — Njoftim — Udhëzime për zbatimin e nenit 81(3) të Traktatit

Hapi 5. Sistemi i Rregulloreve të Përfundimit në Bllok

Komisioni i autorizuar nga Këshilli (Neni 103 (2) (b) i TFEU) për nxjerrjen e rregulloreve

2 të Rregulloreve të Këshillit - ujërat e brendshme (1017/68) dhe transporti me anije linjore (4056/86)

Nuk ka nevojë të njoftohen marrëveshjet

Vlefshmëria e kontratave pa autorizimin e autoritetit

Hapi 5. Skema e Zbatimit të Rregulloreve të Përrjashtimit në Bllok

1. Zbatueshmëria e BER

A ekziston ndonjë marrëveshje ose praktikë e përbashkët që bie brenda fushës së zbatimit të BER?

Po

Jo

2. Pragu i kuotës së tregut

A janë përmbushur pragjet përkatëse të pjesës së tregut?

Po

Jo

3. Kufizimet e forta (klauzolat e zeza dhe të hirtë)

A mungojnë klauzolat thelbësore?

Po

Jo

A mungojnë klauzolat e përjashtuara nga BER?

Po

Jo

Jo

4. Efekti

Marrëveshja është e përjashtuar nga 101 (1) në tërësi

Marrëveshja është e përjashtuar, por klauzolat nuk janë

Marrëveshja nuk është përjashtuar nga BER, por ndoshta nga neni 101(3) i

TEEU

Hapi 5. Rregullorja e Përjashtimit Vertikal në Blok

- VBER: Rregullorja e Komisionit 2022/720 e datës 10 maj 2022 për zbatimin e nenit 101(3) të TFEU-së në kategori të marrëveshjeve vertikale dhe praktikave të përbashkëta, C/2022/3015. Fletorja Zyrtare L 134, 11.5.2022, fq. 4–13
- Komunikim nga Komisioni Njoftim i Komisionit Udhëzime mbi kufizimet vertikale 2022/C 248/01, C/2022/4238, OJ C 248, 30.6.2022, fq. 1–85

Hapi 5. VBER zbatohet nëse plotësohen të gjitha kushtet e mëposhtme:

Shënim: Kufizimet e rrepta nuk janë domosdoshmërisht kufizime të objektit (*Super Bock Bebidas*)

Marrëveshja duhet të jetë një marrëveshje vertikale

Pjesët e tregut: pjesa e tregut e çdo furnizuesi dhe blerësi nuk tejkalon 30%

Nuk ka kufizime të forta (Neni 4 VBER)

Nuk ka kufizime të përjashtuara (Neni 5), pjesa tjetër e marrëveshjes mund të përjashtohet

- P.sh. caktimi i çmimeve përveç çmimeve maksimale dhe të sugjeruara
- P.sh. në shpërndarjen ekskluzive: kufizimi i aftësisë së blerësve për të shitur
- P.sh. kufizimet në internet

- P.sh. detyrimet e paritetit

Hapi 5. Kufizimet e çmimeve (Neni 4 (a) VBER)

Çmimet minimale dhe fikse të shitjes me pakicë shkelin nenin 101(1) të TFEU-së.

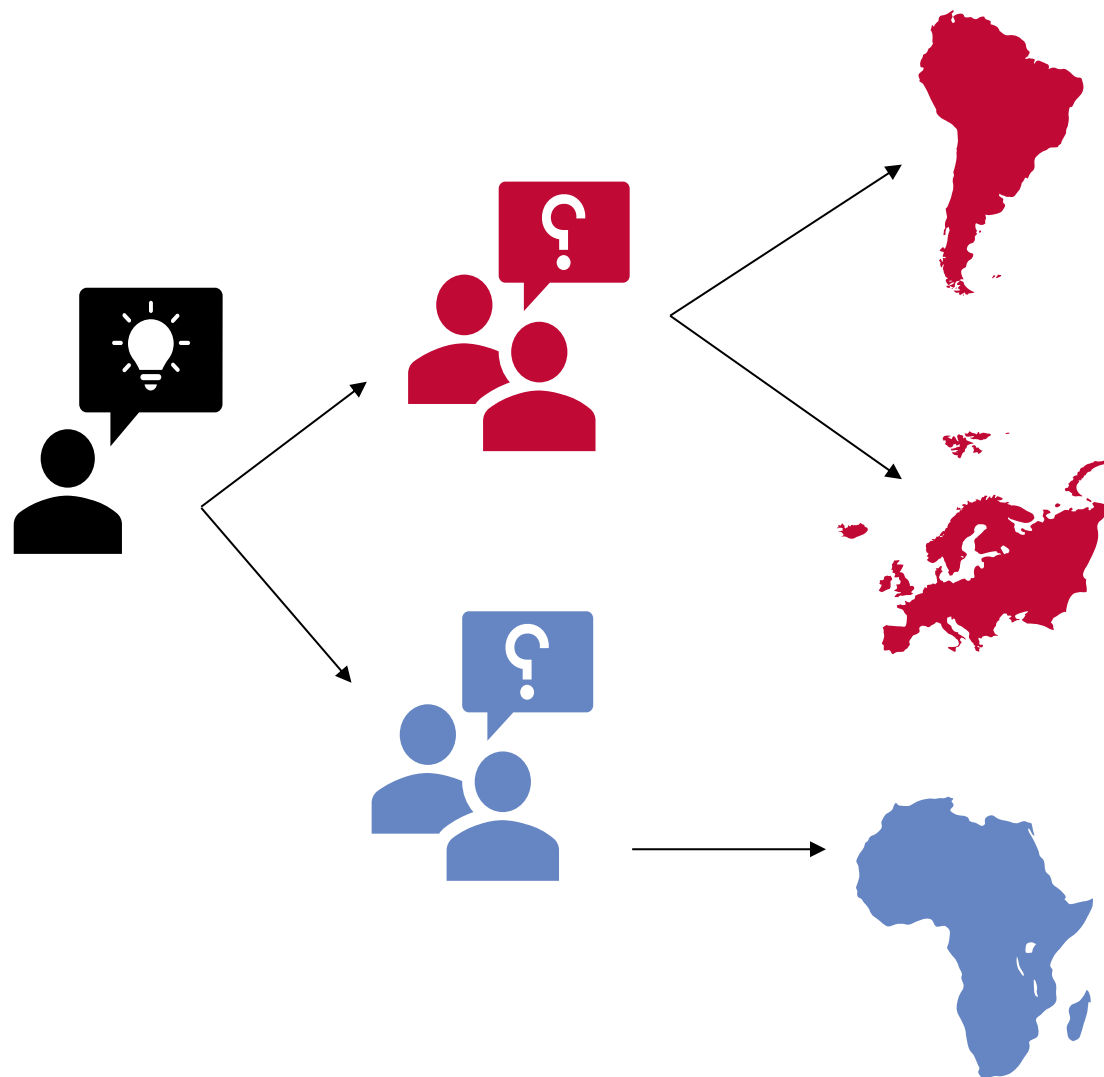
Çmimet e rekomanduara dhe maksimale të shitjes me shumicë

Informacione që lidhen me çmimet e rekomanduara ose maksimale të shitjes me pakicë të furnitorit për mallrat ose shërbimet e kontratës dhe informacione që lidhen me çmimet me të cilat blerësi i shet përsëri mallrat ose shërbimet, me kusht që shkëmbimi i këtyre informacioneve të mos përdoret për të kufizuar aftësinë e blerësit për të përcaktuar çmimin e shitjes ose për të zbatuar një çmim të fikse ose minimal të shitjes

Hapi 5. Kufizimi i aftësisë së blerësit për të shitur (Neni 4(b) VBER)

Marrëveshjet Ekskluzive të Distribucionit

- **CJEU:** një marrëveshje ekskluzive shpërndarjeje nuk ka si objekt kufizimin e konkurrencës, por duhet të merret në konsideratë në kontekstin e saj të tregut për të përcaktuar nëse ka këtë efekt. (*STM kundër Maschinenbau Ulm*)
- Një furnizues mund të japë të drejta ekskluzive të shpërndarjes një shpërndarësi për një territor të caktuar: për shembull, mund të emërojë X si shpërndarës ekskluziv për Holandën dhe Y si shpërndarës ekskluziv për Belgjikën.
- Efikasitete

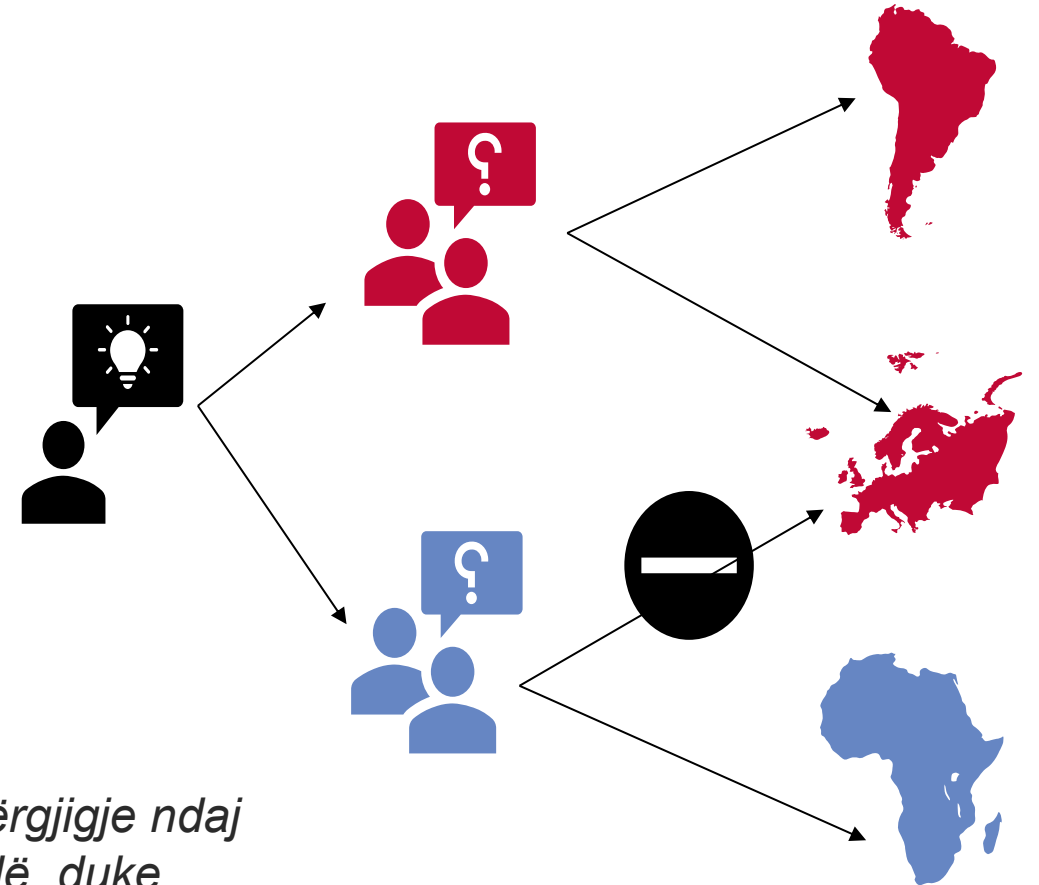

Hapi 5. Kufizimi i aftësisë së blerësit për të shitur (Neni 4(b))

Marrëveshjet Ekskluzive të Distribucionit

- Një furnizues mund të japë të drejta ekskluzive të shpërndarjes një shpërndarësi për një territor të caktuar.
- Furnizuesi gjithashtu mund të pranojë se nuk do të shesë produktet e tij drejtpërdrejt në territoret e dhëna X-it dhe Y-it.
- POR çfarë nuk lejohet: kufizime në shitjet PASIVE

'shitje pasive' do të thotë shitje të kryera si përgjigje ndaj kërkesave të papyetura nga klientë individualë, duke përfshirë dorëzimin e mallrave ose shërbimeve tek klienti, pa qenë shitja iniciuar nga synimi aktiv i klientit të caktuar, grupit të klientëve ose territorit, dhe duke përfshirë shitjet që rrjedhin nga pjesëmarrja në prokurime publike ose nga përgjigjja ndaj ftesave private për tender

Hapi 5. Kufizimet e internetit (Neni 4(e) VBER)

- **Kufizim i rreptë:** parandalimi i përdorimit efektiv të internetit nga blerësi për të shitur mallrat ose shërbimet e kontratës
- Kjo përbën 'të paktën objektin e kufizimit të shitjeve pasive ndaj përdoruesve përfundimtarë që dëshirojnë të blejnë online dhe që ndodhen jashtë zonës fizike të tregtimit të blerësit', Par. 203, Udhëzimet e Komisionit

Shembuj: Kërkesa që blerësi të:

- të kërkojë miratimin paraprak të furnizuesit për shitjet te klientët e caktuar tek distributorë të tjerë
- të ndërpresë transaksionet online të konsumatorëve kur të dhënat e kartës së tyre të kreditit zbulojnë një adresë që nuk ndodhet brenda territorit të blerësit
- shitjen e mallrave ose shërbimeve të kontratës vetëm në një hapësirë fizike ose në praninë fizike të personelit të specializuar (*Pierre Fabre*)

Hapi 5. Kufizimet e Internetit: Analizë rast pas rasti

- Analiza e përmbajtjes dhe kontekstit të kufizimit
- Jo një kufizim i rreptë (*Coty*): një kufizim mbi përdorimin e platformave të palëve të treta për shitjet online ku
  - shitësit me pakicë ishin të lirë të shisnin përmes faqeve të tyre të internetit
  - përfshin një rrezik për përkeqësimin e prezantimit online të atyre mallrave, gjë që mund të dëmtojë imazhin e tyre luksoz dhe kështu vetë karakterin e tyre
- Kufizimi i shpërndarjes dhe reklamimit online në të gjitha Shtetet Anëtare (imperativi i tregut të vetëm)

Jo Hapi 5. Online & Offline: Parimet e Lëvizjes së Lirë

- Integrimi i tregjeve të ndryshme kombëtare.
- Ndalohet që Shtetet Anëtare të prezantojnë ose të mbajnë masa që pengojnë importet, përveç nëse janë objektivist të justifikuara.
- E drejta e shterjes së të drejtave të pronësisë intelektuale.
- Për shembull: *Një prodhues kozmetik nuk mund të mbështetë në markën e tij tregtare ose në të drejtën e autorit për të penguar një shitës të paautorizuar që të shpërndante fletushka reklamuese që paraqisnin ato produkte. Një reklamë e tillë ishte e lejuar për sa kohë që nuk dëmtonte rëndë reputacionin e markës tregtare.*

Jo Hapi 5. Pengimi i importeve paralele

Importet paralele i referohen shitjeve ndërkufitare të mallrave nga tregtarë të pavarur jashtë sistemit të shpërndarjes së prodhuesit pa pëlqimin e prodhuesit. Importuesit paralele gjenerojnë fitim duke blerë mallra në një shtet anëtar të BE-së me një çmim relativisht të ulët dhe më pas duke i rishitur ato në një shtet tjetër anëtar ku çmimi është më i lartë.

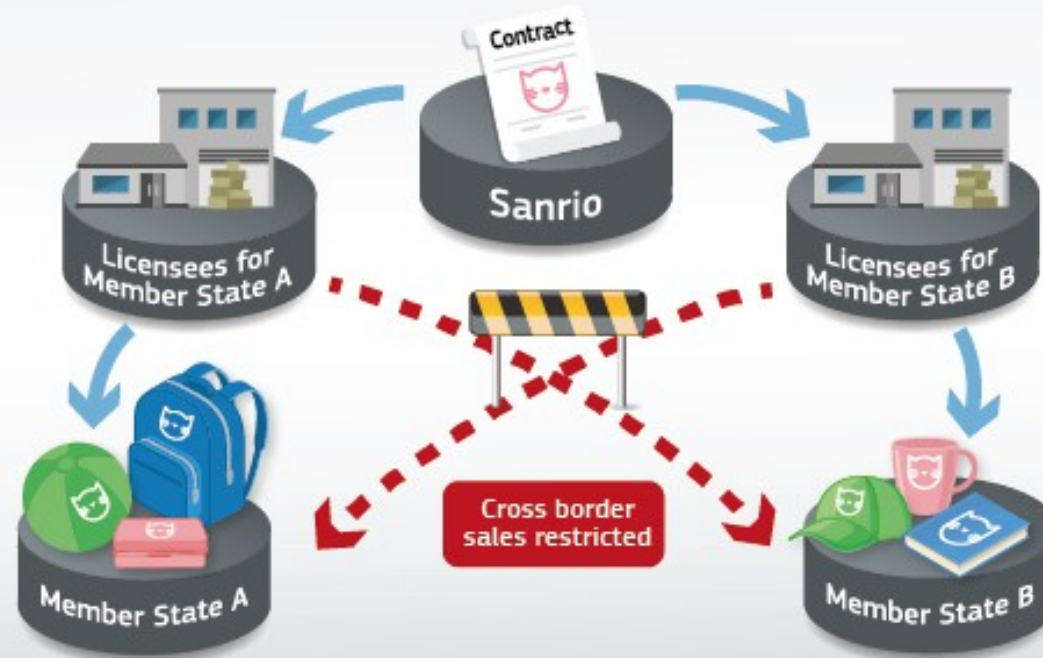

Ndalesat e
eksportit

Kjo foto nga autori i panjohur është licencuar nën CC-BY-NC-ND

Commission fines **Sanrio** €6.2 million for restricting cross-border sales of merchandising products

- Në qershor 2017, Komisioni hapi tre hetime të veçanta antimonopol për të përcaktuar nëse praktikat e caktuara të licencimit dhe shpërndarjes së Nike, Sanrio (Hello-Kitty) dhe Universal Studios kufizonin në mënyrë të paligjshme tregtarët nga shitja e mallrave me licencë ndërkufitare dhe online brenda Tregut të Vetëm të BE-së.
- Në mars 2019, Komisioni gjobiti Nike-n me 12,5 milionë euro për parandalimin e tregtarëve që të shisnin mallra me licencë në vende të tjera brenda EEE-së.

Burimi: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_3950

5. Sfidat

Shpërndarje e dyfishtë

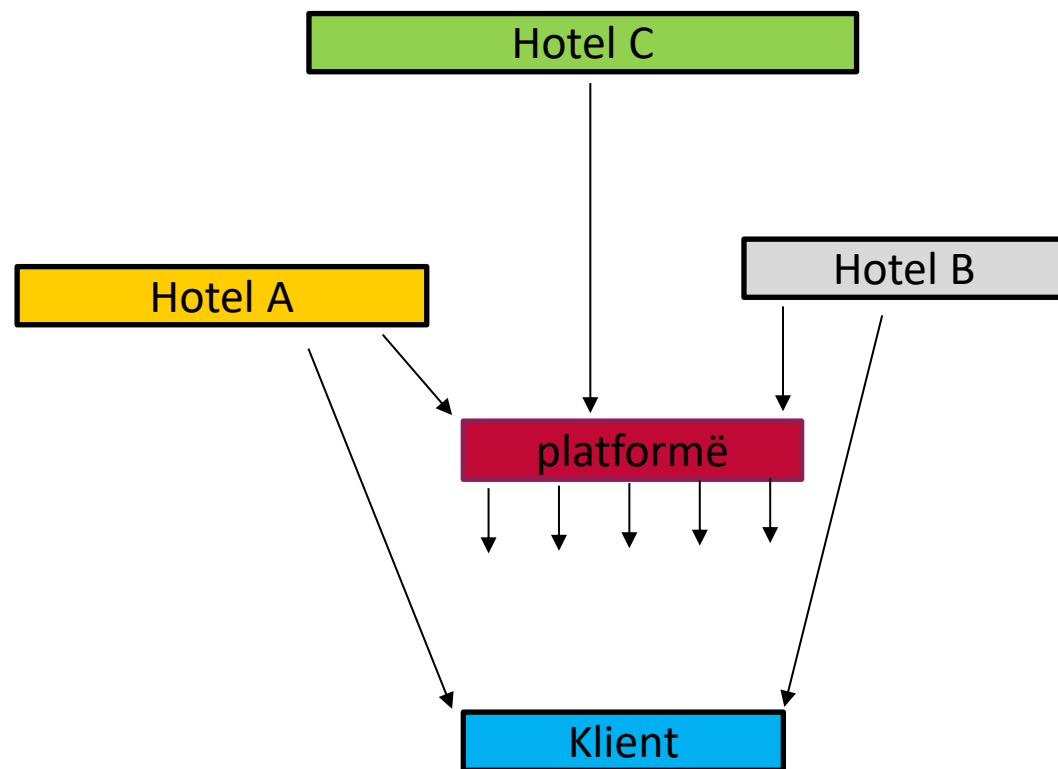
- Komisioni Danëz i Konkurrencës konstaton se shkëmbimi i informacionit midis shitësve me pakicë të artikujve të veshjeve është i paligjshëm
- Vendimi i Komisionit për angazhimet në rastin e përdorimit të të dhënave të shitësve me pakicë nga Amazon

Dispozitat e paritetit ("klausolat e kombit më të favorshëm")

Kushtet kontraktuale të përdorura (nga platformat online) për të parandaluar që shitësit klientë të ofrojnë produktet ose shërbimet e tyre me çmime më të ulëta në kanalet alternative të shitjes.

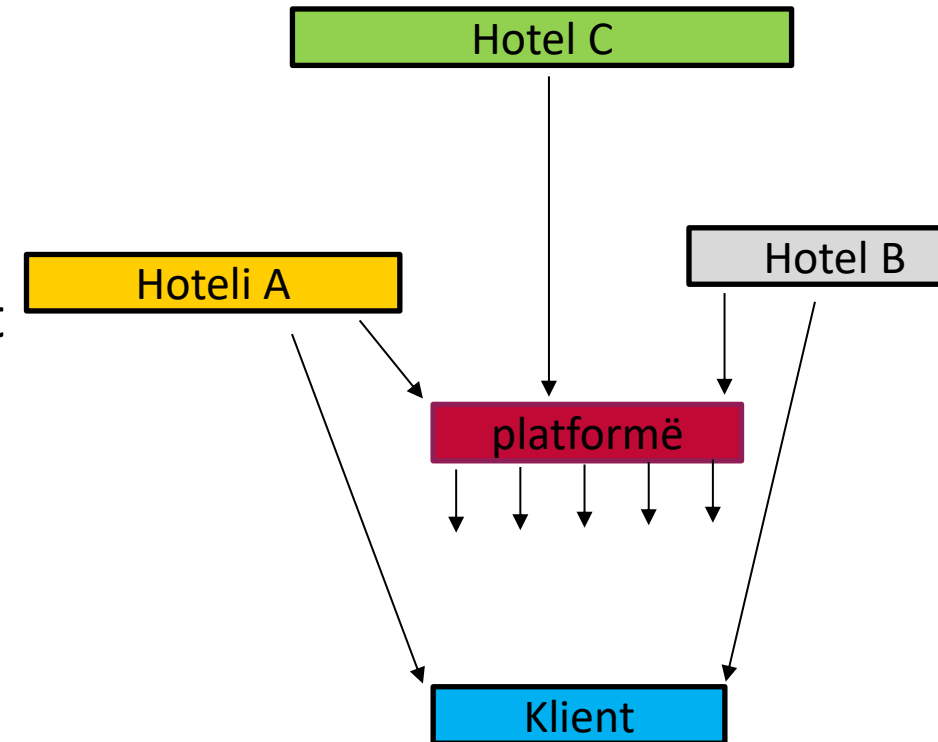
A, B, C do të ofrojnë kushte po aq të favorshme, ose jo më pak të favorshme se ato të ofruara nga platforma: **të gjera** në kanalet e veta, **të ngushta** në faqen e vet të internetit

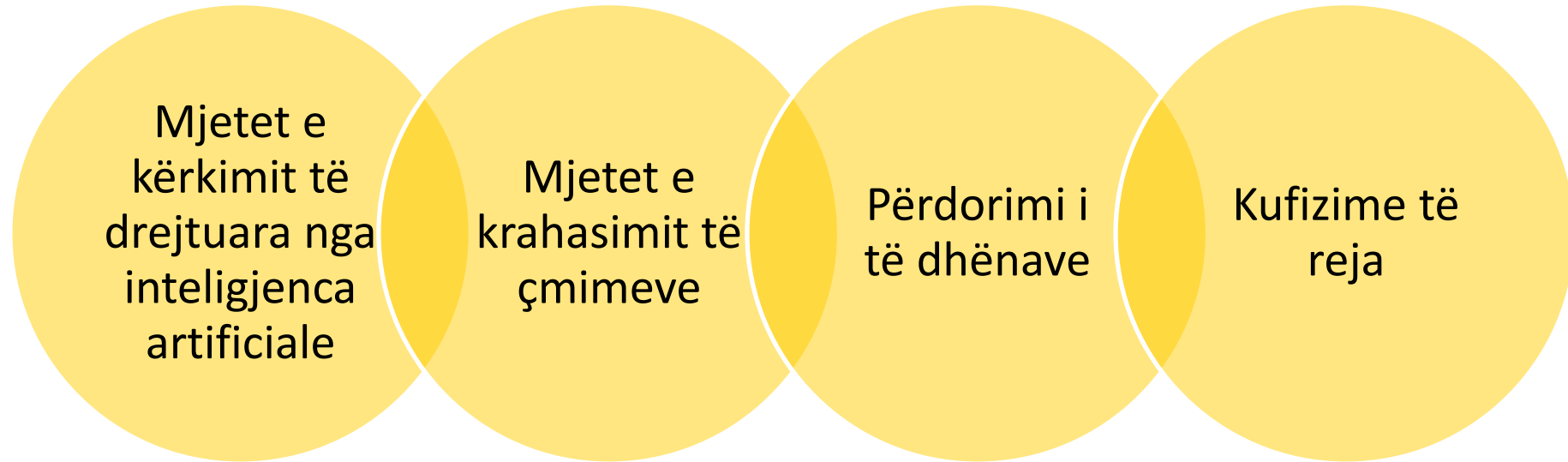

Dispozitat e barazisë ("klausolat e kombit më të favorshëm") –Vazhdon (rasti C-264/23)

- Efektet e mundshme pozitive në konkurrencë, me kusht që MSF janë
  - Qëllim i nevojshëm për zbatimin
  - Në përpjesëtim me objektivin
- Re: klausolat e gjera të paritetit, këto klausola, përveç faktit se mund të reduktojnë konkurrencën midis platformave të ndryshme të rezervimit të hoteleve, mbartin rrezikun e përjashtimit të platformave të vogla dhe të hyrësve të rinj.
- Sa i përket klausolave të ngushta të paritetit: Edhe pse ato, *prima facie*, shkaktjnë një efekt më pak kufizues në konkurrencë dhe synojnë të adresojnë rrezikun e përfitimit të padrejtë, nuk duket se janë objektivist të nevojshme për të siguruar qëndrueshmërinë ekonomike të platformës së rezervimeve hoteliere.

Sfidat në zhvillim

!!! Nevoja për të gjetur një kuadër ligjor të përshtatshëm që balancon efikasitetin me kufizimet

Trajnim në Ligjin Evropian të Konkurrencës për gjyqtarët nga Kosova

Pyetje?

Faleminderit!!!

Bashkë-financuar nga Bashkimi Evropian

Ngarkesa e provës dhe standardet e provave me fokus në nenin 101

Davor Lekić, trajtues çështjesh në Autoritetin e Konkurrencës së
Sllovenisë. Mendimet e shprehura janë vetëm të miat.

Ku të fillosh dhe si të përfundosh

Adam Smith (1776): "Njerëzit e të njëjtit zanat rrallë takohen së bashku, madje edhe për argëtim dhe zbavitje, por biseda përfundon në një komplot kundër publikut, ose në ndonjë mënyrë për të rritur çmimet."

- Si praktikues, ne e dimë se dyshimi i Smith-it nuk është provë. Ai nuk mjafton vetë për të vërtetuar një shkelje.
- Megjithatë, shpesh mjafton për të *nisur një hetim*. Këtu rregullat ligjore bëhen thelbësore: ato udhëzojnë vendimmarrësit se si të dallojnë veprimet e dëmshme, anti-konkurruese, nga konkurrenca e ligjshme "sipas meriteve."
- Kjo krijon sfidën kryesore: balancimin e zbatimit efektiv me nevojën për saktësi dhe siguri ligjore.
- Ky ekuilibër menaxhohet përmes dy levave kryesore:
  - Nëse **vendosim standardin shumë të ulët**, rrezikojmë **gabimet e tipit I** (pozitivët e rremë): zbatim i tepruar që frenon sjelljen pro-konkurruese.
  - Nëse **vendosim standardin shumë lart**, rrezikojmë **gabime të tipit II** (negativë të rremë): zbatim i pamjaftueshëm që lejon dëmtimet antikonkurruese të mbeten pa u kontrolluar.
- Ligji i konkurrencës, përmes rregullave të tij mbi **barrën e provës** dhe **standardeve të provave**, është në kërkim të vazhdueshëm të këtij ekuilibri optimal.

Katër Pyetje Themelore:

- **Çfarë duhet të provohet?** (Testi ligjor)
- **Kush duhet ta provojë?** (Ngarkesa ligjore e provës)
- **Si ta provohet?** (Standardi i provave ose barra e provës)
- **A është provuar?** (Standardi i provës)

Standardi dhe barra e provës

Këto dy pika nuk janë kontestuese:

- **Kush e provon? (Ngarkesa ligjore e provës):**
  - Autoriteti që pretendon shkeljen mban barrën ligjore për të provuar një shkelje (Neni 2, Rregullorja 1/2003).
  - Ky barrë kthehet përmbys për mbrojtjet e efikasitetit sipas nenit 101(3) të TFEU; ndërmarrja duhet të provojë se kushtet ligjore për një përjashtim janë përmbushur (neni 2, Rregullorja 1/2003). E njëjta gjë vlen edhe për justifikimet e tjera objektive që mund të paraqesë ndërmarrja (praktika gjyqësore).
  - Ky barrë është statike në të dy rastet.
- **Sipas cilit standard? (Standardi i provës):**
  - **"Bindje e Fortë":** Autoriteti duhet të sigurojë **"prova të sakta dhe të qëndrueshme për të mbështetur bindjen e fortë se shkelja e pretenduar është kryer"**.
  - Zakonisht kuptohet si mjaftueshmëria e provave të nevojshme për të bindur në fund një gjyqtar për faktet dhe meritat e një rasti.
  - Më e lartë se "balanca e probabiliteteve" (bashkime) por më e ulët se "përtej çdo dyshimi të arsyeshëm" (penale).
  - Por çdo dyshim i sjell përfitim subjektiv (presumimi i pafajësisë).

Si provohet? (standardi i provave):

Ky barrë është dinamike.

Ai kalon tek pala që dëshiron të kundërshtojë një rast prima facie.

Kur një palë, së pari paditësi, paraqet prova të mjaftueshme për të mbështetur pretendimin e saj, barra e provës kalon te pala tjetër, ndërmarrja, për të ofruar një shpjegim tjetër të besueshëm të fakteve ose për të kundërshtuar pretendimin.

Vazhdon

Standardi i provave ndikohet nga disa faktorë që mund ta bëjnë përmbushjen e barrës së provës më të lehtë ose më të vështirë:

- **Dizajni i testit ligjor:** Një test më i rreptë, siç është provimi i "efekteve" antikonkurruese në vend të shkeljes "sipas objektit", rrit barrën e provës mbi autoritetin.
- **Karakteristikat e provave:** Rastet e bazuara në prova të drejtpërdrejta (p.sh., dokumente që detajojnë një marrëveshje karteli) shpesh janë më të lehta për t'u provuar sesa ato që mbështeten në prova të tërthorta ose rrethanore, të cilat kërkojnë bashkimin e shumë elementeve përmes arsyetimit logjik.
- **Pretendimet e zbatueshme:** Pretendimet e kundërshtueshme, si p.sh. pretendimi se një kompani që organizon takime ku diskutohen marrëveshje antikonkurruese është pjesë e kartelit, përveç nëse provon të kundërtën, mund të lehtësojnë barrën e autoritetit.¹
- **Temporaliteti i fakteve:** Dëshmimi i një ngjarjeje të kaluar është përgjithësisht më i lehtë sesa dëshmimi i efekteve të mundshme të ardhshme, që përfshin një pasiguri të brendshme.
- **Kompleksiteti dhe "normaliteti ekonomik":** Dëshmimi i një fakti që një vendimmarrës e konsideron të pazakontë ose "jo normal" është më sfidues dhe kërkon prova më bindëse për të qenë bindëse.
- **Standardi i rishikimit gjyqësor:** Një standard i rreptë i rishikimit gjyqësor nga gjykatat në mënyrë efektive rrit barrën e provave që autoriteti i konkurrencës duhet ta kalojë për të provuar çështjen e tij.

Klasifikimi i shkeljes sipas objektit ose sipas efektit

Klasifikimi jo vetëm që ndikon në hartimin e testit ligjor (çfarë duhet të provohej), por edhe në elementët e tjerë të standardit të provave.

Pika e nisjes:

Konkurrenca në fjalë duhet të kuptohet brenda kontekstit aktual në të cilin do të ndodhte në mungesë të marrëveshjes në fjalë.

Rasti 56/65, Société Technique Minière kundër Maschinenbau Ulm GmbH, BE:C:1966:38, paragrafi 250

Kështu:

Kategoria 'sipas objektit' zbatohet për praktika që nuk mund të shpjegohen në mënyrë të besueshme mbi baza të tjera përveç kufizimit të konkurrencës.

Rasti C-307/18 Generics (UK) Ltd dhe të Tjerët kundër Autoritetit të Konkurrencës dhe Tregjeve, EU:C:2020:52, paragrafi 89.

Vazhdon

Si të fillosh dhe të përfundojë vlerësimi i një shkeljeje "by object" është përshkruar në detaje të mëdha në lidhje me atë se çfarë dhe si duhet të provohet.

Janë hetime të përqendruara në fakte, ku statusi prima facie i sjelljes është i pakontestueshëm (kartelat). Vështirësia, nga perspektiva e një autoriteti, është të sigurojë prova bindëse që praktika e përmendur është zbatuar.

Hetimi ka për qëllim kryesisht të vendosë faktet sipas standardit ligjor të kërkuar.

Statusi ligjor i kartelevë nuk kontestohet dhe është i njohur mirë nga palët e interesuara; sfida kryesore për një autoritet është të zbulojë sjelljen (e cila fshihet nga zbatuesit në shumicën dërrmuese të rasteve), të konstatojë faktet sipas standardit ligjor të kërkuar dhe, në fund, të pengojë kompani të tjera që të angazhohen në të (zakonisht duke vendosur gjoba të mëdha).

(PABLO IBÁÑEZ. COLOMO. Ligji i ri i konkurrencës së BE-së. Hart Publishing. 2023.)

Kjo lehtëson ndjeshëm barrën e provës, pasi autoriteti duhet vetëm të provojë ekzistencën e marrëveshjes, praktikës së përbashkët dhe objektivitet të saj antikonkurrues brenda kontekstit ekonomik dhe ligjor. Nuk kërkohet asnjë përcaktim i tregut, asnjë kundërfakt, asnjë kundërshtim pro-konkurrues, asnjë përjashtim deminimis appreciability.

Vazhdon

Klasifikimi, dhe nga ana e efekteve shkeljet zakonisht janë raste "të intensifikuara nga ligji".

Këtu faktet përkatëse zakonisht janë në dispozicion të autoritetit dhe sfida është të përcaktohet nëse ato përbëjnë një shkelje në kontekstin ekonomik dhe ligjor përkatës.

Hetimi varet nga ligjshmëria e praktikës.

Fokusi lidhet me atë nëse sjellja në fjalë përbën një shkelje. Praktikë që hyjnë në këtë kategori janë, për rrjedhojë, 'të orientuara nga ligji'. Statusi i tyre ligjor varet nga rrethanat specifike në të cilat zbatohen. Kjo vlen për shumicën e kufizimeve vertikale. Shumica e këtyre marrëveshjeve nuk konsiderohen antikonkurrese nga natyra e tyre. Prandaj, për të përcaktuar nëse ato kufizojnë konkurrencën, nevojitet një vlerësim i veçantë i kontekstit për ndikimin e tyre aktual ose potencial. E njëjta gjë vlen për keqpërdorimin e pozitës dominuese.

(PABLO IBÁÑEZ. COLOMO. Ligji i ri i konkurrencës së BE-së. Hart Publishing. 2023.)

Komisionit i takon barra e plotë e provës për të demonstruar se shkelja, në praktikë, ka ose ka të ngjarë të ketë efekte të ndjeshme kufizuese në konkurrencë. Kjo nuk ndryshon standardin e provës, por rrit në mënyrë dramatike barrën e provës. Autoriteti duhet të kryejë një analizë të plotë kundërfaktuale, të mbështetur në pika specifike dhe të prekshme analize dhe provash, për të treguar se konkurrenca është më e dobët *me* marrëveshjen sesa do të ishte *pa* të.

Testi ligjor gjithashtu përcakton prapë e efekteve, domethënë deri në çfarë mase autoriteti i konkurrencës duhet të provojë efektet aktuale ose potenciale të një sjelljeje të caktuar. Ky prag i efekteve nuk duhet të ngatërrohet me standardin e provës, edhe pse të dyja zakonisht shprehen në gjuhë probabilistike.

Provë e mjaftueshme e një marrëveshjeje antikonkurruese dhe/ose praktike të përbashkët

Zakonisht është një ushtrim i bazuar në fakte:

Dëshmimi i një marrëveshjeje: "Përputhja e vullneteve"

- **Koncepti themelor:** Palët duhet të kenë shprehur një qëllim të përbashkët për të vepruar në një mënyrë të caktuar në treg.
- **Dëshmi:** Mund të jetë e drejtpërdrejtë (dokumente) ose e tërthortë (indicia).
- Mund të jetë **e shprehur qartë** ose **në heshtje**

Pajtueshmëria e heshtur:

Një politikë që duket njëanshme (p.sh., një furnizues që vendos çmime minimale) bëhet një marrëveshje nëse pala tjetër pajtohet, edhe në mënyrë të nënkuptuar.

Klarifikim nga Gjykata e Drejtësisë së BE-së:

ECJ në *Super Bock* sqaroi se ky përputhje i vullnetit mund të demonstrohet në dy mënyra kryesore:

1. **Nga kushtet e kontratës:** Vetë kontrata e shpërndarjes mund të përmbajë një ftesë të shprehur për t'u përmbajtur çmimeve minimale të shitjes me pakicë ose të autorizojë furnizuesin t'i imponojë ato.
2. **Nga sjellja e palëve:** mund të nxirret përfundimi nga sjellja e palëve, veçanërisht përmes **miratimit të shprehur ose të nënkuptuar nga ana e distributorëve ndaj një ftesa për t'u përmbajtur me çmimet minimale të shitjes.**

Për të provuar miratimin tërthor, një autoritet duhet të tregojë si ftesën ashtu edhe përputhshmërinë. Vendimi ofron shembuj konkretë të provave që mund të përdoren për të vërtetuar secilën pjesë:

- **Dëshmi e një Ftonje:** Përprjekja e furnizuesit për të imponuar çmimet minimale të shitjes mund të nxirret nga veprime të tilla si dërgimi i rregullt i listave me çmimet minimale tek distributorët, kërkesa për t'u përmbushur, monitorimi i çmimeve që ata zbatojnë dhe kërcënimi me masa ndëshkimore (si aplikimi i marzheve negative të shpërndarjes ose ndalimi i furnizimeve) për mos-përmbushje.
- **Dëshmi e Pajtimtarisë:** Pajtimi i shpërndarësve mund të nxirret nga fakte që tregojnë se ata i kanë zbatuar politikën e furnizuesit. Kjo mund të përfshijë dëshmi që çmimet minimale zbatohen në praktikë nga shpërndarësit, ose që vetë shpërndarësit kërkojnë nga furnizuesi udhëzime për çmimet. Edhe veprimi i ankimimit të furnizuesit për nivelet e çmimeve, në vend që të vendosin thjesht çmime të ndryshme, mund të shihet si një reflektim i pajtimtarisë së tyre ndaj politikës së çmimeve të furnizuesit.

Vazhdon

Beevers Kaas (C-581/23) i Gjykatës së Drejtësisë së BE-së e rafinoi më tej këtë parim në kontekstin e sistemeve ekskluzive të shpërndarjes. Gjykata vendosi se vetë fakti që blerës të tjerë nuk angazhohen në shitje aktive në një territor ekskluziv nuk është, në vetvete, provë e mjaftueshme për një marrëveshje për të kufizuar ato shitje. Për të provuar miratimin të heshtur, duhet të ketë më shumë prova, të tilla si:

- Një **ftesë** nga furnizuesi (eksplicite ose implicite) për blerësit e tij të tjerë që të mos shesin në territorin ekskluziv. Kjo mund të jetë një komunikim specifik ose një klauzolë në kushtet e përgjithshme të shitjes.
- Dëshmi që blerësit i **janë përmbajtur** asaj ftesë. Mungesa e shitjeve mund të jetë një faktor i rëndësishëm, por nuk mjafton vetë, pasi mund të rezultojë edhe nga një vendim tregtar autonom i atyre blerësve.
- Dëshmi shtesë, si një sistem **monitorimi dhe penalizimesh** të vendosur nga furnizuesi për të zbatuar kufizimin, mund të ndihmojë në vërtetimin se përputhshmëria e blerësve nuk ishte thjesht rastësore, por rezultat i politikës së furnizuesit.

Provë e praktikës së përbashkët

- **Përkufizim:** Koordinim që me vetëdije zëvendëson bashkëpunimin praktik me rreziqet e konkurrencës, pa një marrëveshje formale.
- **Tre elementë kyç për t'u provuar:**
  1. Kontakt midis ndërmarrjeve.
  2. Veprimtaria pasuese në treg.
  3. Një lidhje shkakësore midis të dyjave.

Jurisprudenca

Përrjashtimi i kontaktit përrmes paralelizmit të tregut:

- **Pulpë druri.** Praktika e përbashkët është **shpjegimi i vetëm i besueshëm** për sjelljen paralele.

Pretendimi i lidhjes shkakësore midis kontaktit dhe sjelljes së mëvonshme në treg

- **Anic**
  - Pasi të provohen kontakti dhe sjellja e mëvonshme në treg, supozohet një lidhje shkakësore. Kjo do të thotë se ndërmarrjet që marrin pjesë në koncertrim dhe mbeten aktive në treg supozohet se marrin parasysh informacionin e shkëmbyer me konkurrentët e tyre kur përcaktojnë sjelljen e tyre në treg.
  - Kjo supozim zhvendos barrën e provës tek ndërmarrjet për të dëshmuar se kontakti *nuk* ndikoi në sjelljen e tyre në treg (shih rebuflal).

Cilësia dhe sasia e kontaktit:

- **T-Mobile Holandë**

Edhe një takim i vetëm mund të mjaftojë për të vendosur elementin e "kontaktit", veçanërisht nëse qëllimi është i thjeshtë (p.sh., koordinimi i një parametri çmimi).

- **Klarifikimi më i fundit nga Gjykata e Drejtësisë së BE-së në Eturas (Çështja C-74/14)**

ECJ aplikoi parimet e mësipërme për kontakt indirekt njëkahësh përrmes një sistemi të përbashkët IT (secili agjent udhëtimesh mori një mesazh njëkahësh që sistemi do të vendoste kufi zbritjeve në sistemin e përbashkët IT).

Përrjashtimi i pjesëmarrjes zbatohet vetëm nëse ndërmarrja ishte e vetëdijshme për mesazhin antikonkurrues. Vetëm dërgimi i një mesazhi nuk mjafton; vetëdija është një parakusht që të zbatohet përrjashtimi i pëlqimit të heshtur.

Kundërshtime dhe shpjegime të besueshme

- Sjellja paralele e pastër nuk është provë e koluzionit nëse **nuk** është **shpjegimi i vetëm i besueshëm**. Përshtatja racionale ndaj kushteve të tregut është një mbrojtje e vlefshme.
- Paraqisni prova të tjera për të kundërshtuar supozimin e lidhjes shkakësore (në rastin Eturas: prova e zbatimit sistematik të një zbritjeje që tejkalonte kufirin në fjalë, gjë që ishte e mundur përmes anashkalimit manual)
- të distancohen publikisht nga praktika, ose
- raportojnë praktikën te autoritetet përkatëse.

Shmangia nga neni 101(1):

Pasi një marrëveshje kufizon konkurrencën, ajo ndalohet nga neni 101(1). Në këtë fazë ekzistojnë vetëm dy argumente shumë të ngushta për të pretenduar se kufizimi bie jashtë ndalimit:

1. **Doktrina e Kufizimeve Shtesë,**
2. **Justifikimi Objektiv.**

Nëse këto nuk zbatohen, rruga e vetme e mbetur është një përjashtim sipas nenit 101(3) të

TFEU. Në të gjitha këto raste, subjekti i akuzuar mban barrën ligjore të provës.

Do të merrem me këto situata në seancën e ardhshme që lidhet me **"Vlerësimin e justifikimeve objektive dhe mbrojtjeve të efikasitetit sipas Nenit 102 të TFEU-së"**, pasi ato ndjekin të njëjtën logjikë.

Bashkë-financuar nga Bashkimi Evropian

Studim rasti: Karteli i vajit të ngrënshëm (fiktiv)

Të nderuar gjyqtarë,

Pres me padurim takimin tonë të ardhshëm në Kosovë.

Do të doja t'ju kërkoja me mirësjellje që të lexoni studimin e rastit të bashkëngjitur, të trilluar, dhe të reflektoni mbi analizat e mundshme që mund të ndërmerren. Gjatë takimit tonë do të kemi mundësinë të diskutojmë së bashku pyetjet përkatëse.

*Me respekt,
Malgorzata*

[Paneli për Nenin 101 të TFEU]

GoldenHarvest Oils S.A. është një prodhues kryesor i vajit të lulediellit dhe të rrushit të naftës në Edenia, një shtet anëtar me madhësi të mesme të BE-së. Ajo furnizon me vajra të ngrënshëm me markë dhe me markë private të gjitha zinxhirët kryesorë të supermarketeve, konkretisht FoodMax, DailyMart dhe EcoShop. Tregu i vajrave të ngrënshëm në Edenia karakterizohet nga një përqendrim i lartë në nivelin e prodhimit dhe nga një fuqi e konsiderueshme blerëse mes zinxhirëve të mëdhenj të supermarketeve. GoldenHarvest zotëron rreth 25 për qind të tregut kombëtar të prodhimit, ndërsa secila prej zinxhirëve të supermarketeve ka një pjesë tregu jo më shumë se 20 për qind në shpërndarjen me pakicë të vajrave të ngrënshëm.

Midis viteve 2018 dhe 2024, pas një periudhe paqëndrueshmërie në çmimet globale të farërave vaji që intensifikoi konkurrencën e çmimeve me pakicë, GoldenHarvest prezantoi lista mujore të çmimeve të rekomanduara të shitjes (RRPs) të zbatueshme për të gjitha produktet e saj. Këto RRP-s u komunikuan me shkrim përmes email-it dhe gojarisht përmes përfaqësuesve të shitjeve.

Komunikimet e brendshme të zbuluara gjatë një bastisjeje në mëngjes nga Autoriteti Kombëtar i Konkurrencës treguan se zbatimi i Çmimeve të Rekomanduara të Rishitjes (RRPs) monitorohej dhe zbatohej ngushtë përmes masave komerciale. Sanksionet përfshinin pezullimin ose vonesën e furnizimeve, tërheqjen e zbritjeve promovuese, rimbursimeve ose kontributeve të marketingut, refuzimin për të dhënë akses në vajra premium me furnizim të kufizuar, dhe ndërprerjen e fushatave të përbashkëta të reklamimit.

Email-et dhe memorandumet e brendshme përmbanin referenca të qarta për çmime të koordinuara, duke përfshirë deklaratat e tilla si:

- 'Duhet të stabilizoni çmimet – nuk mund të përballojmë më luftëra çmimesh.'
- 'Ne po mbajmë çmimet, por konkurrenca jonë nuk po e bën. Bëj diçka për këtë.'
- 'Të gjithë partnerët duhet të respektojnë të njëjtin korridor çmimesh nëse duam një bashkëpunim të qëndrueshëm.'

- 'Ne kemi ndarë listën tuaj të çmimeve me partnerë të tjerë për të koordinuar strategjitë.'
- 'Çdo promovim i ardhshëm duhet të miratohet paraprakisht për të shmangur shtrembërimet e tregut.'

GoldenHarvest mbledhte dhe krahte rregullisht çmimet e planifikuara me pakicë nga secili supermarket dhe komunikonte informacion të përmbledhur të të gjithë distributorët, duke treguar se cilat zinxhirë ishin në përputhje dhe cilët po e nënçmonin tregun. Ky shkëmbim i qëllimeve të çmimeve i lejoi supermarketet të harmonizonin sjelljen e tyre pa kontakt të drejtpërdrejtë. U konstatua se supermarketet kurrë nuk komunikan drejtpërdrejt me njëra-tjetrën në lidhje me çmimet ose strategjitë promovuese. Në vend të kësaj, të gjitha shkëmbimet zhvilloheshin përmes GoldenHarvest, e cila vepronte si ndërmjetës i vetëm dhe siguronte përputhshmërinë midis zinxhirëve me pakicë.

Korespondenca e brendshme e supermarketeve konfirmoi se ato rregulluan çmimet në raft pas marrjes së përditësimeve të Çmimit të Rekomanduar të Shitjes (RRP) dhe komenteve nga GoldenHarvest. Ky marrëveshje në mënyrë efektive stabilizoi çmimet me pakicë për vajrat me markë GoldenHarvest.

Përveç koordinimit të çmimeve, GoldenHarvest zbatoi edhe forma të tjera të sjelljes kufizuese. Përfaqësuesit e shitjeve udhëzuan supermarketet që të mos bënin promovime çmimesh për produktet që konkurruan me vajrat e GoldenHarvest pa miratimin paraprak. Kur EcoShop tentoi të zhvillonte një fushatë zbritjesh për vajin me markë private, GoldenHarvest pezulloi dërgesat për dy javë.

Në fund të vitit 2025, Autoriteti i Konkurrencës Edenian nxori një vendim që konstatoi se GoldenHarvest dhe zinxhirët e supermarketeve kishin marrë pjesë në një marrëveshje për fiksimin e çmimeve sipas Nenit 101 të TFEU-së. Autoriteti vendosi gjoba prej 45 milionë eurosh për GoldenHarvest, 18 milionë për FoodMax, 15 milionë për DailyMart dhe 12 milionë për EcoShop.

Analizë:

1. A kishte të drejtë Autoriteti i Konkurrencës Edenian të kualifikojë marrëveshjen midis GoldenHarvest dhe supermarketeve si një marrëveshje që shkel Nenin 101?
2. A mund të justifikohet marrëveshja në bazë të nenit 101(3) si përgjigje ndaj rënies së çmimeve të shkaktuara nga një situatë globale që kërcënon stabilitetin ekonomik të prodhuesve?

[kjo pjesë është e rëndësishme për një panel mbi nenin 102]

Në paralel me hetimin e skemës së koordinimit të çmimeve, Autoriteti i Konkurrencës Edenian nisi një procedurë të veçantë për të shqyrtuar nëse GoldenHarvest Oils S.A. kishte keqpërdorur pozicionin e saj dominues në tregun e furnizimit me shumicë të vajit të lulediellit të ftohtë të shtrydhur me markë, veçanërisht në lidhje me produktin e saj kryesor *GoldenHarvest Premium Pure SunOil*.

Ndërsa pjesa e përgjithshme e GoldenHarvest në tregun e vajrave të ngrënshëm ishte afërsisht 25 për qind, pjesa e saj tejkalonte 55 për qind në segmentin me markë të vajit të lulediellit të ftohtë të cilësisë së lartë. Hetimi vërtetoi se *Premium Pure SunOil* mbante një pozicion të

fortë dhe të qëndrueshëm për shkak të besnikërisë së konsumatorëve, cilësisë së perceptuar si superiore dhe zëvendësueshmërisë së kufizuar me marka të tjera ose vajra me markë private.

Së pari, GoldenHarvest kërkonte nga supermarketet dhe distributorët të blinin sasi të paketuara të produkteve të saj me cilësi më të ulët ose më pak të njohura, si *GoldenHarvest Classic SunOil* dhe *GoldenHarvest Rapeseed Blend*, si kusht për të marrë vëllime të mjaftueshme të *Premium Pure SunOil*. Ndërprerja e produktit premium gjatë periudhave me kërkesë të lartë, si Pashka dhe Krishtlindjet, ishte shprehimisht e lidhur me pranimin e këtyre kushteve të furnizimit të pakeluar. Korrespondenca e brendshme e përshkruante këtë si një "qasje paketë që siguron shitje të balancuara të të gjithë portofolit." Distributorët që refuzonin të blinin produktet e lidhura përballëshin me ndarje të reduktuara ose vonesa në dorëzimet e *Premium Pure SunOil*.

Së dyti, hetimi zbuloi se GoldenHarvest kishte vendosur një çmim shumë të lartë për vajin e segmentit premium. Midis viteve 2019 dhe 2024, çmimi me shumicë i *Premium Pure SunOil* u rrit me më shumë se 40 për qind, ndërsa kostot e prodhimit u rritën me më pak se 10 për qind. Marzhet bruto të kompanisë për këtë produkt tejkalonin vazhdimisht 45 për qind, shumë më të larta se për vajrat e markave të ngjashme të shitura në Shtetet Anëtare fqinje. Pavarësisht këtyre rritjeve, përbërja dhe cilësia e produktit mbetën të pandryshuara. Analiza ekonomike e autoritetit përfundoi se niveli i çmimit ishte i pabarabartë me vlerën ekonomike të produktit dhe nuk mund të justifikohet objektivisht nga faktorët e kostos, investimet në markë ose përmirësimet e cilësisë.

Prandaj, autoriteti shqyrtoi nëse ky veprim përbënte një abuzim sipas Nenit 102 të TFEU-së. Duke lidhur aksesin në vajin me markë më të kërkuar në treg me blerjen e detyrueshme të produkteve të tjera, më pak konkurruese, GoldenHarvest kufizoi lirinë e zgjedhjes së shpërndarësve dhe shfrytëzoi dominimin e saj në segmentin premium për të forcuar pozicionin e saj në të gjithë gamën e produkteve. Në të njëjtën kohë, politika e çmimeve të tepruara shfrytëzoi drejtpërdrejt konsumatorët, të cilët u përballën me çmime me pakicë të fryrura për *Premium Pure SunOil* dhe kishin pak alternativa të barasvlefshme.

Analizë:

1. A mund të konsiderohen praktikat e GoldenHarvest si konkurrencë në bazë të meriteve në dritën e Nenit 102 të TFEU?
2. Çfarë formash abuzimi përfshihen në këtë rast?

[Kjo pjesë është e rëndësishme për panelin mbi dëmet]

Në vitin 2026, një grup konsumatorësh të përfaqësuar nga Shoqata e të Drejtave të Konsumatorit të Edenias paditi një padi kolektive për dëmshpërblim para Gjykatës Tregtare të Edenias kundër GoldenHarvest dhe tre zinxhirëve të supermarketeve. Paditësit pretenduan se përputhja e koordinuar e çmimeve rezultoi në mbingarkesa të vazhdueshme me pakicë për vajrat e ngrënshëm në të gjithë tregun, përfshirë *GoldenHarvest Premium Pure SunOil*, dhe shkaktoi dëm të drejtpërdrejtë financiar konsumatorëve për disa vjet.

Shoqata bazoi pretendimin e saj në të dhëna që tregonin se çmimi mesatar me pakicë i *Premium Pure SunOil* në Edenia u rrit me 35 për qind midis 2018 dhe 2024, pavarësisht uljes së çmimeve globale të vajit gjatë shumicës së kësaj periudhe. Konsumatorët u privuan nga qasja në promovime dhe zbritje që më parë ishin të zakonshme, dhe konkurrenca e çmimeve

ndërmjet markave të ndryshme në supermarkete u zhduk në mënyrë efektive. Mbiçmimi i vlerësuar për konsumatorët u llogarit në rreth 40 milionë euro, bazuar në një krahasim të çmimeve reale me një model kundërofaktual që pasqyron kushtet konkurruese të tregut.

Kërkesa bazohej në vendimin e Autoritetit të Konkurrencës së Edenias dhe përmendi efektin detyrues të këtij vendimi sipas ligjit kombëtar që zbaton Direktivën për Dëmshpërblimet (2014/104/BE). Rasti është në pritje para Gjykatës Tregtare të Edenias. Paditësit kërkojnë kompensim për tarifat e tepërta dhe humbjen e përfitimit të konsumatorit. Rasti ka tërhequr vëmendje si një nga veprimet e para në shkallë të gjerë për dëmshpërblime pasuese në sektorin e shitjes me pakicë të ushqimeve në Edenia.

Analizë:

1. A kanë të drejtë paditësit të kërkojnë kompensim për tarifime të tepruara dhe humbje të tepërtës së konsumatorit?
2. A duhet që vlerësimi i dëmit të bazohet vetëm në çmimet në tre supermarketet e përfshira, apo në të gjithë tregun kombëtar me pakicë?
3. Kujt mund t'i drejtojnë paditësit kërkesën e tyre?

Bashkë-financuar nga Bashkimi Evropian

NENI 102 ZBATIMI

Ljiljana Pavlic

Këshilltari Kryesor Ekonomik, Agjencia Kroate e
Konkurrencës

Trajnim për gjyqtarët nga Kosova
Prishtinë, 28. 10. 2025.

Përmbledhje e prezantimit

Artikulli 102 – konceptet kryesore

Keqpërdorimi shfrytëzues

Abuzimi përjashtues

Çmimet grabitqare

Shtrydhja e marzhit

Diskriminimi i çmimeve

Refuzimi për furnizim / Refuzimi për akses

Dëmtim i reputacionit

Udhëzimet paraprake

Artikulli 102

(sipas nenit 82)

Çdo abuzim nga një ose më shumë ndërmarrje me një pozitë dominuese në tregun e brendshëm ose në një pjesë të konsiderueshme të tij do të ndalohet si i papajtueshëm me tregun e brendshëm për sa mund të ndikojë në tregtinë midis Shteteve Anëtare.

Ky abuzim mund të përbëhet, veçanërisht, nga:

- (a) të vendosë drejtpërdrejt ose tërthorazi çmime të padrejta blerjeje ose shitjeje ose kushte të tjera të padrejta tregtare;
- (b) kufizimi i prodhimit, tregjeve ose zhvillimit teknik në dëm të konsumatorëve;
- (c) zbatimi i kushteve të ndryshme për transaksione të njëjta me palë të tjera tregtare, duke i vënë ato në një disavantazh konkurrues;
- (d) të bëjë lidhjen e kontratave të varur nga pranimi nga palët e tjera i detyrimeve shtesë të cilat, nga natyra e tyre ose sipas praktikës tregtare, nuk kanë lidhje me objektin e këtyre kontratave.

Pozicion dominues

- Pozicion i forcës ekonomike që gëzon një ndërmarrje, i cili i mundëson asaj të parandalojë ruajtjen e konkurrencës efektive në tregun përkatës, duke i dhënë fuqinë të veprojë në një masë të konsiderueshme në mënyrë të pavarur nga konkurrentët e saj, klientët e saj dhe, në fund të fundit, nga konsumatorët
- Është e rëndësishme të theksohet se një pozicion dominues nuk dënohet për se - vetëm keqpërdorimi i tij
- Një kompani mund të ketë një pozicion dominues për shkak të performancës së saj superiore pa qenë kjo e dënueshme

Si të vlerësohet pozita dominuese

- Hapi i parë – përcakto tregun përkatës – tregun e produktit dhe tregun gjeografik
- Hapi i dytë – të konstatohet nëse ndërmarrja ka një shkallë të konsiderueshme të fuqisë në treg
- Dëshmi e shkallës së fuqisë në treg:
- Pjesët e tregut – indikacioni i parë i rëndësisë së çdo ndërmarrjeje në treg në krahasim me të tjerat

Sa më e lartë të jetë pjesa e tregut, dhe sa më gjatë të mbahet ajo, aq më e mundshme është që të jetë një tregues paraprak i dominimit

Dominanca nuk ka shumë gjasa nëse pjesa e tregut e ndërmarrjes është nën 40 % në tregun përkatës

- Pengesat e hyrjes – teknike, rregullatore, qasje e privilegjuar në inpute thelbësore ose burime natyrore...
- Fuqi blerëse kundërvënëse – aftësia e klientëve për t'u kaluar shpejt te furnizuesit konkurrentë
- Forca financiare e ndërmarrjes
- Integrimi vertikal – vlerësoni në çfarë mase ndërmarrja është e pranishme në disa nivele të zinxhirit të furnizimit (integrim vertikal)

Neni 102

- Ndalohen disa forma të sjelljes unilaterale në treg
- Zbatohet vetëm për ndërmarrjet që mbajnë një pozitë dominuese në treg
- Zbatohet vetëm për sjellje abuzive
- Llojet e abuzimeve

Shfrytëzuese - konsiston në ndërmarrjen dominuese që imponon kushte tregtare të tepërta ose të padrejta ndaj partnerëve të saj komercialë, klientëve ose furnizuesve

E përjashtueshme – konsiston në ndërmarrjen dominuese që imponon strategji me qëllim detyrimin e konkurrentëve për t'u larguar nga tregu

Konkurenca mbi bazë merites

- Konkurenca duhet të jetë "në merita" dhe përdorimi i "metodave të ndryshme nga ato që rregullojnë konkurrencën normale" dëmton ruajtjen ose zhvillimin e nivelit të konkurrencës

Rasti Michelin

- Çfarë nënkupton "konkurenca normale"? Çfarë kuptohet me "meritat" në kontrast me "metodat e tjera"?
- Kuptimi që konkurenca duhet të jetë "sipas merituar" do të thotë se një ndërmarrje dominuese është në parim e lirë të konkurrojë (të fitojë pjesë tregu, të forcojë avantazhin e saj inovativ, të rrisë fitueshmërinë dhe fuqinë financiare, madje edhe të përjashtojë konkurrentët) kur avantazhet e saj konkurruese rrjedhin nga cilësia e produkteve ose shërbimeve të saj, të arritura përmes inovacionit, përsosmërisë në prodhim, efikasitetit në marketing dhe në ofrimin e shërbimeve, si dhe përmes përshtatjes së zgjuar ndaj nevojave të tregut dhe të klientëve

Keqpërdorimet shfrytëzuese

- Nuk ka një përkufizim ligjor të saktë në TFEU (Traktati për Funksonimin e Bashkimit Evropian)
- Mund të përkufizohet si praktika që sjellin një humbje të drejtpërdrejtë të mirëqenies së konsumatorit, në kontrast me abuzimet përjashtuese, të cilat dëmtojnë konsumatorët në mënyrë të tërthortë duke eliminuar konkurrencën
- Abuzimi shfrytëzues mund të marrë forma të ndryshme: çmime të tepruara, kushte tregtare të padrejta, kufizim të prodhimit, ofrim të cilësisë së dobët, diskriminim çmimesh
- Udhëzime të fundit draft të BE-së (dhe më parë parimet e prioritizimit) për abuzimet përjashtuese, por asgjë për abuzimet shfrytëzuese

Testi për çmimet e tepruara

Në *United Brands* (1971), Gjykata e Drejtësisë së BE-së prezantoi një test me dy kriterë për vlerësimin e çmimeve të tepruara sipas nenit 102(a)

- Çmimet duhet të jenë **të tepruara**: në mënyrë të konsiderueshme të pabarabarta ose të paarsyeshme në raport me kostot
- Çmimet duhet të jenë **të padrejta** në vetvete ose në krahasim me piketat referuese përkatëse (dallim i rëndësishëm dhe i vazhdueshëm)

Test për kushtet e padrejta tregtare

Në Apple Music Streaming (2024), Komisioni European përdor kriteret e mëposhtme kumulative për të përcaktuar kushtet e padrejta tregtare:

- Kushtet **vendosen njëanshëm** nga një ndërmarrje dominuese ndaj partnerëve të saj tregtarë
- Ato janë **të dëmshme** për interesat e partnerëve tregtarë ose të palëve të treta, përfshirë konsumatorët
- Ato **nuk** janë **të nevojshme** për arritjen e një qëllimi legjitim ose **nuk janë proporcionale** për atë qëllim

Rasti i keqpërdorimit shfrytëzues AKKA/LAA

AKKA/LAA (rasti latvian, vendimi i Gjykatës së Drejtësisë së Bashkimit Evropian)

AKKA/LAA është entiteti i vetëm i autorizuar në Letoni për lëshimin e licencave për performancën publike të veprave muzikore të mbrojtura nga e drejta e autorit; monopol ligjor

- AKKA/LAA kishte keqpërdorur pozicionin e saj dominues si rezultat i zbatimit të tarifave tepër të larta
- Disa tarifa të zbatuara në Letoni u krahasuan me ato të zbatuara në Shtetet Anëtare fqinje, Lituani dhe Estoni, dhe u konstatua se tarifat e zbatuara në Letoni ishin dy deri në tre herë më të larta
- U shqyrtua gjithashtu indeksi i paritetit të blerjes ("indeksi PPP") dhe u krahasuan tarifat në fuqi në rreth 20 shtete të tjera anëtare, dhe u konstatua se tarifat e pagueshme në Letoni tejkalonin me 50% deri në 100% nivelin mesatar të atyre të ngarkuara në shtetet e tjera anëtare

Rasti i keqtrajtimin shfrytëzues AKKA/LAA

Gjykata e Lartë e Letonisë

Në ankimimin e këtij vendimi, Gjykata e Lartë e Letonisë i dërgoi një numër pyetjesh Gjykatës së Drejtësisë së Bashkimit Evropian, përfshirë ndër të tjera:

- (i) nëse ishte e përshtatshme të merren parasysh tarifatat në Shtetet Anëtare fqinje, si dhe ato të zbatueshme në Shtete Anëtare të tjera të rregulluara në përputhje me indeksin PPP, për qëllimet e shqyrtimit nëse një organizatë për menaxhimin e të drejtave të autorit aplikon çmime të padrejta;
- (ii) cili është pragu mbi të cilin ndryshimi midis tarifave duhet të konsiderohet i rëndësishëm, dhe për rrjedhojë tregues i një abuzimi; dhe
- (iii) se cilat prova mund të paraqesë organizata e menaxhimit të të drejtave të autorit për të demonstruar se tarifatat nuk janë të tepruara

Rasti i keqtrajtimit shfrytëzues AKKA/LAA

Parashtrimi paraprak i Gjykatës së Drejtësisë së BE-së

Një abuzim në kuptimin e Nenit 102 të TFEU mund të qëndrojë në vendosjen e një çmimi që është i tepruar në raport me vlerën ekonomike të shërbimeve të ofruara

- Në këtë drejtim, Gjykata e Drejtësisë së BE-së vuri në dukje se pyetjet që duhet të përcaktohen janë nëse ndryshimi midis kostos së vërtetë të shkaktuar dhe çmimit të vërtetë të ngarkuar është i tepruar, dhe, nëse përgjigjja në atë pyetje është pozitive, nëse është vendosur një çmim që është i padrejtë në vetvete ose i padrejtë kur krahasohet me produktet konkurruese
- Në këtë drejtim, Gjykata e Drejtësisë vuri në dukje më tej se një metodë e bazuar në krahasimin e çmimeve të zbatuara në Shtetet Anëtare përkatëse me ato të zbatuara në Shtete të tjera Anëtare duhet të konsiderohet e vlefshme
- Gjykata e Drejtësisë gjithashtu vendosi se kur një ndërmarrje dominuese vendos tarifa që janë ndjeshëm më të larta se ato të ngarkuara në shtete të tjera anëtare dhe kur krahasimi i niveleve të tarifave është bërë në mënyrë të qëndrueshme, ajo ndryshim tregon një abuzim

Rasti i keqpërdorimit shfrytëzues AKKA/LAA

Vendimi i Gjykatës së Drejtësisë së Bashkimit Evropian

- Gjykata e Drejtësisë së BE-së vuri në dukje se një krahasim me Shtetet Anëtare fqinje nuk mund të konsiderohet jo mjaftueshëm përfaqësues vetëm sepse merr në konsideratë një numër të kufizuar Shtetesh Anëtare
- Një krahasim i tillë është i rëndësishëm me kusht që Shtetet Anëtare referuese të jenë të përzgjedhura në përputhje me kritere objektive dhe të verifikueshme, si, *ndër të tjera*, zakonet e konsumit dhe faktorë të tjerë ekonomikë e soci-kulturorë, të tillë si PBB-ja dhe trashëgimia kulturore dhe historike
- Sa i përket krahasimit të normave të zbatueshme me Shtetet Anëtare jo-fqinje, Gjykata e Drejtësisë së BE-së vendosi se një krahasim i tillë mund të shërbejë për të verifikuar rezultatet e arritura tashmë
- Megjithatë, një krahasim i tillë duhet të bëhet në mënyrë të qëndrueshme, dhe autoriteti kombëtar duhet të verifikojë nëse metoda e llogaritjes së normave në Shtetet Anëtare referuese të përzgjedhura është analoge me metodën e llogaritjes që zbatohet në Letoni

Rasti i keqpërdorimit shfrytëzues AKKA/LAA

Vendimi i Gjykatës së Drejtësisë së BE-së

- Në vlerësimin e rëndësisë së ndryshimit të normave, Gjykata e Drejtësisë së BE-së vuri në dukje se ndryshimi midis normave të aplikuara në këtë rast nuk është aq i madh sa në jurisprudencën e mëparshme mbi çmimet e tepruara
- **Nuk ekziston asnjë prag minimal mbi të cilin një tarifë duhet të konsiderohet si dukshëm më e lartë**
- Një ndryshim midis tarifave mund të konsiderohet i rëndësishëm nëse ai është si i rëndësishëm ashtu edhe i qëndrueshëm (në kontrast me përkohësinë ose episodikën) në faktet që lidhen veçanërisht me tregun në fjalë

Çmimet e larta duhet të ekzistojnë vetëm në tregjet ku barrierat e hyrjes pengojnë konkurrentët e rinj të hyjnë në treg dhe të ulin çmimet

Rasti i keqpërdorimit shfrytëzues AKKA/LAA

Vendimi i Gjykatës së Drejtësisë së BE-së

- Sa i përket pyetjes së gjykatës latviane mbi justifikimet e mundshme për zbatimin e tarifave më të larta, Gjykata e Drejtësisë së Bashkimit Evropian deklaroi se organizata për menaxhimin e të drejtave të autorit mund të mbështetet në dallime objektive midis situatës së shtetit anëtar në fjalë dhe asaj të shteteve të tjera anëtare.
- Të tilla faktorë mund të përfshijnë
  - (i) marrëdhënia midis nivelit të tarifave dhe shumës që paguhen në të vërtetë nga mbajtësit e të drejtave, dhe
  - (ii) përqindjen e tarifave që shkojnë për shpenzimet e mbledhjes, administrimit dhe shpërndarjes, në vend që të shkojnë për pagesat ndaj mbajtësve të të drejtave, dhe
  - (iii) faktore objektive që ndikojnë në kosto, si një rregullim kombëtar specifik ose veçori të tjera specifike të tregut në fjalë

Abuzimi përjashtues

- Kur një kompani në një pozitë dominuese synon të përjashtojë konkurrentët e saj me mjete të tjera përveç atyre të konkurrencës normale të bazuar në meritat
- Zakonisht në formën e çmimeve grabitqare, ngushtimit të marzhit, diskriminimit në çmime, refuzimit për furnizim, dhënies së aksesit në një facilitet thelbësor, pretendimeve mashtruese, denigrimit...
- "konkurenca mbi bazën e meriteve mund, sipas përkufizimit, të çojë në largimin nga tregu ose në marginalizimin e konkurrentëve që janë më pak efikasë dhe për rrjedhojë më pak tërheqës për klientët nga këndvështrimi i ... çmimit, zgjedhjes, cilësisë ose inovacionit"

Rasti C-413/14P, *Intel kundër Komisionit* (2017)

Kjo deklaratë sugjeron se Gjykata pranon se një metodë që, sipas përkufizimit, "nuk bazohet në meritat" megjithatë mund të mos jetë e dëmshme për konkurrencën kur ndërmarrja dominuese përjashton një konkurrent që nuk është "po aq efikas" dhe që gjithsesi do të largohet nga tregu për shkak të "meritave" të ndërmarrjes dominuese

Çmimet grabitqare

Çmimet vendosen në nivele të ulëta që nuk mbulojnë disa kosto me qëllim eliminimin e një konkurrenti nga tregu

Pasi të jenë eliminuar konkurrentët, subjekti në pozicion dominues mund të rrisë çmimet në një nivel më fitimprurës

- Testi është i nevojshëm
- Kostoja Mesatare Incrementale Afatgjatë (LRAIC) është një pikë referimi e përshtatshme
- LRAIC mund të përdoret si tregues zëvendësues për ATC
- Normalisht, vetëm çmimet nën LRAIC janë në gjendje të përjashtojnë konkurrentët efikasë nga tregu

Çmimet grabitqare

Rasti i abuzimit me pozitën dominante i Qualcomm (2019)

- Qualcomm shiti disa çipsete nën Koston e saj Mesatare Afatgjatë Incrementale (LRAIC) për dy klientë kryesorë, Huawei dhe ZTE. Dokumentet e brendshme të Qualcomm-it treguan se kjo strategji ishte hartuar për të eliminuar konkurrentin e saj kryesor në atë kohë, Icera
- Qualcomm keqpërdori pozicionin dominues
- Çmimet nën ATC: Gjykata e Përgjithshme shpjegoi se LRAIC është një pikë referimi e përshtatshme e koston në industrinë e gjysmëpërçuesve, e cila karakterizohet nga kosto të ulëta variable dhe kosto të larta fikse. Gjykata e Përgjithshme gjithashtu sqaroi se LRAIC kurrë nuk mund të tejkalojë ATC. Prandaj, duke demonstruar se çmimet e Qualcomm ishin nën LRAIC, Komisioni automatikisht demonstroi se çmimet ishin nën ATC.
- Ky qasje përputhet me udhëzimet e draftit të Komisionit mbi keqpërdorimin përjashtues, të cilat përmendin shprehimisht LRAIC si një pikë referimi të përshtatshme të koston.

Shtrydhja e marzhit

- Praktika e një kompanie vertikalisht të integruar, e pranishme si në një treg furnizimi ku mban një pozitë dominuese, ashtu edhe në një treg konkurrues shitjeje, që vendos çmimet e saj me shumicë (në treg furnizimi) në një nivel të tillë që konkurrentët e saj në tregun e shitjes nuk mund të mbulojnë kostot dhe për pasojë pësojnë humbje

Deutsche Telekom, rasti i Slovak Telekom – abuzim me pozitën dominuese

- Slovak Telekom ushtroi një ngjeshje marginale ndaj operatorëve alternativë, gjë që e bëri të pamundur përdorimin e rrjetit lokal për të ofruar shërbime me pakicë broadband në konkurrencë me Slovak Telekom pa pësuar humbje. Rrjeti lokal është kablli metalik që lidh ambientet e klientit me qarkun telefonik lokal
- Mungesa e aksesit të drejtë në rrjetin e lidhjeve lokale pati efektin e vonimit ose pengimit të hyrjes së konkurrentëve të rinj që dëshironin të shisnin shërbime broadband për klientët me pakicë

Shtrydhja e marzhit

- Gjykata e Përgjithshme konfirmoi se ngushtimi i marzhit mund të konstatohet edhe kur marzhet janë pozitive, nëse Komisioni provon se praktika e çmimeve ka të ngjarë të ketë efektin e vështirësimit të konkurrencës për rivalët, për shembull, për shkak të uljes së fitimshmërisë
- Deutsche Telekom është kompania mëmë e Slovak Telekom dhe mbahet përgjegjëse për sjelljen abuzive të nënkompanisë së saj sepse ushtroi "ndikim vendimtar" mbi politikën e saj tregtare
- Deutsche Telekom u gjobit me 31 milionë euro shtesë, pasi që që nga viti 2003, ajo (jo Slovak Telekom) ishte gjobitur për të njëjtin lloj abuzimi me pozitën dominuese. Kjo ndodhi pavarësisht faktit se abuzimi i mëparshëm kishte ndodhur në tregun gjerman.

Çmimet diskriminuese

- Neni 102 i TFEU përfshin ndër abuzimet që mund të përbëjnë keqpërdorim të pozitës dominuese, *"zbatimin e kushteve të ndryshme për transaksione të njëjta me palë të tjera tregtare, duke i vënë ato në një disavantazh konkurrues"*
- Dëshmitë e kushteve diskriminuese tregtare nuk janë të mjaftueshme për të vërtetuar një abuzim
- Rëndësia e analizës së efekteve në zbatim

Vendimi i MEO-së

- Vërtetimi se kompania dominuese i ka nënshtruar partnerët tregtarë trajtimit të pabarabartë nuk mjafton
- Në vend të kësaj, do të duhej gjithashtu të vlerësohej "të gjitha rrethanat e rëndësishme" për të përcaktuar nëse sjellja diskriminuese kishte një efekt përjashtues ndaj klientëve të furnizimit ose të shitjes, dhe do të duhej të përcaktonte seriozitetin e këtij efekti
- Ndër rrethanat e rëndësishme për këtë analizë të bazuar në efektet e trajtimit të pabarabartë të ndërmarrjes dominuese janë, për shembull, fuqia negociuese e klientëve të furnizimit ose të shitjes, kushtet dhe kohëzgjatja e marrëveshjeve diskriminuese, ekzistenca e një strategjie përjashtuese dhe, veçanërisht, ndikimi i praktikës diskriminuese në kostot e klientëve përkatës

Refuzimi për furnizim/Refuzimi për akses

- Për një refuzim furnizimi që të përbëjë një abuzim me një pozitë dominuese sipas nenit 102 të TFEU, ai duhet:
  - (i) të përfshijë një produkt ose shërbim të domosdoshëm,
  - (ii) të çojë me gjasë në eliminimin e të gjithë konkurrencës në një treg të mëtejshëm dhe
  - (iii) të mos jetë objektivisht i justifikuar
- Kushtet Bronner zbatohen vetëm nëse infrastruktura është
  - (i) zhvilluar nga ndërmarrja në pozicion dominues vetëm për nevojat e biznesit të saj dhe
  - (ii) në pronësi të asaj ndërmarrjeje

Refuzimi për furnizim/Refuzimi për akses

Vendimi i CJEU për Google Android Auto (2025)

- Gjykata e Drejtësisë së BE-së vlerësoi se platforma Android Auto e Google nuk ishte zhvilluar vetëm për nevojat e biznesit të saj, pasi qasja ishte e hapur për palë të treta
- Si rezultat, kërkesa e domosdoshëmrisë në testin e refuzimit për furnizim sipas kriterëve Bronner nuk zbatohet
- Premisa ligjore ishte se refuzimi i Google për të siguruar ndërveprimin midis platformës së tij Android Auto dhe aplikacioneve të palëve të treta (si JuicePass) nënkupton një refuzim për t'u dhënë palëve të treta (si Enel X) akses në *infrastrukturën* e vet (digjitale) të kompanisë dominuese dhe se, për rrjedhojë, mund të krahasohet me refuzimin në fjalë në rastin *Bronner*

Refuzimi për furnizim/Refuzimi për akses

- Mendimi i AG Medina

"ndërmarrja dominuese ka zhvilluar infrastrukturë jo vetëm për nevojat e biznesit të saj, por me qëllim t'u mundësojë ndërmarrjeve të treta të përdorin atë infrastrukturë"

- Gjykata vendosi se refuzimi i një ndërmarrjeje të palës së tretë, e cila ka zhvilluar një aplikacion, për të dhënë akses në një platformë "mund të përbëjë keqpërdorim të një pozite dominuese, edhe pse ajo platformë digjitale nuk është e domosdoshme për funksionimin komercial të aplikacionit në fjalë në një treg të mëtejshëm"

Vendimi i Gjykatës së Përgjithshme në çështjen Google Shopping

- Një kufizim i aksesit do të ishte abuziv "kur ndërmarrja dominuese zhvillon një input me qëllim të deklaruar për ta ndarë gjerësisht me palë të treta, por më vonë nuk siguron akses ose kufizon aksesin në atë input."

Dëmtim i reputacionit

- Denigrimi është një formë abuzimi përjashtues kur praktikohet nga një kompani në një pozitë dominuese - ai konsiston në diskreditimin publik të një konkurrenti ose të produkteve apo shërbimeve të tij

2024 – abuzimi me pozitën dominuese

Teva shpërndau informacione mashtruese për konkurrentin duke synuar palët kyçe të interesuara, përfshirë mjekët dhe autoritetet kombëtare përgjegjëse për vendimet e çmimeve dhe rimbursimit, duke theksuar ndryshime përbërëse klinikisht të parëndësishme midis dy produkteve konkurruese dhe duke nxjerrë përfundime mashtruese nga përvojat me substanca të tjera të lidhura me glatiramerin, të cilat nuk lidhen me produktin GA të Synthon-it

Udhëzimet e Projektit – abuzimet përjashtuese

- Ndryshe nga Neni 101 dhe kontrolli i bashkimit, aktualisht nuk ka udhëzime të Komisionit për Nenin 102
- Qëllimet:

Qëllimi i Komisionit me udhëzimin e ri është të nxjerrë përvojën e zbatimit të nenit 102 në një qasje të zbatueshme të bazuar në efektet, që siguron siguri ligjore dhe sistematizon jurisprudencën e pasur dhe komplekse

Të ofrohen udhëzime operative për ndërmarrjet dominuese si një mënyrë për të lehtësuar vetëvlerësimin dhe për të nxitur përputhshmërinë, në dobi të të gjitha palëve të interesuara, përfshirë konsumatorët dhe bizneset e BE-së,

Të nxirren mësim nga jurisprudenca e Gjykatave dhe nga përvoja e gjerë e zbatimit të Komisionit për të promovuar një qasje të zbatueshme të bazuar në efektet, e cila është thellësisht e mbështetur në mendimin ekonomik dhe kontribuon në një zbatim të fortë dhe efektiv të Nenit 102

Udhëzimet paraprake

Struktura e udhëzimeve të draftit:

- 1)Hyrje (qëllimi i zbatimit të ligjit të konkurrencës, nocioni i gjerë i mirëqenies së konsumatorit dhe përjashtimit)
- 2)Dominanca (dominanca e një firme të vetme, dominanca kolektive)
- 3)Parimet e përgjithshme (vlerësim me dy kritere: (i) sjellja devijon nga konkurrenca në thelb; dhe (ii) sjellja është në gjendje të shkaktojë efekte përjashtuese)
- 4)Kategori specifike të sjelljes: a) Sjellje që i nënshtrohen një testi ligjor specifik (marrëveshje ekskluzive; lidhje dhe paketim; refuzimi për furnizim; çmime grabitqare; ngjeshje e marzhit)
b) Sjellje pa test ligjor specifik (zbritje me kushte; zbritje për produkte të shumta; vetë-preferencë; kufizime të aksesit)
- 5)Justifikime objektive

Udhëzimet paraprahe

Udhëzimet janë organizuar rreth nocionit të konkurrencës në meritë, i cili është qendror në jurisprudencën e fundit.

'Kufizimet e papërpunuara', 'praktikat që supozohet se janë abuzive', 'abuzimet me teste ligjore specifike' dhe 'llojet e tjera të abuzimeve pa test ligjor' janë të gjitha mënyra për të identifikuar sjellje unilaterale që nuk lidhen me meritat.

- Për sjellje të tjera, listë elementësh që mund të jenë të rëndësishëm në analizë, p.sh. shkelje e ligjeve të tjera kur ndikon në parametrat e konkurrencës, sjellje mashtruese, përjashtimi i konkurrentëve hipotetikë si efikasë

Udhëzimet paraprake

Aftësia për të prodhuar efekte përjashtuese

- Kuptimi i gjerë i përjashtimit: reduktimi i aftësisë ose nxitjes së konkurrentëve aktualë ose potencialë për të ushtruar kufizim konkurrues - përjashtim i plotë, marginalizim, rritje e barrierave për hyrje ose zgjerim, kufizime në rritjen e konkurrentëve, ...
- Shkaktaria / atribuueshmëria: nuk është e nevojshme të provohet se sjellja është shkaku i vetëm i efekteve përjashtuese; mjafton të përdoret si krahasues për të vendosur atribuueshmërinë një skenar i besueshëm që do të ishte realizuar në mungesë të sjelljes (p.sh. analiza e tregut para / pas zbatimit të sjelljes)
- Modulimi i barrës dhe standardit të provës

Udhëzimet paraprake

Justifikimet objektive

- Udhëzimet e draftit bëjnë dallimin midis:
- Mbrojtja e nevojës objektive
- bazuar në prova që një sjellje e ndërmarrjes dominuese ishte objektivisht e nevojshme për të arritur një qëllim të caktuar, p.sh. shëndetin publik, sigurinë, ose mbrojtjen e ndërmarrjes dominuese kundër konkurrencës së pandershme
- mund të pranohet vetëm nëse efektet reale ose potenciale përjashtuese që rrjedhin nga sjellja janë proporcionale me qëllimin e pretenduar të nevojshëm

Udhëzimet paraprake

- Mbrojtja e efikasitetit
- Efektet përjashtuese që rrjedhin nga sjellja e ndërmarrjes dominuese kompensohen, madje tejkalohen, nga avantazhet e efikasitetit që gjithashtu përfitojnë konsumatorët
- Fakti që një sjellje ka potencial të lartë për të shkaktuar efekte përjashtuese ose është një kufizim i pastër duhet t'i jepet peshë e duhur në ushtrimin e balancimit
- Ngarkesa e provës për justifikimet objektive bie mbi ndërmarrjen dominuese

Udhëzimet paraprake

Udhëzimet paraprake parashikojnë standarde të ndryshme të provës dhe supozime ligjore në varësi të kategorisë së sjelljes së ndërmarrjes dominuese:

- **Kategoria 1 – Parimet e Përgjithshme:** Zbatohet për sjellje që nuk mbulohen nga asnjë nga kategoritë e tjera. Komisioni Evropian duhet të demonstrojë si largimin nga konkurrenca në merita, ashtu edhe aftësinë për të shkaktuar efekte përjashtuese;
- **Kategoria 2 – Testet specifike ligjore:** Përfshin praktika si marrëveshjet ekskluzive të furnizimit ose blerjes, zbritjet për ekskluzivitet, çmimet grabitqare, shtrydhja e marzhit dhe disa forma të lidhjes. Kjo sjellje supozohet se largohet nga konkurrenca në bazë të meriteve dhe ka efekte përjashtuese, megjithatë kjo supozim mund të kundërshtohet nga kompania dominuese.
- **Kategoria 3 – Kufizimet e papërpunuara:** Përfshin sjellje pa asnjë arsyetim ekonomik përveç kufizimit të konkurrencës, si p.sh. pagesa e klientëve për të vonuar ose anuluar lansimin e produkteve konkurruese. Këto supozohen abuzive, me mundësi të kufizuara për kundërshtim.
- Projektudhëzimet gjithashtu parashikojnë që ndërmarrjet dominuese mund të mbrojnë sjelljen e tyre duke demonstruar se ajo është objektivist e justifikuar ose se efikasitetet e saj pro-konkurruese tejkalojnë efektet e saj anti-konkurruese.

Udhëzimet paraprake

Type of conduct	Presumption of exclusionary effects	Need to demonstrate exclusionary effects	Does it amount to competition on the merits?
Naked restrictions	✓ ✓		No
Exclusive dealing (including exclusivity rebates)	✓		No
Predatory pricing	✓		No
Some tying (<i>Hilti, Tetrapak?</i>)	✓		No
Other tying (<i>Microsoft, Android?</i>)		✓	No
Margin squeeze (negative spread: $p < w$)	✓		No
Margin squeeze (positive spread: $p - w < c$)		✓	No
Refusal to deal		✓	No
Other access restrictions		✓	To be assessed
Conditional rebates (other than exclusivity rebates)		✓	To be assessed
Self-preferencing		✓	To be assessed

Udhëzimet paraprake

Duke reflektuar mbi Udhëzimet Paraprake

- Pak ekonomi: braktisja e koncepteve të disa teorive të dëmit dhe e përjashtimit anti-konkurrues; pak referenca ndaj parimeve dhe teorive ekonomike; praktika me efekte të ngjashme trajtohen ndryshe: kthim te një qasje e bazuar në formë? Ndoshta supozimet nuk nënkuptojnë domosdoshmërisht më pak ekonomi (përkundrazi, ato mundësojnë një ekonomizim të burimeve të zbatimit)
- Interpretim selektiv i jurisprudencës? (mungon parimi i konkurrentit po aq efikas)
- A do ta pranojnë Gjykatat një përmbysje *de facto* të barrës së provës?

Faleminderit

Savska cesta 41/XIV, Zagreb www.aztn.hr agencija.ztn@aztn.gov.hr

Bashkë-financuar nga Bashkimi Evropian

Vlerësimi i justifikimeve objektive dhe i mbrojtjeve të efikasitetit sipas Nenit 102 të TFEU

Davor Lekić
Autoriteti i Konkurrencës i Sllovenisë
Mendimet e shprehura janë vetëm të
miat.

Hyrje & Konteksti Ligjor

- **Tema:** Mbrojtjet në dispozicion të një ndërmarrjeje dominuese *pasi* veprimtaria e saj vlerësohet si abuzive.
- **Sfida e nenit 102:**
  - **Një heshtje tekstuale:** Ndryshe nga Neni 101, Neni 102 i TFEU nuk ka asnjë klauzolë përjashtimi të shprehur. Jurisprudenca e hershme ishte kundër idesë së justifikimit të një "abuzimi".
  - **Krijimtaria gjyqësore:** Gjykata e Drejtësisë së Bashkimit Evropian (CJEU) zhvilloi "justifikimin objektiv" si një parim të pashkruar, të brendshëm të ligjit.
  - **Gjetja e një ekuilibri:** Kjo ishte e nevojshme për të balancuar "përgjegjësinë e veçantë" të një ndërmarrjeje dominuese që të mos dëmtojë konkurrencën me të drejtën e saj për t'u angazhuar në "konkurrencë në bazë të meriteve".

Dy kategoritë themelore të mbrojtjes

Udhëzimet e Projektit (Kapitulli 5) ofrojnë një kornizë të qartë. Sjellja e një ndërmarrjeje dominuese mund të justifikohet në dy mënyra kryesore:

1. Mbrojtja e Nevojës Objektive

- Sjellja është objektivisht e nevojshme për të arritur një qëllim të caktuar.
- *Shembull: siguria (Hilti), shëndeti publik (Hilti), teknik (Google Shopping), interesi i ligjshëm komercial i ndërmarrjes (tregtia e drejtë (United Brands), konkurrenca e padrejtë (Google Shopping), reagimi ndaj veprimeve të partnerëve të biznesit (Sot. Lelos).*

Mbrojtja duhet të jetë **proporcionale** me qëllimin e pretenduar të nevojshëm, që përfshin gjithashtu vlerësimin e mjeteve më pak kufizuese për arritjen e këtij qëllimi. (Servizio Elettrico Nazionale, Google Android).

2. Mbrojtja e Efikasitetit

- Efektet pro-konkurruese të sjelljes (efikasitetet) tejkalojnë efektet anti-konkurruese të saj.

Kërkohet të demonstrohet se efektet përjashtuese që rrjedhin nga sjellja e ndërmarrjes dominuese janë balancuar, ose madje tejkaluar, nga avantazhet në efikasitet që gjithashtu përfitojnë konsumatorët. (BA, Post Danmark)

- Sa e suksesshme do të jetë mbrojtja varet nga natyra e shkeljes (pragu më i lartë për kufizimet e papërpunuara)
- *Shembull: Fitim i ekonomive të shkallës, që çon në çmime më të ulëta për konsumatorët.*
- Proporcionaliteti i përfshirë në testin me 4 pjesë.

Ngarkesa ligjore për të dy mbrojtjet bie mbi ndërmarrjen dominante

Mbrojtja 1: Nevoja objektive

- **Testi Ligjor:** Ndërmarrja dominuese duhet të demonstrojë se sjellja e saj ishte "objektivisht e nevojshme për të arritur një qëllim të caktuar".
- **Kategoritë e Justifikimit:**
  - **Justifikime teknike:** p.sh., ruajtja e integritetit ose performancës së produktit (*Microsoft* - refuzuar).
  - **Interesi/Siguria Publike:** p.sh., mbrojtja e shëndetit publik (*Hilti, Tetra Pak II* - refuzuar sepse është roli i autoriteteve publike, jo i firmave dominuese).
    - **"Konsiderata tregtare të ligjshme":**
      - Mbrojtja kundër konkurrencës *së padrejtë*.
      - Përgjigjja ndaj porosive jo të zakonshme të klientit (*United Brands* - refuzuar).
      - *Përgjigje ndaj veprimeve të partnerëve të biznesit, porosi të pazakonta (Sot. Lelos).*
- **Testi:** Sjellja duhet të jetë e domosdoshme dhe efektet përjashtuese proporcionale me qëllimin e ndjekur.

Konsideratat për shëndetin publik, sigurinë ose interesin tjetër publik janë jashtëzakonisht të rralla (Hilti)

Komisioni, në Udhëzimet Paraprake në këtë drejtim, sheh një rol për përmirësimin e rezistencës së Bashkimit, për të reduktuar varësitë dhe për të zbutur mungesat dhe ndërprerjet në zinxhirin e furnizimit (qëllimet e politikave) (shënim 355).

Mbrojtja 2: Mbrojtja e Efikasitetit

- Ky mbrojtje i lejon një firme dominuese të justifikojë në mënyrë prima facie sjellje abuzive duke provuar efikasitete të konsiderueshme pro-konkurruese që balancojnë, ose madje tejkalojnë, efektet *anti-konkurruese*.
- "Qasje më ekonomike" e treguar nga ndërmarrja. Ajo pranon se disa sjellje kufizuese mund të jenë në fund të fundit të mira për konsumatorët. Kompania ka të gjitha provat për ta treguar këtë.
- Ai i nënshtrohet një testi rigoroz, katër-pjesësh e kumulativ, që në masë të madhe pasqyron nenin 101(3) të TFEU.
- **Natyra kumulative:** Një ndërmarrje duhet të përmbushë të katër kushtet. Dështimi në ndonjë pikë të vetme do të thotë që e gjithë mbrojtja shembet.
- Kjo standarde e lartë e bën atë një mbrojtje të fundit, veçanërisht për sjellje që supozohet të jetë e dëmshme. Nëse sjellja ka potencial të lartë për të shkaktuar efekte përjashtuese ose nëse bëhet fjalë për një kufizim të pastër, kjo do të thotë se duhet të plotësohen kritere më të larta për të provuar këtë mbrojtje.
- **Kërkesa kryesore:** Përfitimet *duhet* t'u kalojnë konsumatorëve.

Testi me katër pjesë për efikasitetet

Për të pasur sukses një mbrojtje për efikasitet, ndërmarrja dominante DUHET të provojë **të katër** kushtet kumulative (Pas Danimarkës):

1. **Fitimet kundërveprojnë dëmin:** Përfitimet nga efikasiteti duhet të kundërveprojnë çdo efekt të mundshëm negativ mbi konkurrencën dhe konsumatorët.
2. **Përfitimet shkaktohen nga sjellja:** Efikasitetet duhet të jenë rezultat i drejtpërdrejtë i sjelljes abuzive.
3. **Sjellja është e domosdoshme:** sjellja duhet të jetë e *nevojshme* për arritjen e atyre përfitimeve (dmth. nuk ekzistojnë mjete më pak kufizuese).
4. **Moseliminimi i konkurrencës:** sjellja nuk eliminon konkurrencën efektive.

Ngarkesa dhe standardi i provave

Një peizazh në ndryshim dhe të moduluar

- **Ngarkesa Fillestare:** Autoriteti ose pretendenti mban ngarkesën fillestare për të provuar një rast prima facie të keqpërdorimit.
  - Dëshmitë duhet të jenë "mjaft serioze, të sakta dhe të qëndrueshme".
  - Mjafton të tregohet se sjellja *të paktën* është *në gjendje* të shkaktojë një efekt përjashtues, i cili mund të jetë potencial, jo vetëm aktual.
- **Kthimi i barrës së provës:** Pasi të jetë krijuar një rast prima facie, barra e provës kalon te ndërmarrja dominuese.
- Subjekti atëherë mban të gjithë barrën ligjore për të provuar në mënyrë proaktive çdo justifikim objektiv ose mbrojtje për efikasitet që pretendon. (*Microsoft, Post Danmark II*).
  - Ngarkesa nuk ndryshon.

Kujtesë e shpejtë

Udhëzimet paraprake të Komisionit për vitin 2024 prezantojnë një sistem me tre nivele për vlerësimin e barrës fillestare të provës së autoritetit në lidhje me shkeljen:

1. **"Kufizimet e papërkthyer"**
  - Sjellje pa asnjë arsyetim të besueshëm përveçse për të kufizuar konkurrencën.
  - Efektet përjashtuese supozohen fuqishëm; justifikimi është "shumë i pamundur".
2. **"Pretendime të buta"**
  - Sjellje me potencial të lartë për efekte përjashtuese (p.sh., zbritjet ekskluzive, lidhja e produkteve).
  - Aftësia e efekteve supozohet; barra i takon firmës për të kundërshtuar këtë supozim.
3. **Analiza e plotë e efekteve**
  - Për çdo sjellje tjetër (p.sh., zbritjet jo-ekskluzive, preferimi vetë-ofrues), nuk zbatohet asnjë supozim.
  - Ngarkohet plotësisht Komisioni të demonstrojë aftësinë e efekteve përjashtuese.

Standardi i provave në mbrojtje

- **Standardi i provave:** Ndërmarrja duhet të ofrojë një **trup provash bindëse dhe të qëndrueshme**. (Gjenrikat)
  - **JO i mjaftueshëm:** "Kërkesa të paqarta, të përgjithshme dhe teorike".
  - Dëshmitë duhet të jenë specifike, të verifikueshme dhe relevante për sjelljen dhe tregun specifik.

Ndërmarrja është në gjendje, ose supozohet të jetë në gjendje të sigurojë prova të tilla (p.sh. dokumente të brendshme të kohës)

- **Elementi subjektiv** (i qëllimshëm ose i rastësishëm): Jo i rëndësishëm (Generics).

Instrumenti Kryesor Gjyqësor: Proporcionaliteti

Ideja themelore: Një parim i përgjithshëm i së drejtës së BE-së që siguron se edhe kur ndiqet një objektivi i ligjshëm, mjetet e përdorura nuk janë më kufizuese për konkurrencën sesa janë absolutisht të nevojshme.

1. **A është sjellja e përshtatshme** për të arritur qëllimin e pretenduar (nevojshmëria ose efikasiteti)?
2. **A është sjellja e domosdoshme, e nevojshme (mënyra më pak kufizuese)** për atë qëllim?
  - Ky është testi i "mjeteve më pak kufizuese".
  - A mund të kishte arritur ndërmarrja të njëjtin qëllim legjitim (p.sh., siguri, efikasitet) me një metodë që do të ishte *më pak* e dëmshme për konkurrencën?

Nëse do të ishte në dispozicion një mjet më pak kufizues, mbrojtja dështon.

- **Doktrina *Wouters*:**

- Rasti *Wouters* (Neni 101) vendosi një test proporcionaliteti për rregullat që ndjekin një objektiv të ligjshëm.
- Gjykata e Drejtësisë së Bashkimit Evropian ka konfirmuar se kjo doktrinë mund të aplikohet edhe për sjellje unilaterale sipas nenit 102.

Shembull i fundit: Në çështjen *European Superleague Company*, rregullat e FIFA-s/UEFA-s për miratimin paraprak të garave të reja dështuan në këtë test proporcionaliteti.

Jurisprudenca

- ***Wouters (2002)***: Rasti themelor. Gjykata e Drejtësisë së BE-së (CJEU) vendosi se një rregull i Shoqatës së Avokatëve të Holandës që ndalonte avokatët të bashkëpunonin me kontabilistë, megjithëse ishte kufizues, **nuk** shkelte ligjin e konkurrencës. Kjo sepse ai ndiqte një **objektiv legjitim** (mbrojtjen e etikës profesionale dhe konfidencialitetit të klientit) dhe kufizimi ishte **i përshtatshëm** dhe i nevojshëm për ta arritur atë. Kjo krijoi "doktrinën Wouters."
- ***European Superleague Company (2023)***: Ky rast vuri në pikëpyetje rregullat e FIFA-s dhe UEFA-s që u jepnin atyre pushtet ekskluziv për të miratuar gara të reja futbollit. Gjykata e Drejtësisë së BE-së vendosi se këto rregulla ishin një **abuzim me një pozitë dominuese** (Neni 102) dhe një kartel i paligjshëm (Neni 101). Gjykata konstatoi se ky pushtet nuk udhëhiqej nga kriteret transparente, objektive ose proporcionale, duke e bërë kufizimet arbitrare dhe të pabazuara. Vendimi përmend shprehimisht kornizën *Wouters*, duke konfirmuar rëndësinë e saj.

- ***Unioni Ndërkombëtar i Patinazhit (ISU) (2023)***: U sfiduan rregullat e ISU-së që vendosnin sanksione të rënda, që i mbyllnin karrierën, për atletët që merrnin pjesë në ngjarje të paautorizuara. Gjykata e Drejtësisë së BE-së konstatoi se këto rregulla ishin një kufizim i konkurrencës "në objektiv". Sanksionet u konsideruan të papërpjesëtueshme dhe sistemi i autorizimit nuk ishte transparent, duke theksuar se edhe organet sportive me qëllime të ligjshme duhet të veprojnë në mënyrë të përpjesëtueshme.
- ***Royal Antwerp FC (2023)***: Ky rast shqyrtoi rregullat e UEFA-s për "lojtarë të rritur në vend", të cilat kërkonin që klubet të kenë një numër minimal lojtarësh të trajnuar në vend. Gjykata e Drejtësisë së BE-së pranoi objektivin e ligjshëm për promovimin e trajnimit të të rinjve, por deklaroi se rregullat mund të ishin ende të paligjshme nëse nuk ishin **proporcionale**. Rasti u kthye në gjykatën kombëtare për të vlerësuar nëse masa më pak kufizuese mund të arrinin të njëjtin qëllim.

Microsoft (T-201/04)

- **Sjellje:** Lidhja e Windows Media Player (WMP) me sistemin operativ Windows – kategoria e dytë e veprimeve abuzive
- **Kërkesa e Mbrojtjes (Efikasiteti):**
  - Lidhja krijoi efikasitete teknike.
  - Kjo rezultoi në një "produkt teknik superior."
  - Ishte "evolucioni normal" i produktit.
- Mbrojtja **REFUZOHEJ.**
  - **Ngarkesa e provës:** Microsoft dështoi të paraqesë prova specifike dhe bindëse për efikasitetet e pretenduara.
  - **Proporcionaliteti:** Edhe sikur të kishte përfitime, dëmi përjashtues ishte i papërpjesëtueshëm. Mjete më pak kufizuese (p.sh., shitja e Windows pa WMP) ishin qartë të disponueshme.

Post Danmark II

- **Zbatimi:** Një skemë rimbursimi me efekt prapa.
- **Kërkesa e Mbrojtjes (Efikasiteti):** Skema i mundësoi *Post Danmark* të realizojë ekonomitë e shkallës dhe të ofrojë çmime më të ulëta, duke përfituar konsumatorët.
- **Vendimi i Gjykatës së Drejtësisë së Bashkimit Evropian:**
  - Konfirmoi se mbrojtja e efikasitetit është e vlefshme *në parim*.
  - Formalisht u vendos testi me katër pjesë.
  - **Dërgoi çështjen përsëri te gjykata kombëtare** (dmth. ju) për të vlerësuar *provat* kundër këtij testi me katër pjesë.

Google Shopping

- **Sjellje:** Vetë-preferencë (preferimi i shërbimit të vet të krahasimit të blerjeve në rezultatet e përgjithshme të kërkimit).
- **Kërkesa e Mbrojtjes (Nevoja Objektive / Efikasiteti):**
  - Sjellja ishte "në mënyrë objektive e nevojshme" për të përmirësuar cilësinë e shërbimit të saj të kërkimit për konsumatorët.
  - Ishte një dizajn produkti që rriste efikasitetin.
- Mbrojtja **U RREZUAR.**
  - **Proporcionaliteti / Mjetet më pak kufizuese:** Sjellja *nuk* ishte e *nevojshme*. Google mund të kishte aplikuar algoritmet e saj për përmirësimin e cilësisë në të gjitha shërbimet e krahasimit të blerjeve (përfshirë konkurrentët), jo vetëm në shërbimin e vet.
  - Testi i "mjeteve më pak kufizuese" dështoi.

Justifikimet në Ekonominë Dixhitale

Standardi i Lartë për Nevojën Teknike

- Kompanitë dominuese teknologjike shpesh përdorin justifikime bazuar në sigurinë e përdoruesit, privatësinë e të dhënave ose integritetin teknik.
- GJBE ka vendosur një standard jashtëzakonisht të lartë për këto mbrojtje.
- Në rastin *Alphabet/Google Android Auto*, Gjykata vendosi se refuzimi për të dhënë ndërveprueshmëri mund të justifikohet vetëm nëse:
  - Miratimi i tij do të kompromentonte **integritetin ose sigurinë** e platformës, ose
  - Ishte **teknikisht e pamundur** të zhvillohej një zgjidhje.
- Vetëm kostoja ose vështirësia në zhvillim **nuk** janë një justifikim objektiv.

Ndërveprimi me Ligjin për Tregjet Dixhitale (DMA)

- DMA është një mjet rregullator *ex-ante* që funksionon paralelisht me zbatimin e Nenit 102.
- Ai vendos një sërë detyrimesh dhe ndalimesh të drejtpërdrejta për "gatekeepers" të caktuar (p.sh., pa vetë-preferencë, pa lidhje të detyrueshme).
- DMA parashikon baza shumë të ngushta për justifikim dhe nuk përmban një mbrojtje të gjerë, të bazuar në efikasitet ekonomik.

Ndikimi i mundshëm: Rregullat e repta, për se, të DMA-së mund të "ndotin" analizën më të nuancuar të Nenit 102. Mund të bëhet shumë më e vështirë për një gatekeeper që të argumentojë se sjellja që shkel DMA-në është e justifikuar sipas Nenit 102.

Mbrojtje e mundshme tjetër: Doktrina e kufizimeve ndihmëse

- **Koncepti Thelbësor:** Një kufizim që potencialisht është anti-konkurrues në izolim mund të bjerë jashtë fushës së ligjit të konkurrencës nëse është "drejtpërdrejt i lidhur dhe i nevojshëm" për një transaksion kryesor, jo-kufizues.
- **Testi i Rreptë (nga jurisprudenca e nenit 101, *Booking.com*):** Gjykata e Drejtësisë së BE-së së fundmi sqaroi testin në kontekstin e nenit 101.
  1. **Nevoja objektive:** Operacioni kryesor duhet të jetë **i pamundur** për t'u zbatuar pa kufizim. Nuk mjafton që ai të ishte "më pak fitimprurës". Gjykata refuzoi "parandalimin e përfitimit të padrejtë" si një justifikim të mjaftueshëm në vetvete.
  2. **Proporcionaliteti:** Kufizimi duhet të jetë mjeti më pak kufizues i disponueshëm për të arritur objektivin.

Rëndësia për Nenin 102:

- Doktrina zakonisht nuk aplikohet në të njëjtën mënyrë, pasi Neni 102 ka të bëjë me sjellje unilaterale.
- Megjithatë, logjika themelore është shumë e ngjashme me **Mbrojtjen e Nevojës Objektive**.
- Standardi i lartë i vendosur nga *Booking.com* forcon pragun e lartë për nevojën objektive sipas Nenit 102, siç shihet në raste si *Google/Android Auto* ku kërkohet *pamundësi* teknike.
- Thelbësore, ky analizë është i ndryshëm nga mbrojtja e efikasitetit; nuk përfshin balancimin e efekteve pro- dhe anti-konkurruese.

Pikat kryesore

1. **Mbrojtjet janë një standard i lartë, jo një rrugëdalje.** Abuzimi *prima facie* tashmë është i vendosur.
2. **Ngarkesa e provës është e lartë dhe kurrë nuk ndryshon.** Ndërmarrja dominuese duhet të mbështesë pretendimet e saj me prova bindëse dhe të qëndrueshme.
3. **Proporcionaliteti është një mjet kritik.** "A kishte një mënyrë më pak kufizuese për të arritur të njëjtin qëllim legjitim?" Nëse përgjigjja është po, mbrojtja dështon.
4. **Vlerësoni provat, jo vetëm argumentin.** Pretendimet e paqarta për "efikasitet" ose "siguri" janë të pamjaftueshme pa të dhëna specifike dhe të verifikueshme.

Studime Rasti

(fiktive)

*Trajnim në Ligjin Evropian të Konkurrencës
për gjyqtarët nga Kosova*

Dr. Małgorzata Kozak

Bashkë-financuar nga Bashkimi Evropian

Formati i përgjithshëm

1. Ndarja e grupeve

Ju do të ndaheni në grupe tematike që korrespondojnë me hapat analitikë sipas Nenëve 101, 102 dhe vlerësimit të dëmeve.

3. Prezantimi i analizës së grupit

Më pas, çdo grup do të ketë **5–7 minuta** për të **prezantuar analizën e tij** para pjesëmarrësve të tjerë, e ndjekur nga një **përmbledhje e shkurtër dhe një diskutim i përbashkët**.

2. Diskutim i brendshëm

Çdo grup do të ketë **5–7 minuta** për të diskutuar brenda grupit hapat e caktuar

4. Diskutim plenar

Do të përmbledhim diskutimin

Utrecht University

Studimi i rastit nr. 1

Karteli i vajit të ngrënshtëm

Dr. Małgorzata Kozak

Korniza e Nenit 101: pesë hapa kumulativë

1. A janë të përfshira angazhime?

2. A ekziston koluzion midis atyre ndërmarrjeve?

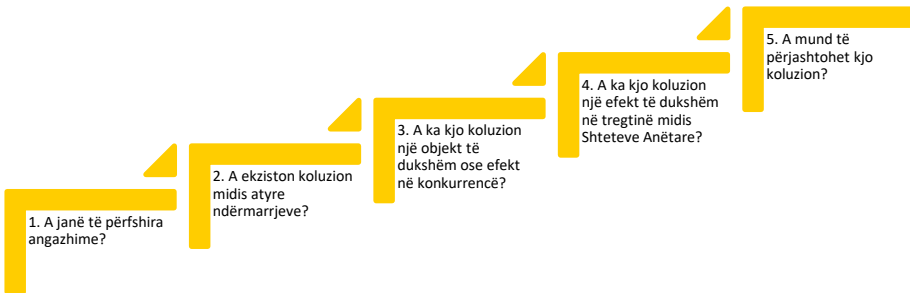
3. A ka kjo koluzion një objekt të dukshëm ose efekt në konkurrencë?

4. A ka kjo koluzion një efekt të dukshëm në tregtinë midis Shteteve Anëtare?

5. A mund të përjashtohet kjo koluzion?

Katër grupe që korrespondojnë me hapat: 2, 3, 4 dhe 5

1 A ka koluzion midis ndërmarrjeve? Në çfarë formë është koluzioni?

2 A ka kjo koluzion një objekt të dukshëm ose efekt në konkurrencë?

3 A ka kjo koluzion një efekt të dukshëm në tregtinë midis Shteteve Anëtare?

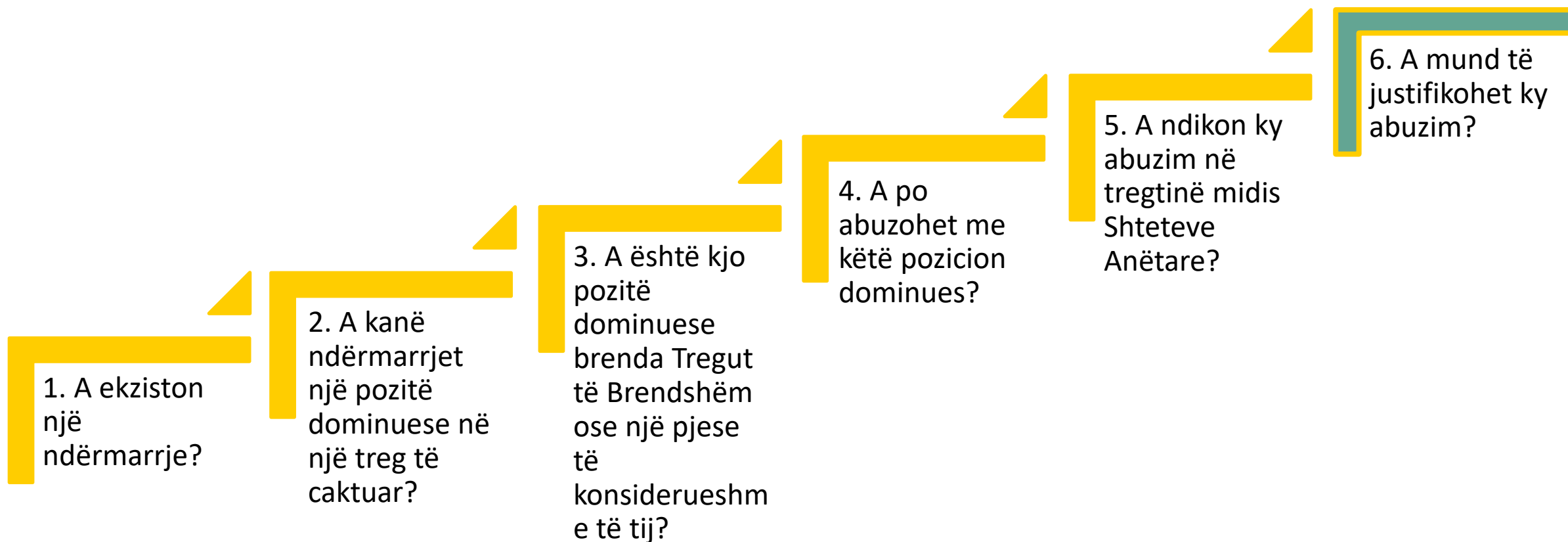
4 A mund të përjashtohet koluzioni sipas nenit 101(3)?

Studim rasti nr. 2

Keqpërdorimi i pozitës dominuese

Korniza e Nenit 102: 5 hapa kumulativë + 1 tjetër

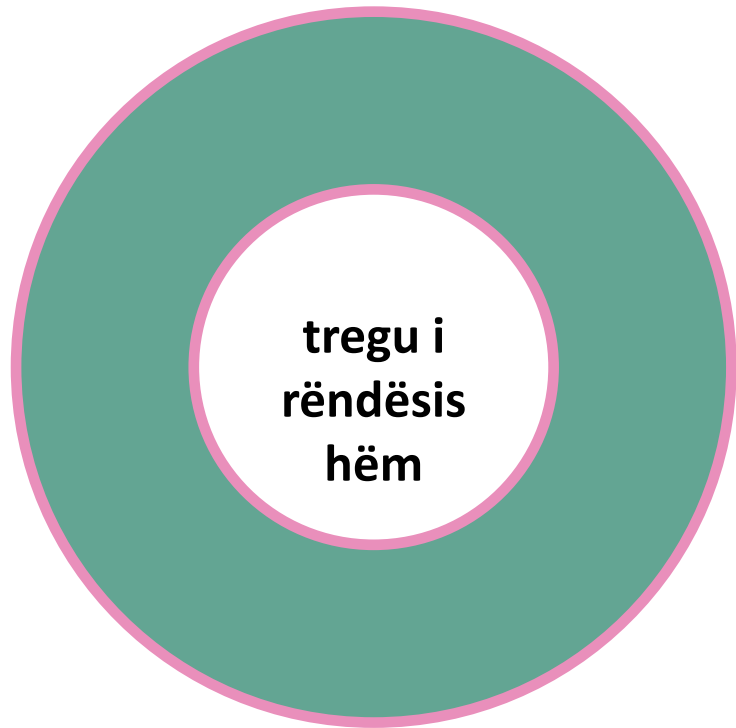

Katër grupe që korrespondojnë me Hapat: 2, 3+5 dhe 4

- 1 Çfarë lloj tregu të rëndësishëm është?
- 2 A mban GoldenHarvest një pozicion dominues?
- 3 A është pozita dominuese brenda Tregut të Brendshëm ose një pjesë e konsiderueshme e tij, dhe a ndikon sjellja në tregtinë midis Shteteve Anëtare?
- 4 A po abuzohet pozita dominuese përmes praktikave të çmimeve?
- 5 A po abuzohet pozita dominuese me praktika të lidhjes së produkteve të ndryshme?

Qasje dyfazore për të përcaktuar dominancën

Faza 1: përkufizimi i tregut

Faza 2: vlerësimi i fuqisë së tregut

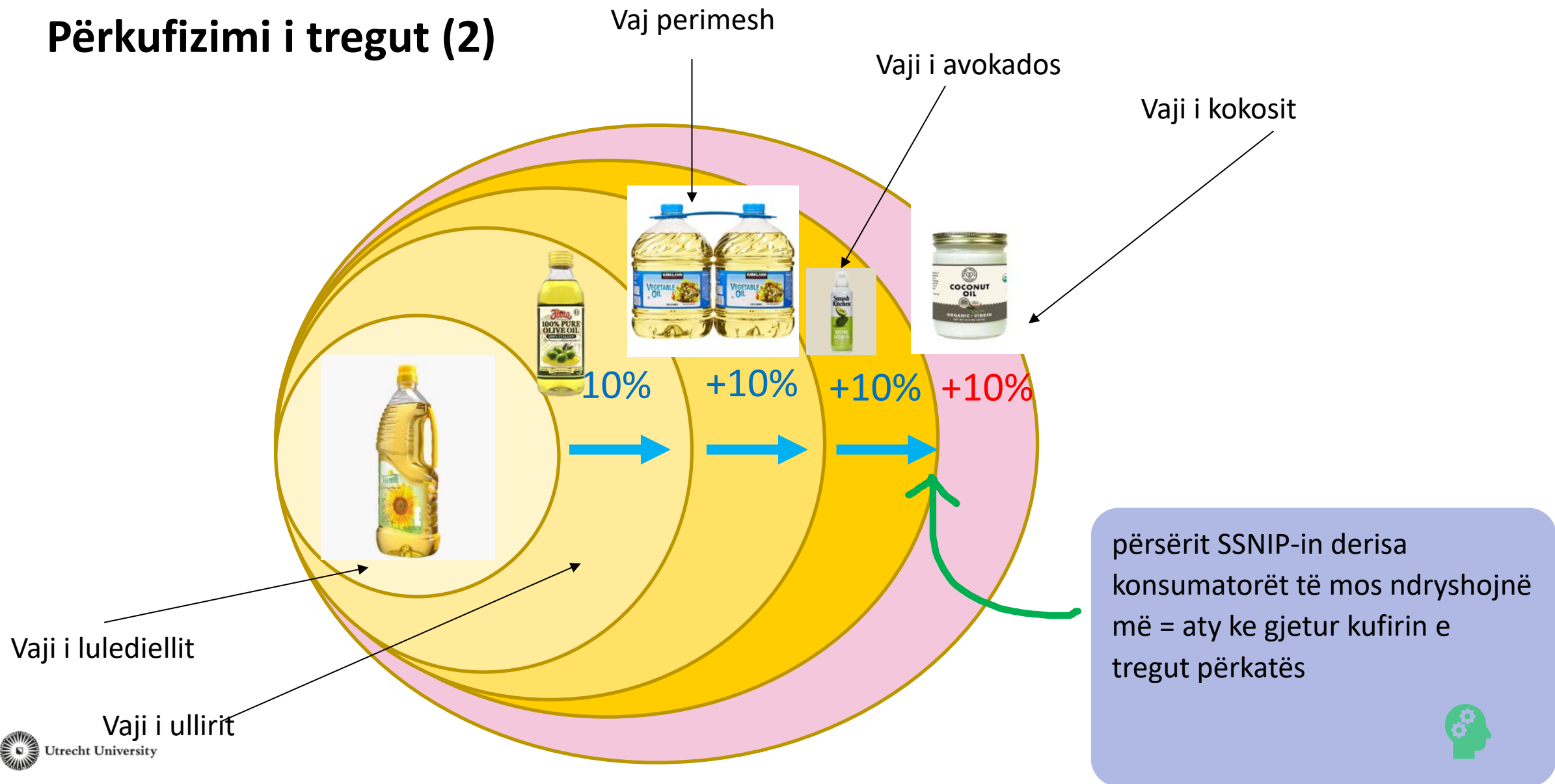
Pjesët e tregut

Pengesat për hyrje

Fuqia kundërvënëse e blerësit

Përkufizimi i tregut (2)

Përkufizimi i Tregut

- Njoftimi i Komisionit për Përcaktimin e Tregut preferon metodat sasiore (si testi SSNIP) mbi metodat cilësore që marrin parasysh karakteristikat e produktit, çmimin dhe përdorimin e synuar.
- Nuk është e nevojshme që produktet të jenë plotësisht të ndërrueshme – mjafton ndërrueshmëria e pjesshme (*Michelin I*).
- Tregu duhet të përcaktohet si nga ana e kërkesës, ashtu edhe nga ajo e ofertës (*Continental Can*).

Pjesë e rëndësishme e tregut të brendshëm

'Substancial' jo thjesht në terma gjeografikë, por më tepër në terma të modelit dhe vëllimit të prodhimit dhe konsumit të një produkti, si dhe të zakoneve dhe mundësive ekonomike të shitësve dhe blerësve (*Suiker Unie*).

Ka të ngjarë që çdo Shtet Anëtar, ose madje edhe pjesë të një Shteti Anëtar, të konsiderohen si një pjesë e konsiderueshme e tregut të brendshëm (*Suiker Unie*).

Abuzimi me pozitën dominante

Përkufizimi i keqpërdorimit

"Neni [102] zbatohet, në veçanti, për sjelljen e një ndërmarrjeje dominuese që, përmes përdorimit të metodave të ndryshme nga ato që rregullojnë konkurrencën normale bazuar në performancën e operatorëve komercialë, ka efekt, në dëm të konsumatorëve, të pengojë ruajtjen e shkallës së konkurrencës ekzistuese në treg ose rritjen e asaj konkurrencë." (*Post Danmark I*, paragrafi 24)

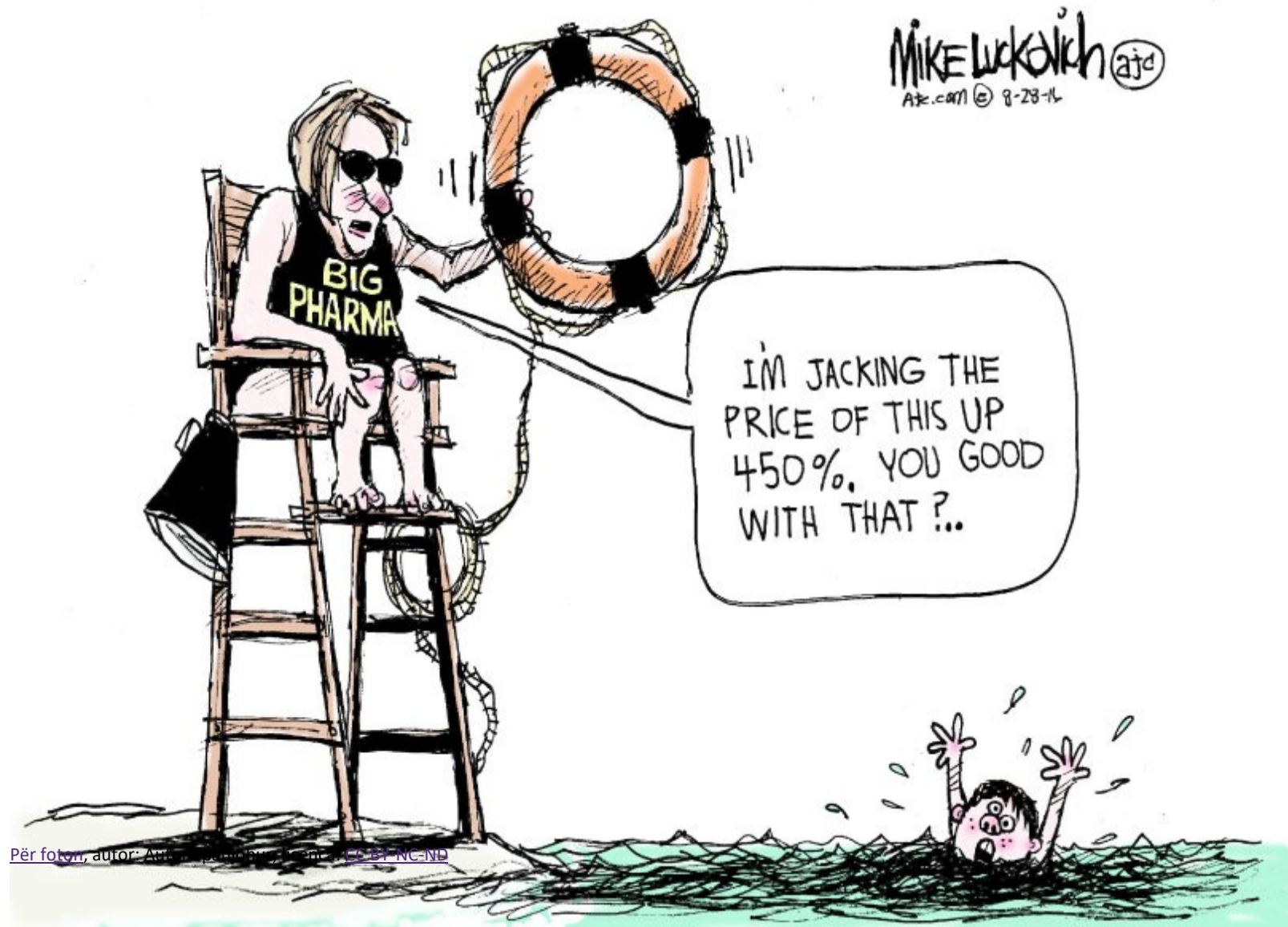

Përgjegjësi e veçantë

"vlerësimi se një ndërmarrje ka një pozitë dominuese nuk është në vetvete një kundërakuzë, por thjesht do të thotë se, pavarësisht arsyeve për të cilat ajo ka një pozitë të tillë dominuese, ndërmarrja në fjalë ka një përgjegjësi të veçantë që të mos lejojë që sjellja e saj të dëmtojë konkurrencën e vërtetë dhe të pandërprerë në tregun e përbashkët." (*Michelin I*, paragrafi 57)

Çmimet e tepruara

- Art. 102 (a) TFEU:
vendosja, drejtpërdrejt
ose tërthorazi, e
**çmimeve të padrejta
blerjeje ose shitjeje**
ose kushteve të tjera
të padrejta tregtare;
- Shfrytëzimi i **klientëve**,
jo përjashtimi i
konkurrentëve
- Pak raste, por interes
në rritje

Çmime të tepruara

General Motors (1975): Gjykata e Drejtësisë së BE-së vendosi se mund të ekzistojë një abuzim nëse çmimi i vendosur është *'tepricë në raport me vlerën ekonomike të shërbimit të ofruar'*.

United Brands (1978): Gjykata e Drejtësisë së BE-së lidhi 'vlerën ekonomike' me kostot e prodhimit dhe çmimet e produkteve konkurruese

Në këtë rast, ngarkimi i një çmimi që është i tepruar sepse nuk ka asnjë lidhje të arsyeshme me vlerën ekonomike të produktit të furnizuar do të përbënte një abuzim të tillë (shih paragrafin 252),

Pastaj, nëse një çmim është i padrejtë në vetvete ose kur krahasohet me produktet konkurruese.

E tepruar??? Çmimi i shitjes / kostoja e prodhimit

I padrejtë??? Krahasimi i çmimeve

Agjencia e Konsultimit për të Drejtat e Autorit dhe Komunikimin / Shoqata e Autorëve të Letonisë kundër Këshillit të Konkurrencës, C-177/16

- AKKA/LAA ka monopol mbi mbledhjen e tarifave të të drejtave të autorit për performancat publike të veprave muzikore të Letonisë dhe u gjobit nga Komisioni Kombëtar i Konkurrencës
- GJGj konfirmoi se krahasimet e qëndrueshme ndërmjet shteteve janë një mënyrë e vlefshme për të përcaktuar nëse çmimi është i tepruar.
- Çmimet duhet të jenë 'dukshëm më të larta' se në shtetet e tjera anëtare (par. 60):
- "Kështu, një ndryshim midis tarifave mund të kualifikohet si 'i dukshëm' nëse ai është si i rëndësishëm ashtu edhe i vazhdueshëm në faktet, me referencë, veçanërisht, në tregun në fjalë, çka është çështje që gjykata referuese duhet ta verifikojë" (par. 55)

Lidhja dhe paketimi

- Praktika me të cilat një ndërmarrje furnizon një produkt (produkti lidhës) me kusht që klienti të marrë edhe diçka tjetër (produkti i lidhur).
- Preokupim se ndërmarrja dominuese shfrytëzon fuqinë e saj në treg.

Test për të vërtetuar lidhjen anti-konkurruese

1. produkti lidhës dhe produkti i lidhur janë dy produkte të veçanta;
2. ndërmarrja në fjalë është dominante në tregun e lidhjes;
3. ndërmarrja në fjalë nuk u jep klientëve mundësinë të marrin produktin lidhës vetëm; dhe
4. praktika përjashton konkurrencën.

nëse produktet janë të ndryshme përcaktohet nga kërkesa e konsumatorit

Studim rasti nr. 3

Dëmet

Tre grupe

- 1 **Pyetje 1:** A kanë të drejtë paditësit të kërkojnë kompensim për tarifatat e tepërta dhe humbjen e tepërtësisë së konsumatorit?
- 2 **Pyetje 2:** A duhet dëmi të vlerësohet vetëm për blerësit e tre supermarketeve apo për të gjithë tregun me pakicë?
- 3 **Pyetje 3:** Kujt mund t'i drejtojnë paditësit kërkesën e tyre?

Pyetje 1: A kanë të drejtë paditësit të kërkojnë kompensim për tarifatat e tepërta dhe humbjen e tepërtësisë së konsumatorit?

- *Efektiviteti i plotë i nenit 85 të Traktatit dhe, në veçanti, efektiviteti (effet utile) i ndalimit të parashikuar në pikën 1 do të vihej në dyshim nëse çdo person nuk mund të kërkonte kompensim për dëmin e shkaktuar atij nga një kontratë ose sjellje që do të kufizonte ose shtrembëronte konkurrencën" (CJEU, Courage & Crehan)*
- E drejta për dëmshpërblim shtrihet jo vetëm në humbjen aktuale (*damnum emergens*), por edhe në çdo humbje fitimi (*lucrum cessans*), plus interes. Parimi i autonomisë procedurale kombëtare vazhdon të zbatohet (CJEU, *Manfredi*)

Pyetje 1: A kanë të drejtë paditësit të kërkojnë kompensim për tarifat e tepërta dhe humbjen e tepërtësisë së konsumatorit?

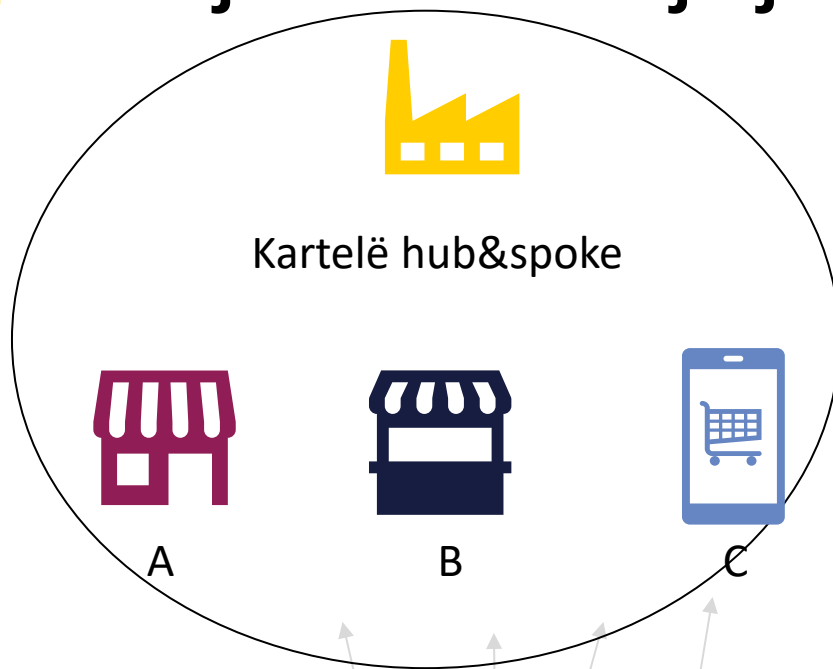
- Neni 1 i Direktivës 2014/104: Kjo Direktivë përcakton rregulla të caktuara të nevojshme për të siguruar që **çdo person, fizik apo juridik, i cili ka pësuar dëm** të shkaktuar nga shkelja e ligjit të konkurrencës nga një ndërmarrje ose nga një shoqatë ndërmarrjesh, të mund të ushtrojë në mënyrë efektive të drejtën për të kërkuar kompensim të plotë për atë dëm nga ajo ndërmarrje ose shoqatë.
- Neni 3: çdo person fizik ose juridik që ka pësuar dëm të shkaktuar nga shkelja e ligjit të konkurrencës mund të **kërkojë dhe të marrë kompensim të plotë** për atë dëm.
- Neni 3(2): Kompensimi i plotë vendos një person që ka pësuar dëm **në pozicionin në të cilin do të ishte nëse shkelja e ligjit të konkurrencës nuk do të ishte kryer**. Prandaj, ai mbulon të drejtën për kompensim të humbjes reale dhe të humbjes së fitimit, si dhe pagesën e interesave.

Pyetje 2: A duhet të vlerësohet dëmi vetëm për blerësit nga tre supermarketet apo për të gjithë tregun me pakicë?

- Gjykata e Drejtësisë së BE-së (*ÖBB-Infrastruktur AG*): Ligji i BE-së pengon ligjet kombëtare që përjashtojnë kategorikisht çdo përgjegjësi civile të ndërmarrjeve që i përkasin një karteli për humbjet që rrjedhin nga fakti se një ndërmarrje që nuk është palë në kartel, duke marrë parasysh praktikën e kartelit, ka vendosur çmimet më të larta se sa do të priteshin në kushte konkurruese (çmim i mbulesës)
- Përgjegjësia e përbashkët dhe e ndarë e anëtarëve të kartelit
- Neni 12 (1) i Direktivës 2014/104: Për të siguruar efektivitetin e plotë të së drejtës për kompensim të plotë, siç parashikohet në nenin 3, Shtetet Anëtare duhet të sigurojnë që (...) çdo person që ka pësuar dëmin të mund të kërkojë kompensim, **pavarësisht nëse është blerës i drejtpërdrejtë apo i tërthortë nga një shkelës**, dhe që të shmangët kompensimi i dëmeve që tejkalon dëmin e shkaktuar nga shkelja e ligjit të konkurrencës për paditësin, si dhe mungesa e përgjegjësisë së shkelësit.

Pyetje 3: Kujt mund t'i drejtojnë paditësit kërkesën e tyre?

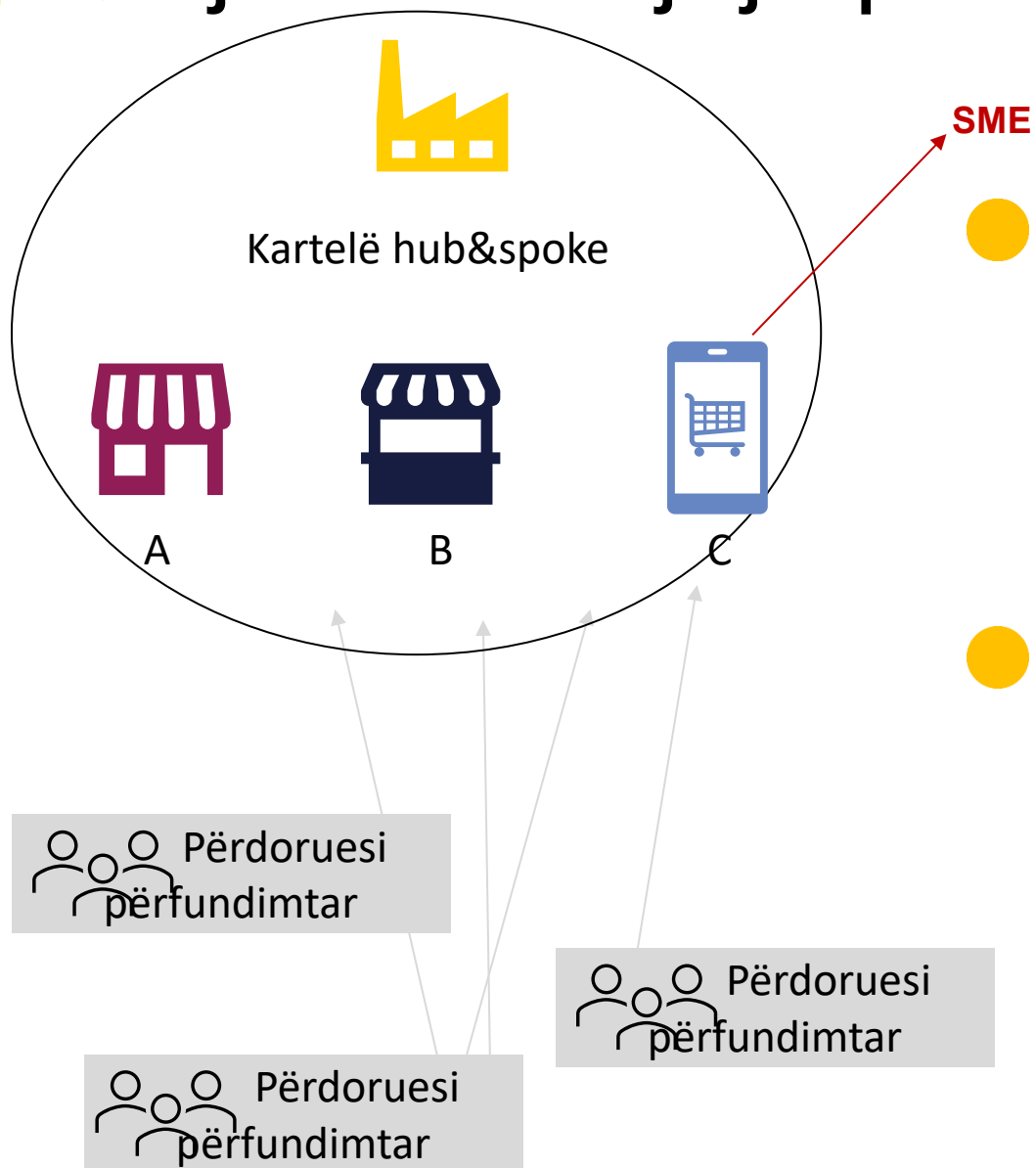

Çdo entitet nga zinxhiri i furnizimit mund – pavarësisht nga marrëdhënia me ndonjë nga prodhuesit – të kërkojë dëmshpërblim:

- Nga supermarketi A, B ose C
- Nga dy prej tyre
- Nga të gjithë së bashku

Pyetje 3: Kujt mund t'i drejtojnë paditësit kërkesën e tyre?

Çdo entitet nga zinxhiri i furnizimit mund – pavarësisht nga marrëdhënia me ndonjë nga prodhuesit – të kërkojë dëmshpërblim:

- Nga supermarketi A, B ose C
  - Nga dy prej tyre
  - Nga të gjithë së bashku
- Kërkesat ndaj "C" mund të bëhen vetëm përmes kanalit të tij të shpërndarjes

Faleminderit!

M.w.Kozak@uu.nl

Bashkë-financuar nga Bashkimi Evropian

Zbatimi privat i ligjit të konkurrencës: sigurimi i kompensimit efektiv

Davor Lekić
Agjencia Sllovene për Mbrojtjen e Konkurrencës

Pyetja: Për dekada me radhë, ligji i konkurrencës ishte domeni ekskluziv i autoriteteve publike. Pra, çfarë ndryshoi? Si mund të përballlet tani një biznes i vogël ose një konsumator individual me një kartel dhe të kërkojë në mënyrë efektive kompensim?

Agjenda e sotme: Do të përpiqem të përgjigjem në pesë pyetje kyçe që pasqyrojnë rritjen e zbatimit privat në BE:

1. **Bazat:** Si i fituan individët dhe gjykatat kombëtare fuqinë për të zbatuar ligjin e konkurrencës së BE-së?
2. **Sfida e paditësit:** Nëse provat janë fshehur, si mund të provojë një viktimë çështjen e saj?
3. **Një Ekuilibër i Ndjeshëm:** Si ndërveprojnë hetimet publike dhe paditë private?
4. **Llogaritja e dëmit:** Nëse keni pësuar dëm, çfarë ju takon dhe si llogaritet?
5. **Forca në numra:** Po për dëmet e vogla të shpërndara në mijëra viktime?

Korniza Ligjore dhe Roli i Gjykatave Kombëtare

Si fituan individët fuqinë për të zbatuar ligjin e konkurrencës?

Udhëtimi nga një sistem i përqendruar te shteti drejt fuqizimit të individit u nxitur nga Gjykata Evropiane e Drejtësisë (ECJ), duke kulmuar me veprime legjislative.

Ngjarjet kryesore:

- **1963: *Van Gend en Loos*** - Vendos parimin e efektit të drejtpërdrejtë, duke lejuar individët të zbatojnë të drejtat e BE-së në gjykatat kombëtare.
- **2001: *Courage kundër Crehan*** - Gjykata e Drejtësisë së BE-së vendos një të drejtë themelore për dëmshpërblim për shkelje të ligjit të konkurrencës së BE-së.
- **2006: *Manfredi*** - Gjykata e Drejtësisë së BE-së përcakton parimin e "kompensimit të plotë", duke përfshirë humbjen aktuale dhe humbjen e fitimit.
- **2014: Direktiva për dëmshpërblimet antitrust** - Legjislatura e BE-së harmonizon rregullat kryesore procedurale në të gjitha Shtetet Anëtare për të lehtësuar kërkesat për dëmshpërblim.

Shkëndija: Parimi i Efektit të Drejtpërdrejtë

- ***Van Gend en Loos (1963)***: Ky rast historik vendosi se e drejta e BE-së krijon të drejta për individët që gjykatat kombëtare duhet t'i mbrojnë. Gjykata deklaroi se "vigjilenca e individëve" është një "mbikëqyrje efektive" përkrah autoriteteve publike.
- ***BRT kundër SABAM (1974)***: Gjykata e Drejtësisë së BE-së konfirmoi se rregullat e konkurrencës (tani nenet 101 dhe 102 të TFEU) kanë **efekt të drejtpërdrejtë horizontal**. Kjo hapi dyert e gjykatave kombëtare për palët private në mosmarrëveshje midis palëve private.

Nga parimi në praktikë: E drejta për dëmshpërblim

- ***Courage kundër Crehan (2001):***

- **Konteksti:** Një qiramarrës i një pub-i ishte i detyruar nga një marrëveshje "beer tie" të blinte birrë me çmime të fryrura. Ligji anglez nuk lejon një palë në një kontratë të paligjshme të kërkojë dëmshpërblim.
- **Vendimi:** Gjykata e Drejtësisë së BE-së vendosi se "efektiviteti i plotë" i ligjit të konkurrencës së BE-së do të ishte në rrezik nëse nuk do të ishte i hapur për *çdo* individ të kërkonte dëmshpërblim. Kjo krijoi një "Euro Tort" për shkeljet antitrust.
- **Tani e koduar në: Nenin 3 të Direktivës për dëmshpërblimet.**
- **Rast i pavarur**

- ***Manfredi (2006):***

- **Konteksti:** Viktimat e një karteli sigurimesh italian kërkuan kompensim për prime të tepruara.
- **Vendimi:** Gjykata e Drejtësisë së BE-së përcaktoi thelbin e së drejtës, duke vendosur parimin e **kompensimit të plotë**: humbje aktuale (*damnum emergens*), humbje fitimi (*lucrum cessans*), plus interes.
- **Tani e koduar në: Neni 3 i Direktivës për dëmshpërblimet.**
- **Pasuese**

Revolucioni Legjislativ: Dekentralizimi

- **Sistemi i Vjetër (Rregullorja 17/62):** Një sistem i centralizuar, i bazuar në njoftim *ex-ante*, ku Komisioni mbante monopolin e dhënies së përjashtimeve. Kjo marginalizoi gjykatat kombëtare.
- **Sistemi i Ri (Rregullorja 1/2003):** U hoq sistemi i centralizuar dhe u fuqizuan plotësisht gjykatat kombëtare dhe Autoritetet Kombëtare të Konkurrencës (AKK) për të zbatuar në tërësi nenet 101 dhe 102 të TFEU. Kjo krijoi themelin arkitektonik që zbatimi privat të bëhej një realitet praktik.

Rruga drejt harmonizimit: Direktiva për dëmshpërblimet

- **Problemi: Studimi Ashurst i vitit 2004** gjeti një peizazh me "diversitet të mahnitshëm dhe zhvillim të plotë të pamjaftueshëm" në zbatimin privat në të gjithë BE-në, duke identifikuar shumë pengesa.
- **Procesi i Politikave:** Komisioni iu përgjigj me një **Letër e Gjelbër në vitin 2005** dhe një **Letër e Bardhë në vitin 2008** për të ndërtuar konsensus mbi një qasje evropiane.
- **Zgjidhja: Direktiva për dëmet antimonopol (2014/104/BE)** u miratua. Ajo kodifikon jurisprudencën kryesore dhe prezanton rregulla të harmonizuara për të kapërcyer pengesat kryesore. Megjithatë, është një masë e **harmonizimit minimal**, duke lënë fusha kyçe si shkakësia dhe padia kolektive në dispozicion të ligjit kombëtar.

Ngarkesa e provës dhe standardet e provave

Nëse provat fshihen, si mund të vërtetojë një viktimë çështjen e saj?

Direktiva ofron një paketë të fuqishme mjete për të adresuar problemin themelor të asimetrisë së informacionit, ku shkelësi mban të gjitha provat.

Pakoja e mjeteve të paditësit: Zbulimi i provave

- **Problemi:** Asimetria e informacionit, ku shkelësi mban të gjitha provat.
- **Zgjidhja e Direktivës (Kapitulli II):** Një regjim i harmonizuar i zbulimit.
  - Një paditës duhet të paraqesë një pretendim "të besueshëm" bazuar në fakte të arsyeshme e të disponueshme.
  - Një gjykatë kombëtare mund të urdhërojë më pas të paditurin të zbulojë kategori të caktuara të provave relevante.
  - Kërkesa duhet të jetë **proporcionale** për të parandaluar "ekspeditat e peshkimit".
- **Jurisprudenca Kryesore:**
  - **Paccar (2022):** Gjykata e Drejtësisë së BE-së vendosi se zbulimi **nuk kufizohet vetëm në dokumentet ekzistuese**. Një gjykatë mund t'i urdhërojë të paditurit të krijojë një dokument *të ri* duke përpiluar ose klasifikuar të dhëna që tashmë i zotëron, për sa kërkesa është proporcionale.
  - **RegioJet (2023):** Gjykata konfirmoi se dokumentet e "**listës së bardhë**" (dëshmi ekzistuese) mund të zbulohen edhe ndërkohë që një **hetim i Komisionit është në vazhdim**, por dokumentet e "**listës gri**" (të përgatitura për hetimin) mbeten **të mbrojtura** deri në mbylljen e procedurave.

Lehtësimi i Barrës: Supozimet dhe Përgjegjësia

- **Përjashtimi i dëmit (Neni 17(2)):** Për rastet e kartelit, Direktiva vendos një **përjashtim të kundërshtueshëm që karteli ka shkaktuar dëm**. Ngarkesa kalon te i padituri për të provuar se karteli i tij ishte i padëmshëm.
- **Vlerësimi i dëmit (Neni 17(1)):** Gjykatat kombëtare janë të autorizuar të **vlerësojnë shumën e dëmit** nëse provohet se paditësi ka pësuar dëm, por kuantifikimi i saktë është tepër i vështirë.
- **Klarifikimi i përgjegjësisë:**
  - **Skanska (2019):** Vendosi parimin e "kontinuitetit ekonomik", që do të thotë se përgjegjësia për dëmshpërblimet mund të kalojë nga një kompani që ka kryer shkelje te pasardhësi i saj. Kjo parandalon që shkelësit të shmangin përgjegjësinë përmes ristrukturimit korporativ.
  - **Sumal (2021):** Vendosi përgjegjësinë "nga lart-poshtë", duke konfirmuar se një viktimë mund të padisë një degë për një shkelje të kryer nga kompania mëmë, me kusht që ato të përbejnë një "njësi ekonomike" të vetme. Kjo e bën më të lehtë për paditësit të gjejnë një entitet përgjegjës që ta padisin në juridiksionin e tyre.

Tema 3: Ndërveprimi me Zbatimin Publik

Si ndërveprojnë hetimet publike dhe paditë private?

Sistemi është projektuar si një partneritet, por krijon një tension të natyrshëm, veçanërisht rreth provave dhe lehtësisë.

Rruga Pasuese: Ndërtimi mbi Vendimet Publike

- **Veprimi "Follow-On":** Një padi private për dëmshpërblim që pason vendimin e shkeljes së një autoriteti publik.
- **Efekti i detyrueshëm (Neni 9):** Një vendim përfundimtar për shkelje nga një NCA është **provë e pakundërshtueshme** e shkeljes në gjykatat e atij Shteti Anëtar.
- **Efekti ndërkufitar:** Një vendim i një NCA-je në një shtet tjetër anëtar shërben të paktën si **provë prima facie**.
- **Jurisprudenca Kryesore:**
  - **Landkreis Northeim (2022):** Një gjykatë gjermane i kërkoi Gjykatës së Drejtësisë së BE-së të sqaronte nëse mjetet e specializuara për mbledhjen e mbeturinave përfshiheshin nga vendimi i Komisionit për kartelin e kamionëve. Kjo thekson se sa e rëndësishme është formulimi i saktë dhe shtrirja e një vendimi publik për paditësit pasues.
  - **Stichting Cartel Compensation (2021):** Gjykata e Drejtësisë së BE-së konfirmoi se gjykatat kombëtare mund të akordojnë dëmshpërblime për shkelje që kanë ndodhur edhe para Rregullores 1/2003, duke theksuar se e drejta për të kërkuar dëmshpërblim rrjedh drejtpërdrejt nga Traktati dhe nuk varet nga një vendim publik i mëparshëm.

Dilema e Lirisë: Një Ekuilibër i Ndjeshëm

- **Tensioni:** Zbatimi publik mbështetet në **programet e lehtësisë** (konfidencialiteti) për të zbuluar kartelat sekrete. Zbatimi privat kërkon **akses në prova** për të provuar dëmin.
- **Problemi para-Direktivës:** Rasti *Pfleiderer* (2011) krijoi pasiguri duke kërkuar nga gjykatat kombëtare të kryejnë një veprim balancimi rast pas rasti kur vendosin për aksesin në dokumentet e programit të imunitetit.
- **Zgjidhja e Direktivës (Neni 6):** Një sistem "semafori" që ofron siguri ligjore:
  - **Lista e Zezë:** Deklaratat e programit të lehtësimit dhe dokumentet e marrëveshjeve të zgjidhjes gëzojnë **mbrojtje absolute** nga zbulimi.
  - **Lista e Hirtë:** Dokumentet e përgatitura për një hetim mbrohen derisa procedurat të mbyllen.
  - **Lista e Bardhë:** Të gjitha provat e tjera ekzistuese më parë janë përgjithësisht të zbulueshme.

Sasishmëria e dëmit dhe vlerësimi i dëmshpërblimit

Nëse jeni dëmtuar, çfarë ju takon dhe si llogaritet?

Qëllimi është **kompensimi i plotë**, por llogaritja e tij është një nga aspektet më komplekse të zbatimit privat.

Dëmi = Çmim i tepruar - Shuma e transferuar + Efekti i vëllimit

Parimi i Kompensimit të Plotë

- **Qëllimi:** Të vendoset viktimi në pozicionin ku do të ishte "pa" shkeljen.
- **Formula (Neni 3):** Kompensimi i plotë përfshin:
  - **Humbje reale (*damnum emergens*):** Humbjet financiare të drejtpërdrejta, kryesisht tepërngarkesa.
  - **Humbja e fitimit (*lucrum cessans*):** Fitimet që viktimi do të kishte realizuar sikur të mos kishte pasur shkelje (p.sh., efekti i volumit).
  - **Interesi:** Që nga momenti kur u shkaktua dëmi deri në pagesën e kompensimit.

Mbrojtja e kalimit të dëmit (Kapitulli IV)

- **"Mburoja" (Neni 13):** Një i pandehur mund të argumentojë se blerësi i drejtpërdrejtë nuk pësoi humbjen e plotë sepse ai "kaloi" tarifën e paligjshme te klientët e tij. Ngarkesa e provës bie mbi të pandehurin.
- **"Shpata" (Neni 14):** Një blerës i tërthortë mund të kërkojë dëmshpërblim dhe ndihmohet nga një **supozim i kundërshtueshëm** se mbishkarkimi i tepërt i është përcjellë atij.
- **Udhëzimet e Komisionit (2019):** Komisioni ka nxjerrë udhëzime jo detyruese për t'i ndihmuar gjykatat kombëtare me analizën komplekse ekonomike për vlerësimin e normës së kalimit.

Komponentët e dëmit dhe zhvillimet e fundit

- **Llogaritja:** Dëmi total është një përbërje e:
  - **Teprica** e çmimit: Çmimi i fryrë i paguar.
  - **Efekti i Vëllimit:** Humbja e fitimit nga shitjet që u humbën sepse çmimi më i lartë uli kërkesën e klientëve.
- **Jurisprudenca Kryesore:**
  - **AB Volvo (2022):** Gjykata e Drejtësisë së BE-së sqaroi se **supozimi i dëmit** (Neni 17(2)) është një rregull i thelbësit dhe nuk mund të aplikohet me efekt prapa. Megjithatë, **fuqia** e gjykatës **për të vlerësuar dëmin** (Neni 17(1)) është procedurale dhe mund të aplikohet për pretendime më të vjetra. Ky dallim është thelbësor për kuantifikimin e dëmshpërblimit në çështje karteli afatgjata.
  - **Tráficos Manuel Ferrer (2023):** Gjykata e Drejtësisë së BE-së konfirmoi se një gjykatë kombëtare ka fuqinë të vlerësojë shumën e dëmit sa herë që është praktikisht e pamundur ose tepër e vështirë për t'u saktësuar, edhe nëse pala e paditur ka tashmë dhënë disa të dhëna.

Tema 5: Veprimet kolektive dhe pretendimet përfaqësuese

Po nëse dëmi është i vogël, por i përhapur në mijëra konsumatorë?

Paditë individuale shpesh nuk janë të zbatueshme për pretendime të vogla dhe të shpërndara. Këtu hyn në lojë kompensimi kolektiv, megjithatë ai mbetet një nga fushat më pak të harmonizuara.

Problemi i Pazgjidhur dhe Kornizat e Reja

- **Hendeku i Direktivës për Dëmshpërblimet:** Direktiva **nuk** harmonizon rregullat mbi kompensimin kolektiv.
- **Përpyjekja e Parë (Ligj i Butë): Rekomandimi i vitit 2013 për Sanksionimin Kolektiv** inkurajoi Shtetet Anëtare të prezantojnë sisteme me model "opt-in", por natyra e tij jo detyruese çoi në zbatim të paqëndrueshëm.
- **Korniza e Re (Ligj detyrues): Direktiva për Veprimet Përfaqësuese (2020/1828)** kërkon që të gjitha Shtetet Anëtare të ofrojnë një mekanizëm për veprime kolektive të ngritura nga "subjekte të kualifikuara". Megjithatë, fusha e saj e zbatimit është e kufizuar në ligjet për mbrojtjen e konsumatorit të listuara në Shtojcën e saj, e cila **nuk** përfshin në mënyrë eksplicite Nenet 101 dhe 102 të TFEU.
- **Rastet kryesore gjyqësore:**
  - **ASG 2 (2025):** Gjykata e Drejtësisë së BE-së vendosi se ligji kombëtar nuk mund të ndalojë modelet kolektive të zbatimit, siç është caktimi i kërkesave të një subjekti me qëllim të veçantë, nëse është "praktikisht i pamundur ose tepër i vështirë" për viktimat të ushtrojnë të drejtat e tyre individualisht dhe nuk ekziston asnjë alternativë tjetër efektive. Ky është një hap i rëndësishëm përpara për lehtësimin e kërkesave kolektive.

Përfundim

Historia deri tani dhe rruga përpara

- **Udhëtimi:** Zbatimi privat ka evoluar nga një parim teorik në një sistem funksional, të harmonizuar për kompensim, i nxitur nga Gjykata e Drejtësisë së BE-së dhe i kodifikuar nga Direktiva për dëmshpërblimet.
- **Pikat kryesore:**
  - E drejta për kompensim të plotë është një gur themeli i ligjit të BE-së.
  - Direktiva për dëmshpërblimet ofron një paketë të fuqishme mjeteve për viktimat, me rregulla të harmonizuara mbi zbulimin, supozimet dhe mbrojtjen e kalimit të shpërblimit.
  - Ligji ende po zhvillohet, me Gjykatën e Drejtësisë së BE-së që vazhdon të sqarojë rregullat mbi juridiksionin, përgjegjësinë dhe, thelbësisht, rivendosjen kolektive.
- **E ardhmja:** Zbatimi privat tani është një shtyllë e fortë dhe plotësuese e ligjit të konkurrencës së BE-së, që fuqizon individët dhe bizneset për të kërkuar drejtësi dhe kontribuon në një treg të vetëm më konkurrues.